

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA JYLLANDS VESTKYST

T O R B E N K L I N T I N G

1901:

DEN GAMLE DRAGON FRA 48

Udsolgt.

□

1914:

MINDER FRA MIN LÆRERGERNING I VESTJYLLAND

Udsolgt.

□

1925:

VESTJYSKE SKILDRINGER

2,75

□

1927:

FISKERNE VED NYMINDEGAB

2,50

□

1928:

UNDER BLAABJÆRG

2,50

TORBEN KLINTING

FRA JYLLANDS
VESTKYST

NR. NEBEL
VIGGO NIELSENS FORLAG
MCMXXX

Nr. Nebel Bogtr.

STORMÆND VED HAVET

HIMMEL og Hav som et glitrende Spejl;
Godtfolk, der daser bag Klitter.
Udsyn til Skibe med hængende Sejl;
Rigdom og Skønhed og — Flitter.
Strandbo, der røgter sin Gerning med Flid;
Stormænd, der hviler fra Bylivets Slid,
Mænd, der med Aand er begavet.
— Ja, da er det Gammen ved Havet.

Himmel og Hav i et fraadende Braad;
Skumsprøjt i flyvende Flager.
Strandvagt, der vaager for Skib og for Baad;
Uvejr, der fløjter og klager.
Stormfugles Skrig i den ravnsorte Nat;
to Mand i Sur ved et dirrende Rat,
mens Skuden er næsten begravet.
— Ja, da er det Alvor ved Havet.

Himmel og Hav i et brølende Brus:
Nødskud fra Skibet paa Stranden.
Gæster i Læ for det hvinende Sus;
Kvinder, der beder for Manden.
Livbaad, der kæmper mod Vraget sig frem,
Mænd, der erindrer, at andre har Hjem,
Mænd, der paa alt er belavet.
— Ja, da er der Stormænd ved Havet.

HARVID KLIT

INDHOLD

	Side
I Træk af Kystboernes Liv og Tankegang	9
1. Simon Enevold Andersen og hans Slægt	9
2. Hans Høy fortæller	33
3. Afdød Veteran	36
4. Enevold Thygesen	37
5. Kongebesøg	39
II Paa fremmed Kyst	45
1. To Vaabenbrødre af 2. April 1801	45
2. Den gamle Strandprotokol	49
3. Dødemandsbjerge, Strandlig og skibbrudne	51
4. Uddrag af en Sømands Breve	57
III Redningsforetagender	65
1. Jernbarkskibet „Knowsley“	65
2. „Knowsley“ igen	66
3. Bark „Pallas“	68
4. Bark „Hanna“	68
5. Skonnert „Joseph“	68
6. Galease „Carl und Conrad“	69
7. Dampskibet „Iris“	70
IV Oplevelser til Søs	81
1. Laust Jensen (Post)	81
2. Skipper Søren Johnsen Høy	87
3. Skipper Ole Johnsen Høy fortæller	94
V Hans Høys Sange	107
1. Børnetanker fra 1870	107
2. Maj 1922	110
3. Mit Hjem	112
4. Aftenstemning	114
5. Svanesang	116
VI Skibsarten paa Nymindegab	119
VII Blade af Skippers Historie	132
1. Laurids Peter Andersen	132
Brødrene Bech:	133
2. Christen Jørgensen Bech	133
3. Jens Peder Bech	134
4. Søren Hansen Jensen	135

5. Christen Thomsen Christensen	136
6. Claus Ole Christensen	138
7. Graves Christensen	138
8. John Christensen	142
9. Peder Christian Dahl	143
10. Claus Lønne Hansen	145
11. Peder Vilhelm Hedegaard	147
12. Jens Andreas Heyde (Sørensen)	150
13. Christen Høst	156
Brødrene Høy:	158
14. Peder Johnsen Høy	160
15. Christen Johnsen Høy	163
16. Søren Johnsen Høy	166
17. Poul Ole Johnsen Høy	167
18. Ole Johnsen Høy	169
19. Anders Christian Jensen	172
Brødrene Jensen:	174
20. Jens Sivert Jensen	175
21. Mads Jensen	175
22. Peder Larsen	177
Brødrene Larsen:	179
23. Svenning Larsen	180
24. Vithus Sabro Larsen	181
25. Jeppe Larsen	182
26. Christen Jessen Nielsen	184
Brødrene Nielsen:	186
27. Thomas Peder Nielsen	187
Sønner:	
28. Hans Peder Thomsen	190
29. Jakob Thomsen	191
30. Peder Thomsen	194
31. Niels Christian Nielsen	200
Sønner:	
32. Niels Peder Nielsen	203
33. Sigfred Toftgaard Nielsen	206
34. Peder Thuesen	207
35. Jens Thygesen	207

I. Træk af Kystboernes Liv og Tankegang.

1. Simon Enevold Andersen og hans Slægt.

Den 87 Aar gamle Sømand, Guldgraver, Fisker og Husmand, Simon Enevold Andersen i Kragelund, har i Sommeren 1929 fortalt:

Min Fader hed Anders Jensen Simonsen og var Søn af Simon Christensen, som boede paa den nordligste Gaard i Sdr. Lyngvig, hvorfor han ogsaa kaldtes Simon Nørgaard. Fader blev født 1815, og 1840 blev han gift med Ane Katrine Margrethe Simonsdatter, Datter af Simon Enevoldsen i Havrvig. Deres Forældres og Slægtningers Næringsvej var især Fiske-riet, dels det gamle Havfiskeri med Kroge efter Kul-ler og Torsk, ogsaa Pig- og Blaa-hajer, Rokker og Skader, og dels det maaske lige saa gamle Fjord-fiskeri med Ruser og Vod efter Aal, Gedder, Helt, Aborrer, Sild, Skulder (Skrupper), Laks og Ørreder. Ingen, som var sund og stærk, som kunde og vilde drive Fiskeriet, nærrede Bekymringer for Udkommet, det daglige Brød, og hvad dertil hørte. Mine Forældre flyttede til Bjerregaard, den sydligste By paa Klitten, for derfra at drive Fiskeri paa Hav og Fjord. De kom til at bo hos en Gaardmand, som kaldtes Gammel Hans, og som var Fører for et Baadelag ved Nymindegab og i Foraarstiden tog Ophold i Bo-

derne paa Lodsbjergget. I flere Aar var Fader med i hans Baadelag, men kun et Aar boede de hos ham.

Nymindegabs Betydning som Fiskerleje voksede, og det var ikke blot i Foraarstiden, at en Mængde Baadelag, især fra Klitten, (hver paa 6 a 7 Mand, 6 Fiskerpiger og 1 a 2 Drejere) flyttede til Nymindegab og boede i „æ Buer“ (Boderne). Men flere Familier flyttede til Gabet og bosatte sig der, dog ikke lige ved Fiskerlejet, hvor der kun var Klitter og Flyvesand, men ca. 2 km mod Nord og Øst derfra paa en Strækning, der betegnes som „Hennegaards Øde“, den nordvestlige Del af Ribe Amt. Der voksede en stor By op, som i min Barndom kaldtes „æ Klint Huus“, men som nu har faaet sit gamle, oprindelige Navn Vesterlund. Der kunde drives Landbrug, og der var gode Engdrag Øst for Byen, og Nord for Byen laa Værnet.

Det blev dog ikke i Vesterlund, at Fader fandt en Jordlod, som tiltalte ham. Øst for Byen ligger en mægtig Klitbræmme, som naar langt om paa Værnet. I Ly af disse Klitter var der gode Byggepladser, og der var tillige store, gamle Engstrækninger, hvoraf en Del var dækket med Flyvesand, men som kunde omdannes til Agerland. Mod Øst helt over til Sdr. Bork laa de store Enge med de mange Vandløb og mod Nord laa Værn og Tipper og længere ude Ringkøbing Fjord. Den første Nybygger her var Jens Christian Nielsen. Han blev kaldt Mærskmanden (æ Mæskmand) og er Grundlæggeren af Byen Sønder Bork Mærsk. Den næste var min Fader, som i 1842 købte en Jordlod paa 8—9 Td. Land, fik bygget et Hus og købt Besætning, 1 Ko og 5—6 Faar. I Løbet af en halv Snes Aar blev der af Søfolk og Fiskere

bygget 5—6 Huse flere ved Skellet mellem Ribe og Ringkøbing Amt, de fleste dog i Ringkøbing Amt. Nogle Aar senere lagde Fiskerne fra Nymindegab Grunden til Byen Lønne Klint, sydøst for Fiskerlejet og i Ly af Klitterne, nu op til Nyminde Plantage. De første Nybyggere dør var Fiskerne Jørgen Frich og Jørgen Larsen.

Nogle af Nybyggerne paa Sdr. Bork Mærsk regnede sig til Lønne Menighed og gik i Lønne Kirke; andre regnede sig til Sdr. Bork Menighed, og Vejen til Kirken dør var ikke saa lang, men ved Højvande var den ufremkommelig. Pastor Ernst Jørgensen, som i min Barndom var Præst i Sdr. og Nr. Bork, viste Nybyggerne paa Sdr. Bork Mærsk megen Deltagelse, kom ofte over til os og var os behjælpelig i flere Henseender. Børnene kunde ikke gaa over Engene til Sdr. Bork Skole, og til Lønne Skole var Vejen alt for lang. (I Vesterlund kom der først en Skole i 1866, og nu gaar Børnene fra Sdr. Bork Mærsk i Lønne Klint Skole). Pastor Jørgensen hjalp os, saa vi fik en Vinterskole, og i de første Aar var Skolen i en lille Stue hjemme hos os. Fader var Vinterlærer de to første Vintre, omkring ved Aar 1850, og da gik der kun 5—6 Børn i Skole; men nogle Aar efter, da Børnene fra Vesterlund fik Lov at gaa i vor Skole, var der ca. 15 Børn i Alderen fra 7—15 Aar. Efter Fader blev en ung Mand Vinterlærer. Ham havde vi kun en Vinter; han tog til Søs, faldt ned og slog sig ihjel. Siden blev Søren Ovesen Vinterlærer, og han var der i ca. 10 Vintre. Han var gift og havde sit Hjem i Nr. Bork. Om Vinteren boede han hos Mærskmanden, hos hvem Skolen da holdtes i en lille, lav Stue, og i samme Stue havde Læreren sin Seng. Sø-

ren Ovesen var lammet i højre Side; højre Arm og højre Ben var for kort. Han vilde gerne med til Gilderne og spillede 15 Streger med Mændene, mens Kvinderne spillede Brus og Rakker. Vor vigtigste Fag var Religion (Luthers Katekismus, Balles Lærebog, en lille Bibelhistorie og nogle Salmer). Vi fik megen Færdighed i at remse uden nogen synderlig Forstaaelse af Indholdet; men vi blev godt øvede i Læsning, Regning og Skrivning. Forældrene hjalp den Gang deres Børn, saa ingen skulde staa tilbage.¹⁾

1) Fisker Jens Kr. Thomsen i Kragelund, der er Nabo til Simon Andersen, og som i Vinteren 1869—70 var Vinterlærer ved Sdr. Bork Skole, fortæller om sin egen Skolegang: Det kneb noget for Søren Ovesen at holde Disciplin i Skolen, og han døjede med at faa os ind i rette Tid efter Middagen, især naar vi morede os paa de milestore Isflader, nogle paa Skøjter og andre paa jernbeslaaede Træsko. Anerbjergerne var en herlig Tumbleplads for os. Der legede vi Røvere og Soldater, Tyskere og Danskere, Trolde og Frimænd, Klafonne og Enkepar. Naar en eller flere skulde udtages til at være noget slemt, skete det paa den Maade, at vi stillede os op i en lang Række eller i en Rundkreds, Drengene og Piger mellem hverandre, og Dommeren, et af de større Børn, fremsagde en Remse, hvori der var Takt og Rytme. For hver betonet Stavelse flyttede Dommeren Haanden eller Pegefingeren paa den næste, og det Barn, som Dommeren slog Haanden paa ved sidste Stavelse var fri. Det kunde tage lang Tid, inden Synderen blev udpeget. Alle vaagede over, at Reglerne blev overholdt. Her er et Par af vore Legeremser:

Ennegem, pennegem, sjuppede, sej; æfferen, gjæfferen, dannede, nej; isaj, ulleflas, fannedeni, fannedeti, stokkendesti; du er fri.

Der fløw tøl tam Tanner øwer Tannerup Kjærketon. Fiir hwid, fiir gro, fiir mæ pjusket Fier o.

Nogle Fiskere fra Lemvigegnens fiskede ved Nymindegab, og vi efterlignede deres Maade at tale paa. Vi prøvede, hvem der hurtigst kunde sige:

Wi kjor mæ æ wæster Wej a Lemwig, o saa vælt wi i æ wæster Waasgrof.

Pastor Jørgensen kom tit i Skolen, vejlede Læren, talte med os og med vore Forældre. Vi havde ondt ved at forstaa ham, da han stammede, men han var afholdt af os alle. Da der var mere end $1\frac{1}{2}$ Mil til Henne Præstegaard — Lønne var Anneks til Henne — fik vi Lov at gaa til Konfirmationsforberedelse hos ham, og han konfirmerede os i Sdr. Bork Kirke. — At Præstens Køkken blev velforsynet med Fisk, var jo en Selvfølge.

Vort Hjem maa vel betegnes som et Smaakaars-hjem. Sund og nærende Føde, varme og gode Klæder manglede vi dog ikke. Levereglen var: Fra Haand til Mund. Vi hørte Fader og Moder sige: „Børn gør ingen Armod“ og „Han, som skaber Mund, skaber ogsaa Mad.“ Vore Forældre stred haardt for at skaffe det nødvendige; men de arbejdede med et frit Mod og et lyst Haab. Sunde og friske var vi alle. Jeg mindes aldrig at have set en Læge i vort Hjem, og af Medicin kendte vi kun Kamferdraaber, Enebærolie og Kron-Essens, som Skipperne købte i Hamborg og solgte til Egnens Befolkning. Fra vi var ganske smaa — vi blev seks Søskende — blev vi vænnet til Arbejde og lærte at bruge vore Evner og Kræfter for siden i Livet at kunne staa paa egne Ben. Vi lærte Selvhjælpens vanskelige, men betydningsfulde Kunst, og vi blev paavirket af vore Forældres gudhengivne Sind og Tankegang, der viste sig i Ærlighed, Trofasthed og Hjælpsomhed. Det var ikke Ord, men Handling, som prægede Livet i vort Hjem.

Jeg mindes de lange Vinteraftener og Travlheden i Hjemmet med Istandsættelse og Fornyelse af Fiskeriredskaberne. I flere Vintre havde vi en Spindepige i Huset. Hun spandt Hamp, fra hun stod op, til hun

gik i Seng, og hun fortalte om mange Oplevelser paa Land, Hav og Fjord. Tranlampen hang midt i Stuen, og tit oste den slemt. Vi sad under den og lærte vore Lektier, mens vi skiftedes til at rette ved Sivvægen, og det kunde ikke undgaas, at den gule og harske Tran mærkede vore Fingre, Klæder og Lærebøger. I Julen brændte dog Tællelys, som Moder selv støbte af den Tælle, vi fik, naar vi i Efteraaret slagtede Faar og Lam, og Saltkarret blev velforsynet for et helt Aar. Hun glemte ikke at støbe et Hellig-Tre-Kongers Lys, og det beundrede vi, naar de tre Blus brændte paa den hellige Aften. — Jeg mindes første Gang, vi spiste Ris. Fader kom hjem en Aften før Jul med et Pund Ris, som Toldbetjent Thorlatius paa Gl. Bjerregaard havde foræret ham. Vi nød den nye Ret og syntes, at vi ikke før havde smagt noget saa dejligt.

Som den ældste af Sønnerne maatte jeg hjælpe Fader ved Fiskeriet. Han tog mig dog ikke med paa Havet, men jeg bar tit et Par Bakker og adskiligt andet til Nymindegab, 2 a 3 km. Derimod tog han mig tit med paa Fiskeri i Lille og Store Kast, i Aneraa og i Ringkøbing Fjord. Tidligt lærte jeg at stille Sejl, at styre, stage, vrikke og ro, at stille Ruser og drage Vod. Jeg glædede mig med Fader, naar vi havde fanget en stor Laks eller Ørred, som vi fik godt betalt. En stor Begivenhed var det, naar vi fangede en lille Stør, og det skete ikke saa sjældent. Drejerne ved Nymindegab fangede engang i Sildevoddet en Stør paa 4 a 5 Alens Længde, og Fisker, nu Gaardmand og Dbm. Niels Johnsen Høy, Lønnekak, fortæller: Vi fangede en Gang i Vesterhavet en Stør, som vejede 2—300 Pund. Den havde faaet Ha-

len indviklet i Fiskerlinen og kunde ikke komme fri af denne. Den blev indsyet i Lærred og sendt til Fiskehandler Køser i Hamborg, og vi fik den godt betalt. Om Vinteren, naar Fjorden kunde bære, løb Fader og jeg paa Skøjter nord om Tipperne og stangede Aal i Strømløbet ud for Bjerregaard, ca. 1 Mil fra Hjemmet.

Fader var i 1848 og nogle Aar før og efter ansat som Reserverods hos Niels Christian Nielsen („Æ gammel Loos“), der havde sit Hjem i Obling men om Sommeren boede i et lille Hus paa Lodsbjergtet. Da der var megen Skibsfart paa Nymindegab og Ringkøbing, og Niels Chr. Nielsen og Konsul A. C. Husted erklærede ham for uundværlig ved Kontrollen med Skibsfarten, blev han ikke indkaldt under Krigen.

Da Fader blev gammel, tog han sjældnere ud paa Fiskeri; men han opholdt sig ved Gabet i Foraarsmaanederne og indtog en meget anset og betroet Stilling som Mellemand mellem Fiskerne og Opkøberne (Salterierne og Bønderne). Han fik af hvert Baadelag visse Procenter af Omsætningen, førte godt Regnskab og var afholdt af alle, som han kom i Forbindelse med.

I sine sidste Leveaar holdt han sig mest til Landbruget, og da han 1881 afstod Ejendommen til sin Svigersøn, Skipper Peder Larsen, der var gift med min Søster Rebekka, var Besætningen 1 Hest, 4 Køer, 2 Ungkreaturer og 15 Faar.

Fader blev nær 70 Aar og døde i Hjemmet den 17. Maj 1885, Moder blev 89 Aar gl. og døde hos sin Datter Rebekka i Sdr. Bork den 29. April 1899.

Anders J. Simonsens og Hustrus Børn er:

1. Simon Enevold Andersen, f. paa Bjerregaard den

19. Decbr. 1841. (Mine Brødre og Søstre er født paa Sdr. Bork Mærsk).
2. Simon Christian Andersen, f. 11. Novbr. 1842. Han sejlede som Styrmand med danske Skibe og druknede, da „Margrethe Høy“ forliste i Jammerbugten i Decbr. 1880. (Skipper A. C. Jensen, Vesterslund).
3. Rebekka Andersen, f. den 22. Febr. 1844. Hun er nu Enke efter Skipper Peder Larsen, er 85 Aar gl., aandsfrisk, glad og gudhengiven, bor hos sin Datter og Svigersøn, Smedemester Jørgen Christensen i Sdr. Bork, kan endnu glæde mig og min Hustru med et Besøg, hvorunder vi takker vor Gud, der har ledsaget os under vor lange Livsvandring, og naar vi trykker hinanden i Haanden til Farvel, da er det i Tro og Forvisning om, at vi bag Død og Grav „snart skal ses igen og glemme al vor Kvide“.
4. Laurids Peder Andersen, f. 6. Febr. 1847. (Se: Blade af Skippersnes Historie).
5. Christen Nielsen Andersen, f. 21. Maj 1848. Han druknede som Styrmand paa et Barkskib, hjemmehørende i København, under en Rejse fra Liverpool til Veracruz i Meksiko.
6. Jens Søren Andersen, f. 24. Juli 1850. Han sejlede som Matros paa amerikanske Skibe og druknede 1876 ved Fiskeriet paa New Foundlands Banker.
- — —

Skipper Christen Johnsen Høy var min Faders gode Ven og Nabo, og da jeg var konfirmeret og ønskede at komme til Søs, var det jo næsten en Selvfølge, at jeg skulde sejle som Kok med Kræ Johnsen, som han blev kaldt hjemme. Han var Skipper paa Galea-

sen „Nymindegab“, der var bygget i Blankenese og ejedes af Konsul A. C. Husted i Ringkøbing, for hvem han sejlede paa Norge og Hamborg, ud med Flæsk, Smør, Huder og Korn, ind med Træ og Stykgods. Vi havde en Styrmand, som hed Peder Thuesen, ogsaa fra Sdr. Bork Mærsk. Om Vinteren blev Skibet lagt op paa Gabsiden, og Mandskabet tilbragte Vinteren hjemme, fiskede i Fjordene og i Aneraa. Jeg fik 16 Rdl. i Hyre for hver Sommer, og den tredie Sommer, da jeg sejlede som Matros paa „Aurora“, der ejedes af Konsul Chr. Husted, Ringkøbing, (Skipper Claus Lønne, Sdr. Bork), fik jeg 20 Rdl. „Aurora“ var et Skib paa 40 Tons. Det gik mest paa England og Nymindegab, ud med de samme Ladninger som „Nymindegab“ og tillige med Ben; ind med Stykgods og Kul fra Hartlepool og Hull.

Min Lyst til Sømandslivet blev øget, og jeg længtes efter at komme med et større Skib og ud paa længere Rejser. Jeg tog saa Hyre som Matros hos Søren Johnsen Høy, der var Kaptajn paa „Borgmester Ræder“ af Horsens, en fuldrigget Brig paa 90 Tons. Med ham sejlede jeg i to Somre og fik 6 Rdl. i maanedlig Hyre. Han behandlede mig lige saa vel som Broderen Christen Johnsen Høy. Vi var i Riga, Königsberg og Danzig, i Liverpool og Antwerpen.

Vinteren tilbragte Kaptajn Høy og hans Mandskab hjemme. I Marts rejste vi til Horsens, og Kaptajnens Broder, Jens Johnsen Høy, der havde Fødegaarden i Lønnestak, kørte os til Horsens i en almindelig Kassevogn. Den fjerde Mand, som var med paa den lange Køretur, var vor Kok, Vilh. Hedegaard, Søn af Toldkontrollør Hedegaard ved Nymindegab. Vi havde en velforsynet Madkasse med os og rigeligt

Foder til Hestene. Køreturen tog to og et halvt Døgn, og vi bedede i mange Kroer. Alle Steder var de vestjyske Søfolk velset og kendt fra tidligere Aar. Vi betalte redeligt, hvad vi blev skyldig, og vi kunde vente en god Modtagelse næste Aar. I Give Mølle overnattede vi paa hver Tur. Mølleren hed Christen Jakobsen, var fra Rærup i Lydum Sogn og havde i en Aarrække været Kromand i Nymindegab Kro. Han var en lille og spinkel Mand og maatte altid gaa med Stok. Vi kaldte ham „Lille Kræ Jakobsen“, og han var lige saa glad ved os som vi ved ham. Det blev sent, inden vi kom i Seng den Nat. Gamle Minder blev opfrisket. „Kan du huske det?“ og „Kan du huske det?“ Der blev blandt meget andet husket, at naar Fiskerne ved Nymindegab drak for meget og blev for højtalende, krøb Kromanden op paa Bordet i Skænkestuen, bankede med sin Stok i Bordet og krævede Ro, og den lille, kloge Mand blev hørt og adlydt.

Længere ud! Verden var stor, og jeg vilde lære den at kende. Enhver ung og rask Sømand tror, at Lykken ligger derude i det fjerne og fremmede og venter paa ham. Det troede jeg selvfølgelig ogsaa, og derfor rejste jeg til Hamborg i Efteraaret 1859 og tog Hyre paa Barkskibet „Dan“ fra Korsør, Kaptajn Launborg, der skulde gaa til Frisco (San Francisco i Californien), og jeg skulde have 15 Rdl. i maanedlig Hyre.

Med Skibet var 30 Passagerer til Veststaterne i Amerika, og blandt dem 4 Danskere: 2 fra Outrup Sogn, Broder og Søster, som skulde til Frisco, og 2 Søstre fra Sønderjylland, som skulde til Portland til deres Kærester. Det blev dog kun den ene af Sø-

strene, som rejste videre fra Frisco til Portland i Oregon. Den anden Søster forelskede sig i vor Kok, og han i hende, og de to blev Ægtefolk, da vi kom til Frisco.

Det blev en lang og besværlig Rejse, og det blev en trist Jul. Da vi havde passeret Linien og var ud for La Plata Floden, fik vi en stærk Storm. Det havde blæst hult den 24. Decbr., og da vi havde spist vort Juleaftensmaaltid, havde vi en regulær Storm. Vi maatte op i Rigningen og lave klodsrebet Sejl. Det blev en svær Julenat og Juledag, og vi havde ingen Styremagt over Skibet. En Styrtesø tog Skanseklædningen fra For- til Stormasten i Lufsiden, og derved skete det bedrøvelige, at en Skibsdreng blev klemt ihjel mellem Vandtønderne, som flød om paa Dækket. Anden Juledagsmorgen Kl. 4, da Vagten blev afløst, begravede vi Liget, som vi havde syet ind i Sejllærred sammen med noget Kul. Kaptajnen bad en kort Bøn, og mens vi alle blottede Hovederne, lod vi Liget forsvinde i Bølgerne. En Time derefter, da Skibet rullede og slingrede slemt, tog alle tre Master saa megen Skade, at Rigningen faldt. Med stort Besvær naaede vi ind til Montevideo den 4. Jan. 1860. Der blev Skibet forsynet med nye Master og ny Rigning, og den 4. Maj kunde vi fortsætte Rejsen. Allerede den første Dags Aften, da vi sejlede for en frisk Kuling og i høj Søgang, havde vi den Sorg, at en Letmatros faldt ned fra Bugsprydet og druknede. Vi kunde ikke redde ham og heller ikke finde hans Lig.

Storm og Stille, Modbør og Medbør vekslede. Nordvest for Valparaiso laa vi stille i flere Dage. Da fik vi Øje paa noget, som drev i Havet, og det lignede et dødt Skib med Kølen opad. Vi var en Del

Matroser, som fik Lov til i en Skibsbaad at ro hen og undersøge, hvad vi saa. Var det noget værdifuldt, skulde hele Besætningen dele Værdien, om vi kunde bringe det i Havn. Men det var ikke noget værdifuldt, — det var kun Skroget af en harpuneret og afflæsket Hval.

Guldfeberen var slem dette Aar, og jeg og 4 andre Matroser blev angrebet af den og forlod „Dan“, da vi kom til Frisco. Jeg kom dog ikke lige straks til Guldminerne, fordi jeg fandt det klogest først at tjene nogle Penge som Matros. Hyren var god, almindelig 40 Dollars om Maaneden. I to Aar sejlede jeg mest mellem Frisco og Sacramento. Jeg mindes med Glæde den herlige Sejlads i Francisco Bugten og op og ned ad den mægtige Sacramentoflod. Der var høje Bjerge og mægtige Skove, og der var en Rigdom af Frugter som Æbler, Pærer, Blommer og Vindruer samt mange Slags Bærfrugter og store Vandmeloner. Ved Sacramentoflodens Bredder var der paa store Strækninger Sumpe og Moradser, og der fik mange af Søfolkene Klimafeber. Arbejdet var strengt, naar vi ladede og lossede (Tømmer, Planker, Bræder, Korn, Mel og almindelige Handelsvarer); men vi spiste godt, og Folkene, som jeg sejlede med, var som Regel ædruelige. Vi var Folk af forskellige Nationer, men det satte intet Skel mellem os. Enhver maatte passe sit Arbejde. Gjorde han ikke det, blev han fyret.

Nu havde jeg tjent godt, og nu vilde jeg til Guldminerne og forsøge min Lykke. En Svensker og jeg aftalte, at vi vilde følges ad og arbejde i Fællesskab. Vi vilde langt op mod Nordvest til Staten Oregon. Der gik Rygter om de rige Guldminer deroppe, men Rejsen dertil og derfra var lang og besværlig. Vort

Maal var en Flod, som hedder Clearwater (Klare Vand). De sidste 120 eng. Mil maatte vi gaa, da der ingen Befordringsmidler var til Tjeneste. Vi var begge unge og kraftige Mænd, havde Penge i Lommen, gode Klæder og solide Støvler. Inden vi begav os paa den lange Fodvandring forsynede vi os rigeligt med Mel, Flæsk og Hestebønner. Vi medførte ogsaa en Stegepande, og den fik vi megen Brug for. Vi bagte Pande-kager, og vi stegte saltet og røget Flæsk. Vi traf kun faa Mennesker paa den besværlige Vandring, og de, vi traf paa, var bange for os, og vi for dem. Vi saa enkelte Indianere paa Jagt med Bue, Pile og Tomahawk, og de viste sig fredelige imod os. Selv var vi ogsaa bevæbnet. I vor Livrem sad ved højre Side en Revolver med seks skarpladte Patroner, ved venstre Side en Dolk, og paa Ryggen bar vi en Riffel. Vi fik dog heldigvis ikke Brug for vore Vaaben, hverken paa Rejserne til eller fra Clearwater og heller ikke paa selve Arbejdspladsen. — Paa de milestore Sletter gik det let fremad for os; men de mægtige og vildsomme Skove og de høje Bjerge var det svært at komme igennem og over. I Skovene var der af tidligere rejsende hugget Grene af Træerne eller hugget Mærker i dem, og derved var Retningen angivet. Der var enkelte Gæstgivere, hos hvem vi fik Lov til at overnatte; men alt hos dem var meget dyrt, og da vi hver havde et stort og varmt Tæppe, sov og hvilede vi paa Steder, hvor det var lunt, og hvor der var Brændsel. Vi gjorde denne Rejse 4 Gange i de to Aar, vi arbejdede ved Clearwater, rejste dertil om Foraaret og derfra om Efteraaret, da vi ikke saa langt mod Nord kunde opholde os der om Vinteren.

Det Sted ved Floden, hvor vi slog os ned, laa

3—400 eng. Mil fra Kysten, og der arbejdede henved 50 Mand hver Sommer. Svenskeren og jeg arbejdede i Fællesskab med en Amerikaner og en Irlænder. Vi anskaffede os Spader og Hakker og havde Mod paa at tage fat. Nogle mener, at Guldgraverne graver ned i Jorden og finder større og mindre Stykker Guld enten i ren Tilstand eller i forskellige Stenarter og Metaller. Dette kender jeg ikke noget til; men ved Clearwater ligger Guldet i Flodsengen, ikke i større og mindre Stykker, men som ganske smaa og tynde Skel og blandet ind i Sand, Ler og Smaasten, ikke paa Overfladen, men mest dybt nede i Flodsengen.

Vi erhvervede os Rettighed til at grave i Flodsengen fra Bred til Bred paa en Flade af Størrelse som en Td. Land. Lejen var ikke stor, og med den fulgte tillige Ret til at benytte de mange store Kasser, som benyttedes ved Guldets Udvaskning. Der var meget Arbejde, som samtlige Minearbejdere maatte udføre i Fællesskab. Langs med Flodens ene Bred, men 12 Fod over den, maatte vi grave en dyb og bred Kanal, og over Floden højere oppe blev der bygget en solid Dæmning, og Vandet ledet ind i Kanalen, hvorfra det gennem mindre Sluser anvendtes ved Guldets Udvaskning. Arbejdet var strengt, og Fortjenesten kun lille. Alt, hvad vi skulde købe, var dyrt, og vi betalte med rent Guld, som blev vejet. Vi lavede selv vor Mad, som mest bestod af de samme Retter, vi spiste paa Rejsen til og fra Arbejdspladsen. Mælk smagte vi ikke, men vi brugte megen Kaffe, Sukker og Sirup. Sommerens Nettobeholdning af Guld satte vi i en Bank i Portland.

Det gik ikke altid fredeligt til i Clearwater. Lynchjustitsen maatte træde i Stedet for Politi, Øvrighed

og Dom efter Loven. Jeg saa dog aldrig, den blev anvendt, skønt der flere Gange var Anledning dertil. To Amerikanere, som i Fællesskab drev et Hotel (nærmest hvad vi i Danmark vilde kalde et Gæstgiveri eller en Kro) blev uenige, og den ene skød den anden. Jeg var med til at begrave den dræbte Mand. Ligkisten havde vi slaet sammen af uhøvlede Bræder. Ingen Kranse blev lagt paa Kisten, ingen Præst eller Kirkesanger var til Stede, og ingen lydelige Bønner hørtes. Vi kastede en stor Høj op over Graven, og paa den rejste vi et Trækors. En anden Gang — det var mens Krigen mellem Nord- og Sydstaterne stod paa — kom to af Arbejderne i et heftigt Skænderi om Slaveriets Ophævelse, og Manden, som forsvarede Sydstaterne, skød sin Modstander, som forsvarede Nordstaterne. Han skød ham endog bagfra, og alle var meget forarget og kaldte det et Snigmord. Vi begravede den dræbte Mand ved Siden af den anden og rejste paa Højen et Kors. Drabsmanden forlod i Stilhed Minen, og der blev fortalt, at han blev anklaget og fængslet, men efter flere Ugers Forløb blev han løsladt, da der ikke kunde skaffes Beviser for, at han var strafskyldig.

Jeg opgav Arbejdet ved Clearwater, og da jeg rejste derfra, var jeg fattigere, end da jeg rejste dertil. Siden forsøgte jeg mig som Guldgraver et andet Sted; men heller ikke der smilede Lykken til mig. Saa tog jeg Arbejde i en Kobbermine, og jeg fik en god Dagløn; men Arbejdet var strengt og meget usundt, og jeg opgav det snart.

Derefter gav jeg mig igen til at sejle, og fik en god Hyre, 40 Dollar maanedlig. Vi sejlede mest med Træ, Kul, Korn, Mel og Stykgods og anløb mange

Byer paa Amerikas Vestkyst; flere lange og besværlige Ture foretog vi til nogle Byer paa Sydamerikas Vestkyst. En af mine interessanteste Rejser gik til Sandwichsøerne, hvortil Skibet var ladet med Bræder og Planker. Vi løb ind i den prægtige Havn ved Honolulu, lossede der og indtog en Ladning Sukker og Sirup, som vi skulde til Frisco med. Sirupen var anbragt i store Beholdere ved Havnen, og gennem lange Slinger løb den ned i Tønderne, som stod i Lasten. Arbejderne ved Havnen var dels af den indfødte Befolkning, dels indvandrede Kinesere og Japanesere samt Europæere og Amerikanere. Et mere broget Liv har jeg næppe før været Vidne til. Mange forskellige Sprog hørtes, og Dragterne, hvis de bar nogen, var lige saa forskellige. Men der var Arbejdsfred og Ro, mens vi laa der, og alle var venlige og hjælpsomme imod de fremmede Søfolk. Sejladsen til og fra Honolulu var en Oplevelse, som ikke glemmes. Stillehavet var stille paa hele den lange Rejse, og Nordvestpassaten lærte vi at kende og skatte.

Efter i ti Aar at have opholdt mig paa og ved Amerikas Vestkyst, tog jeg Hyre fra Frisco til Irland og sejlede Syd om Kap Horn. Derefter sejlede jeg en Tid paa Vestindien og var tit i Boston og i New York.

Jeg længtes efter at faa en mere fri og selvstændig Stilling. Der fortaltes meget løst og fast om Fortjenesten ved Fiskeriet paa New Foundlands Banker. Jeg havde tjent saa meget, at jeg kunde købe Part i en Fiskerkutter, og det gjorde jeg. Den var paa 75 Tons, og jeg blev Fører af den. Besætningen var 12 Mand, som lønnedes dels med en fastsat Hyre og dels med Andel i Aarets Udbytte. Vi fiskede med Kroge

efter Torsk og Helleflynder, og dette Fiskeri tiltalte mig, da jeg kendte det fra Hjemmets Kyst. Men her dreves det efter en større Maalestok. Vi rensede selv Fisken og saltede den i Lasten. Om Efteraaret sejlede vi ind til Cape Breton, hvor Sommerens Fangst blev solgt, og Regnskabet gjort op. Kun 4 a 5 Sommermaaneder opholdt vi os paa Bankerne, og i Resten af Aaret sejlede jeg med Fragt mellem Boston og Byerne i dens Nærhed, naar ikke Vinteren var for streng. Efter et Aars Fiskeri var jeg saa vel stillet, at jeg købte Part i en større Kutter paa 108 Tons. Besætningen var 14 Mand, og jeg var Fører af den i fem Somre.

Sidste Sommer var jeg ude for et Uheld, som fik meget ubehagelige Følger. Til Kutteren hørte seks Baade, som Fiskerne tog ud i og fiskede i forskellige Retninger fra Kutteren, og da der tit var taaget og diset Luft, var Kutteren forsynet med en Kanon, og naar Fiskerne med visse Mellemlum hørte et Kanon-skud, fandt de lettere den rigtige Retning tilbage. En Dag, som jeg stod og skød Varselskud, var jeg ufor-sigtig, og Kanonen gik af i Utide. Luftrykket slyn-gede mig tilbage paa Dækket, og jeg følte store Smerter. Lillefingeren paa højre Haand var revet af og tillige dens Mellemlumhaandsben. Kutteren maatte sejle ind mig til Sankt John paa New Foundlands Østkyst, og efter 14 Dages Ophold paa Sygehuset var jeg atter rask. Men Uheldet blev et stort Tab for mig og Mandskabet. Vi havde kun fisket lidt denne Sommer, og Torsken var gaaet ned i Pris. Jeg solgte min Part i Kutter og Redskaber og opgav Fiskeriet.

Jeg havde hele Tiden vedligeholdt Forbindelsen med min Slægt hjemme paa Jyllands Vestkyst, og

Længselen efter den og de hjemlige og rolige Forhold havde megen Magt over mig. Jeg havde hele Tiden følt mig som en Udlænding i Amerika, og selv om jeg blev godt hjemme i det engelske Sprog, var mit Modersmaal mig det kæreste, og det følte jeg især, naar jeg overværede en Gudstjeneste i en meto- distisk Kirke, som jeg mest gik i. Der maatte vælges; enten maatte jeg slaa mig til Ro i Amerika eller snarest muligt rejse hjem. Jeg var nu 40 Aar gammel og havde tilbragt 20 Aar i Amerika, 10 paa Vestkysten og 10 Aar paa Østkysten. Jeg valgte at rejse hjem, løste Billet fra New York til Hamborg og kom hjem i Foraaret 1881.

Det var mig en Glæde at gense mit kære Fædreland og høre det kære danske Sprog, og da jeg naaede hjem til Sdr. Bork Mærsk og hørte det ægte vestjyske Maal, følte jeg mig tryk og glad. Mine kære Forældre levede endnu; men de var begge mærket af Aarene. Ogsaa min Søster Rebekka og min Broder Laurids Peder levede, men mine 3 andre Brødre var druknet. Og hvor var Forholdene dog forandret i de mange Aar. Saa mange af de gamle var døde, og et nyt Slægtled var vokset op. Mange af de gamle Huse og Gaarde var ombygget, Driftsmaaden forbedret og Besætningen forøget. Men Engene, Aerne, Strømløbene, Klitterne og Havet var saa godt som uforandret.

Det var gammel Sæd og Skik, at Søfolk og Fiskere giftede sig med Døtre af samme Stand, og jeg havde den Lykke at finde en god og trofast Hustru i Else Marie Jensen, født 24. Oktober 1860, Datter af Husmand og Skipper Mads Jensen og Hustru Ane Johnsen Høy i Houstrup, Henne Sogn. Vi blev viet i Lønne

Kirke den 27. Oktober 1881, og vi købte saa min Broder Simon Christian Andersens Ejendom i Kragelund. Han var druknet Aaret før, og hans Enke døde kort efter.

Ejendommen i Kragelund kunde vi ikke leve af, og jeg var tilmed ukendt med Landbruget. Jeg lejede en Nabo til at pløje og saa, og Else, min Hustru, maatte sørge for Resten. Jeg slog mig paa Fiskeriet, fik en Kutter bygget paa Fanø og drev Krogfiskeriet fra Esbjerg efter Kuller og Torsk. Kutteren hed „Svalen“, var paa 16 Tons, Besætningen 4 Mand. Der var Kahyt i Kutteren; i den sov vi og lavede selv vor Mad. En af mine faste Folk var min Svoger, Elses Broder, Christen Jensen. Han var mig en trofast Medarbejder og blev af Fiskerne i Esbjerg kaldt „Simons Christen“. Han tjente sig en Kapital, som siden kom ham til Gode. Jeg tjente til Familiens Underholdning, og hvad der blev tilovers, anvendtes til Jordens Forbedring og Besætningens Forøgelse.

Der skete en stor Forandring ved Nymindegab, da Landtungen i 1892 blev gennemgravet ud for Nordmandskrogen, og Udløbet derved flyttedes mere end en halv Mil mod Nord. Fiskerne her og jeg nærrede store Forhaabninger til Betydningen af det nye Udløb. Efter 10 Aars Fiskeri fra Esbjerg, solgte jeg Kutteren og opgav Fiskeriet dér for at drive det fra Nymindegab, 2 a 3 km fra Kragelund.

I Forening med min Svoger, Christen Jensen, og Husmand og Fisker Jørgen Temmer (Christensen), begge af Kragelund, lod vi Peder Aa i Vesterlund bygge os en af de nyere Fiskerbaade med Dæk og Sænkekøl. Den blev kaldt „Søfuglen“ og var paa 4 a 5 Tons; Besætningen 3 a 4 Mand. Mine Medeje-

res Hustruer var begge kendt med at ordne Bakkerne til og efter en Havtur („ees“ og „splid op“), og min Hustru lærte det. Vi flyttede ikke ud i Boderne, men blev boende i vore Hjem, og tit kørte vi Bakkerne paa en Trillebør til og fra Havet.

Det nye Udløb blev os en stor Skuffelse. Krogfiskeriet gav kun lille Fortjeneste, og efter Aar 1900 tog vi sjældent ud paa Fiskeri. „Søfuglen“ blev solgt, og Landbruget blev vor vigtigste Næringsvej.

Helt opgive Fiskeriet kunde vi dog ikke, og vi fik os anskaffet et stort Sildevod, som havde en Længde af ca. 80 Favne. Den skulde benyttes paa Havet ved begge Sider af Udløbet, hvor der tit stod mægtige Sildestimer. Den 21. Marts 1899 blev vi gjort bekendt med, at der fløj en Mængde Maager over Havet tæt ved Land, og dette tydede paa, at der stod en Stime. Vi roede derhen og stillede Voddet, og da vi drog det i Land, havde vi en ualmindelig stor Dræt. Vi lagde ud til en nyt Dræt, og denne gav os dobbelt saa mange Sild. Det tog to Døgn, inden vi fik den rige Fangst bjærget over Odden og Gabet og fik den pakket i Kasser til Forsendelse. Fangsten blev opgjort til 720 Ol (1 Ol er 4 Snese), og Kromanden, Jes Christensen, som sendte Sildene til Eckernførde, betalte os 1 Kr. pr. Ol, 720 Kr. — Vi glædede os over den gode Fortjeneste, men vi havde arbejdet strengt. Det frøs saa haardt, at der var tyk Is paa Ruderne om Morgenens, og da der var megen Drivis baade i Havet og i Gabet, var Vandet meget ko'ldt. Jeg fik Koldbrand i højre Haand og led meget. Pingrene blev krogede og forvredne, men jeg kan dog nu paa mine gamle Dage faa Tiden til at gaa med at knytte Fiskegarn.

Begge vore to Døtre er døde. Vor Søn, Anders Simonsen Andersen, som 1911 overtog Ejendommen, er født her i Kragelund den 16. Juli 1885 og døbt i Lønne Kirke den 16. Septbr. s. A. af Pastor Ernst Jørgensen, Sdr. Bork, som nævnte Søndag forrettede Tjenesten i Lønne Kirke. Han ønskede os til Lykke med Drengens Fødsel og Daab, og han føjede til: „Jeg haaber, han kommer til at ligne sine Forældre og Bedsteforældre, og at han som sin Fader og Bedstefader maa finde Vej til Sdr. Bork Præstegaard med gode Fisk i Rygkassen.“

Vi tilbringer en god og velsignet Alderdom hos vor kære Søn og lige saa kære Svigerdatter og deres gode og flinke Børn.

Lever jeg til 19. Decbr. i Aar, fylder jeg 88 Aar, og lever min Hustru til 24. Oktbr. næste Aar, fylder hun 70. Lever vi til 27. Oktbr. 1931, kan vi holde Guldbryllup. Vi har i og udenfor vor egen Slægt kendt og levet sammen med fem Generationer og staaet i Forhold til en Mængde Mennesker.

Vi lærer, mens vi lever, og sidst lærer vi at gaa sagte. Det har vi begge lært og tillige at være stilfærdige og skaansomme i vor Dom over Medmennesker og Medkristne. Vi flyttes snart over i de dødes Rige; vi bereder os dertil, og en af vore kæreste Salmer er: „Gud skal alting mage.“

— — —
Hermed slutter Simon E. Andersen, og jeg skal kort tilføje:

Kragelund er en lille, uanselig By i den nordvestlige Del af Lønne Sogn og ligger ved den stærkt befærdede Vej mellem Varde og Nymindegab. Med Undtagelse af en gammel, forfalden Rønne er Byg-

ningerne godt vedligeholdte, og de hvidkalkede smaa og lave Stuehuse svarer godt til Landskabet: store, udyrkede Vidder, græsrige Enge og den kønne, lille Indsø Lilleflod med Afløb til Aneraa samt de høje med Helme klædte Klitter.

„Hvorfor hedder Byen Kragelund?“ spurgte jeg Simon Andersen, og han svarede: „Det maa vel være, fordi Kragerne holder til her.“ Og Else føjer til: „Et Sted i Vesterlund blev kaldt „Vifskræf,“ fordi mange skrigende og klagende Viber holdt til der.“ En Nabo-kone fortalte, at et Sted i Kragelund blev kaldt Skræppenborg, fordi der groede saa mange Skræpper, og da Stedet tit skiftede Ejer, blev Navnet ændret til Skrækkenborg. Men saa blev dette Sted købt af en Fisker, som tillige var Skomager (syede de store Havstøvler til Fiskerne), og han og hans Hustru fik Skræpper og andet Ukrudt ødelagt og fik Korn og Kløver til at vokse i „Slunderne“ mellem Klitterne og paa Skraaningerne ned til Engene, og nu taler ingen om Skræppenborg eller Skrækkenborg, undtagen naar Talen er om svundne Tider og ændrede Former.

Landbruget er nu det bærende Erhverv i Kragelund, og derom Vidner de veldrevne Marker og de ny og rummelige Lader og Stalde. Da Simon Andersen i 1911 afstod Ejendommen til sin Søn, var Besætningen 4 Køer og 4 a 5 Faar, og nu, 18 Aar efter, holdes der 2 Heste, 6 Køer, 5 Ungkreaturer og nogle Faar. Lignende Forandringer er sket paa de andre Ejendomme i Byen. Befolkningen er fulgt med Tiden og har lært at drive et lønnende Landbrug paa forholdsvis fattige Jorder.

Ingen Steder i Byen er Forandringen dog saa stor som hos Christen Jensen, „Simons Christen.“ Han

tjente, som Simon Andersen fortalte, en Kapital ved Fiskeriet i Esbjerg. I syv Aar derefter sad han til Leje i Kragelund, og i den Tid drev han Fiskeriet fra Nymindegab under meget vanskelige Forhold og led tit store Tab. I Sommeren 1899 fik han bygget syv Fag Hus paa en Hedelod i Kragelund, hvorpaa der endnu ikke var pløjet en Fure. Om Christen Jensen og Hustru kan det med Sandhed siges, hvad vi læser i Danmarks Rejse- og Turistbog for 1929 om flittige Opdyrkere af den jyske Hede: „De bed sig fast i den lyngdækkede Sandslette og tvang den til at give Føde.“ Og mere end dette. Paa ca. 20 Td. Land staar der nu — 1929 — en velbygget Gaard, hvorpaa der holdes 2 Heste og 14 Kreaturer. Ægteparrets utrættelige Flid og seje Udholdenhed vakte fortjent Opmærksomhed og Paaskønnelse, hvad der fremgaar af følgende:

DET KONGELIGE DANSKE LANDHUSHOLDNINGS
SELSKABS PRÆSIDENTER

give herved tilkende: At Selskabet har tildelt Gaardejer Christen Jensen og Hustru, Kragelund, sit Sølvbæger for Landboflid.

Til Bekræftelse herpaa udstedes i Selskabets Navn dette aabne Brev.

København, den 16. Novbr. 1926.

F. Moltke. J. Juel. Chr. Sonne. /H. Hertel.

Det smukke Sølvbæger, som fulgte med det aabne Brev, er prydet med betegnende Billeder. Paa den ene Side af Bægeret staar:

DET KGL. DANSKE LANDHUSHOLDNINGSSSELSKAB

Paa modsatte Side:

SØLVBÆGER 1926

Paa Bægerets Fod staar:

TIL GAARDEJER CHRISTEN JENSEN OG HUSTRU,
KRAGELUND, LØNNE SOGN, RIBE AMT

SIMON ENEVOLD ANDERSENS STAMTAVLE

Personalhistoriker Thorv. Lodberg i København har opbygget Grundlaget for denne Stamtavle, og med hans ærede Tilladelse anføres her de Generationer, hvori Faderens Fornavn skiftevis er Anders og Simon.

Christen Andersen Fjord, f. c. 1740, gift med Kirsten Thomasdatter, f. c. 1740. Sdr. Lyngvig, Ny Sogn. Deres Søn:

Simon Christensen Fjord, f. c. 1780, Gaardejer i Sdr. Lyngvig. Han kaldes senere Simon Nørgaard efter den nordre Gaard i Byen. Han var Fæster under Herregaarden Søgaard af Matr. Nr. 178 og Ejer af Matr. Nr. 180, begge af Sdr. Lyngvig. Desuden var han Arvefæster af Matr. 104 B i Sønderby paa Holmsland. Disse tre Jorder overtager Sønnen Jens Simonsen senere som Selvejendom. Gaardens samlede Areal var 71 Td. Land og Hartkorn 1 Tønde 1 Skp. 2 Fdk, 2¹/₄ Alb. Ved de to engelske Orlogsskibes Stranding 1812 inddrev der i Simon Christensen Fjords Strandlen 5 døde. Han var gift med Maren Jensdatter, f. c. 1784. Deres Søn:

Anders Jensen Simonsen, f. 28. Maj 1815, død som Aftægtsmand hos Svigersønnen, Skipper Peder Larsen paa Sdr. Bork Mærsk den 17. April 1885. Han var gift med Ane Kathrine Margrethe Simonsen, f. Simonsen, f. c. 1810, død 29. April 1899 i Sdr. Bork. Deres Søn:

Simon Enevold Andersen, f. 19. Decbr. 1841 paa Bjerregaard, Ny Sogn. Gift med Else Jensen, Datter af Skipper Mads Jensen og Hustru Ane Johnsen Høy i Houstrup, Henne Sogn, f. i Houstrup 24. Oktober 1860. Deres Søn:

Anders Simonsen Andersen, f. i Kragelund 16. Juli 1885. Gift med Kristine Kristensen, Datter af Peder Kristensen og Hustru i Gjesium, Brøndum Sogn. — Deres Søn:

Simon Enevold Andersen, f. i Kragelund 25. Decbr. 1911.

Stamtavlen viser den yngste Generations Forældre, Bedsteforældre, Oldeforældre, Tip-Oldeforældre og Tip-Tip-Oldeforældre.

2. Hans Høy fortæller.

Hans Høy blev en gammel Mand paa Lyngtoft, en Landstrimmel mellem Lønne Aa og Aner Aa. For 80 Aar siden og langt tilbage i Tiden var her en af de bedste Jagtdistrikter i Vestjylland. I Ringkøbing Fjord og i de omliggende store Enge, i Smaasøer og Aaløb holdt Svaner, Gæs og Ænder til og ligesaa i Fil- og Rolsø, som den Gang var betydelige. Disse og mange andre Fugle trak i mægtige Flokke over Lyngtoft, hvilede paa Engene, svømmede om i Aaerne og laa mellem Sivene. Foruden Ænderne var der mange andre Svømme- og Vadefugle, som ynglede her. Odderjagten var ogsaa meget betydelig, og søgte Ræven ud paa Engene for at jage der, kunde det let koste ham Livet.

Hans Høy fortalte ikke gerne om egne Oplevelser. Hvad her gengives, er nogle af hans Barndoms-minder, hvad han saa og hørte:

Min Stiffader, Skipper Søren Johnsen Høy, var en ivrig Jæger. I sine unge Aar drev han Jagten sammen med sin Broder, Jens Johnsen Høy. De skød mange Ræve, Oddere, Harer, Urhaner, Agerhøns, Svaner, Gæs og Ænder. Et Efteraar skød de 86 Gæs. Der var ingen Handel med Vildt, og hvad der ikke kunde spises i fersk Tilstand, blev saltet. Agerhøns kunde dog sælges paa Torvet i Varde til 6 a 8 Skilling Stykket; men deraf maatte Halvdelen erlægges i Acciseboden.

Medens vi endnu boede i Sdr. Bork, og jeg var en Purk paa 5—6 Aar, tog min Stiffader og Niels Jessen i Obling til Skidenbugt paa Jagt, og de skød mange Svaner.

En Dag saa jeg min Fader komme med en Svane paa Ryggen, og jeg løb glad hen imod ham. Jeg bad

om Lov til at bære Svanen, og han lagde den paa min Ryg, mens jeg greb fat om Halsen; men jeg gik bagover og faldt ned paa Svanen. Det var ikke underligt; thi en Svane kan veje 28 Pund.

Fem Aar efter, da vi boede paa Lyngtoft, hjalp jeg en Dag Fader at grave Kartoffler op. Da saa Fader fire Svaner komme flyvende sydfra i Retning af vort Hus. Han skyndte sig ind efter Bøssen, som altid var ladet. Da han kom ud, var Svanerne lige over Huset. Han skød. Svanerne udstødte den ejendommelige, klagende Lyd, og en af dem begyndte at dale. De tre andre fløj ned under den, som om de vilde holde den oppe; men dette var jo umuligt. Den gik ned paa Engen, inden den naaede Aner Aa, og de andre tre satte sig hos den. Fader løb uden om Svanerne med den tomme Bøsse og hindrede dem i at naa ud i Aaen. Jeg løb bagefter med Jagttasken, og da jeg naaede Fader, fik han Bøssen ladet paany. Han vadede en lang Omvej, og da han kom Svanerne skudnær, fløj de tre. Den fjerde prøvede, men kunde ikke, og den klagende Lyd, den udstødte, var hjerteskerende.

Igen knaldede Bøssen, og en Svane faldt.

De to sidste blev ved at trække frem og tilbage en lille Tid, mens Fader stod gemt i en Rørbusk. Jeg saa igen en Svane falde, og lidt efter skød Fader den sidste.

Alle fire Svaner blev hængt op i Storstuen. Et Søm blev slaaet igennem Næbbet og ind i Bjælken. Hale og Svingfjerene naaede Gulvet.

— — —

Der blev holdt Klapjagt i Klitterne efter Ræve, og min Stiffader deltog deri. Anføreren var Per Johnsen

i Hovstrup, der som Tegn paa sin Værdighed den Dag bar Fjer i Hatten.

De begyndte ved Møllestrømmen mellem Filsø og Vesterhavet, og de sluttede ved Gødelen eller Bjaalund. Naar de skulde holde Hvil og have noget at spise, gik Anføreren op paa et højt Bjærg og raabte: „Meldmad!“ Raabet blev gentaget til begge Sider i Skyttekæden. Enhver kunde faa Ro til at spise og tage sig en Taar af Flasken, men maatte holde skarpt Udkig, at Mikkell ikke stjal sig igennem Kæden. Naar Anføreren igen viste sig paa Bjerget og raabte: „Fremad!“, blev ogsaa dette Raab gentaget, og Styrken skred frem paany.

I Bjaalund var der mange Rævegrave, og ved dem var Mads Kristian Sørensens Fader, Søren Kristian i Lønnestak, bleven betroet den ansvarsfulde Post at vogte Gravene, saa ingen Ræv gemte sig i nogen af dem. Den gamle Skytte sad trofast ved Gravene med spændt Hane og med spændt Opmærksomhed; men der kom ingen Ræv, og hans Sanser sløvedes. Da han blev sulten, satte han sig mageligt tilrette, lagde Bøssen ved Siden og gav sig til at spise. Da han saa sig tilbage, naaede han lige at se Halen af en Ræv, som forsvandt i en Rævegrav. Han blev meget lang i Ansigtet ved saaledes at se sig narret af den snilde Mikkell; men det hjalp jo ikke at gruble derover.

Da Jægerne kom og medførte Udbyttet af Jagten, luskede Søren Kristian hen til dem og fortalte om sit skammelige Uheld. Hele Skyttelaget, der var i en oprømt Stemning, afgav en skraldende Lattersalve; men Anføreren tog Sagen alvorlig. Han blev gram i Hu over en saa uøret Jægerskandale, og han sagde: „No Haar a F . . . fon aaller kjænd Maagen! Vi sæt-

ter en gammel Skytter ve æ Grau for a pas godt o,
o saa lær han endda æ Røw rænd i æ Grau. Du
kund' da haaj saat dej mæ di Æend nier i æ Grau,
saa haaj han wol da et narret dej!"

3. Afdød Veteran.

(Efter „Ringkøbing Amts Dagblad“).

Fra Søndervig skrives til os i Gaar (17/9 1905):

I Dag jordes den 91-aarige Peder Mose af Klegod paa Nr. Lyngvig Kirkegaard. Han var den ældste Mand paa Klitten, indtil han i Søndags døde paa Ringkøbing Amts Sygehus.

Gamle Peder Mose, som han kaldtes af alle, havde lige til den sidste Maadnestid været ualmindelig rask og rørig og kunde med Piben i Munden foretage endog temmelig lange Spadsreture. For et Par Aar siden gik han den 5 Mil lange Vej til Nymindegab, — og han sagde: „Hvis det ikke havde blæst saa meget imod, var jeg gaaet hjem igen!“

Gamle P. Mose var en Mand med et jævnt, tørt Lune, og hans stadige Mundheld var: „Jeg har tjent tre Konger med et Par Støvler.“ — Han var Soldat første Gang under Frederik VI og var som saadan med i Æresvagten ved Kongens Jordefærd; og underligt var det at høre ham fortælle om længst forsvundne Tider, høre ham fortælle om Landesorgen over den folkekære Konge og den Højtidelighed, der fandt Sted under Ligtoget til Roskilde, hvorledes Folk stod ved Landevejen og græd, mens Ligtoget langsomt skred frem.

Resten af den gamles Tjenestetid faldt følgelig under Kristian VIII, og endelig var han indkaldt blandt Reservemandskabet under Frederik VII i 3-Aars Krigen.

Hvad Støvlerne angaar, paastod den gamle, at det forholdt sig rigtig nok, idet han nemlig i det Tidsrum sjældent eller aldrig brugte dem derhjemme paa Klitten, saa om det end har taget et Par Saaler af og til, kan det jo nok have ladet sig gøre.

P. Mose havde fra ganske smaa Kaar i det lange Tidsrum arbejdet sig op til jævn Velstand, saa han har kunnet tilbringe en sorgfri Alderdom hos sin Søn, Gravers Mose Pedersen i Klegod.

4. Enevold Thygesen.

I „Ringkjøbing Amts Dagblad“ for 13. Febr. 1922 læses følgende Artikel af Lærer Jens Vang, Sdr. Lyngvig:

GAMLE ENEVOLD THYGESEN,

den ældste Mand paa Holmslands Klit, Veteran fra 1848—49, er død.

Enevold Thygesen, Sdr. Lyngvig, den ældste Mand paa Holmslands Klit, døde i Torsdags (den 9. Febr. 1922) i en Alder af 94 $\frac{1}{3}$ Aar.

Gamle Enevold Thygesen, som han almindelig kaldtes, var født i Sdr. Lyngvig i Aaret 1827. Han var i sine yngre Aar, som de allerfleste herovre, Fisker. Kun 21 Aar gammel, kort før Krigen 1848, blev han gift med Mariane; men da de intet ejede, og Enevold snart skulde være Soldat, blev der hverken Raad eller Tid til at sætte Fod under eget Bord. Han kom med i Krigen og gjorde Tjeneste paa en af Marinens Ka-

nonbaade og var med i Slaget ved Fredericia. Senere købte de her i Sdr. Lyngvig en lille Hedelod, hvorpaa de fik et lille Hus med Lergulv i Stuerne stablet op, og i samme Hus, som rigtignok er gennemgaaet en Del Forandringer siden, har Enevold Thygesen og hans Hustru, som døde for knap tre Aar siden, boet hele deres lange Liv.

De var gift i c. 70 Aar og har holdt baade Guld-, Diamant- og Krondiamantbryllup. I mange Aar kæmpede de en haard Kamp mod Armod, især da de fik en stor Børneflok, ialt 12, at opdrage. Men den gamle Sandhed gjorde sig hos dem gældende, at for den flittige Mand kan Armoden naa at kigge ind af Vinduet, men ikke komme over Dørtærskelen.

Naar der intet var at tjene ved Fiskeriet, tog Enevold Thygesen fat paa andre Ting, og i flere Aar var han Dykker sammen med sin Svoger Niels Andersen, der var hans Nabo. For ca. 40 Aar siden, da Børneflokken var opdraget, overlod han een af sine Sønner, Iver Enevoldsen, Ejendommen, paa hvilken der da kunde holdes 3 Køer; men de gamle blev boende hos Sønnen og Svigerdatteren, mellem hvem der altid har været det bedste Forhold.

I mange Aar derefter vedblev Enevold Thygesen at drive Fiskeri, indtil han for ca. 28 Aar siden fik en Svaghed i Benene, saa han ikke kunde taale at gaa; men saa gav han sig til at lave Fiskegarn, og det har han sysselsat sig med siden lige til sidste Efteraar, da han gik til Sengs. Hvor var det en Glæde at besøge gamle Enevold Thygesen og hans Hustru og høre dem fortælle om deres Livskampe, som ikke har gjort dem sløve og træge, men hvorved de havde fundet deres Gud og Frelser. Altid var gamle Ene-

vold tilfreds, og altid saa man ham med et glad Smil. Gerne vilde han læse — uden Briller — i Bibelen og andre gudelige Bøger, ligesom han ogsaa tit sang Salmer og Sange.

Rigtignok syntes han nu, siden hans Hustru døde, og kunde undertiden sige det med et lille Suk, at det varede noget længe, inden Gud kunde bruge ham, og nu i den sidste Tid, da han laa i Sengen, og Lemmerne værkede, kunde han udbryde: „Har du da, min Gud og Frelser, helt glemmt mig gamle Synder! Aah, lad mig snart komme hjem og samles med mine forudgangne kære!“

Og vistnok har Herren, da nu han kaldte ham, sagt til ham: „Kom nu hjem, du gamle og tro Tjener, at samles med dine kære!“

5. Kongebesøg.

Konger, kongelige Personer, Ministre og fremragende Mænd har flere Gange gæstet Nymindegab, Blaabjerg og Filsø. Kystboerne har glædet sig over disse Besøg, rejst Talerstole, talt og sunget til Ære for Landets Konge, for Kronprinsen, Kongens Hus, Kongens Raad og Kongens Følge.

Kong Frederik VI var her paa Egnen i 1830. Folk mente at glæde Kongen ved at føre ham op paa Blaabjerg; men da han kom derop, skal han have sagt:

„Hu! Hvor her er øde og trist! Lad os snarest muligt komme bort herfra.“

Da den senere Kong Kristian VIII som Prins gæstede Vestjylland og aflagde Besøg paa Blaabjerg

den 12. Juli 1831, gav en stedlig Poet sine Følelser
 Udtryk i efterfølgende Sang, som længe blev sunget
 i Egnen med Melodien: „God save the king“:

Velkommen Kristian!
 her til vor nøgne Strand!
 Velkommen hid!
 Vi har ej nogen Skov;
 men vi har Gud ske Lov
 alt, hvad vi har behov,
 Løn for vor Flid.

Hisset paa Bølgen blaa
 modig vi Sømænd gaa
 og hente Fisk.
 Gud han Velsignels' gi'er,
 derved vi muntre bli'er,
 Sorg og Bekymring ti'er.
 Fryd paa vor Disk!

I Fjor vor Frederik
 venlig iblandt os gik,
 Gud signe ham!
 Nu kommer Kristian
 her til vor nøgne Strand
 og til vort dybe Vand
 fra Fyens Land.

Her er en Jubelfryd,
 her høres Venskabslyd,
 Hjertet er Tolk.
 Nu synger Jyderne
 og alle Danskerne:
 Gud! Giv Velsignelse
 ham og hans Folk!

Skue vi rundt omkring
 Skaberens skønne Ting,
 se Kornet staar,

mærker vi glædelig,
 al Ting nu fryder sig,
 Kornet vil nære mig,
 det staar i Flor.

Her ud i Danmark
 vi har en stor Monark,
 som er os kær.
 Gud glæde Frederik!
 Han vore Hjerter fik,
 den Gang, han blandt os gik,
 hvor vi nu er.

Orden og Rolighed
 ser man paa hvert et Sted.
 Store og smaa
 ønske dig, Kristian,
 som udi Fyens Land,
 alt, hvad Dig ønskes kan,
 velset at gaa!

Nu ønske vi Farvel!
 Himlen os give Held,
 fattig og rig!
 Lev længe, Kristian!
 Og, hvad vi ønske kan,
 Kvinde saavel som Mand,
 ønske vi dig!

Ogsaa Kong Frederik VII gæstede Vestjylland.

Som Prins var han her paa Jagt sammen med Grev Raben og flere, turede om i Klitterne og paa Filsø og boede paa Hennegaard. Som Konge var han her igen ved Aar 1856. Da kom han fra Ringkøbing over Klitten.

Ved Gabet var der rejst en Æreport for ham. Der var mødt en stor Forsamling, og der blev talt og sunget til Ære for ham. Mest Opmærksomhed

vakte maaske en vittig Kartemager fra Ringkøbing. Han havde før gjort sig bemærket ved at digte Smædeviser om tre Jøder, som boede i Ringkøbing: Isak, Salomon og David Russer. Nu havde han forfattet „en liden Sang til Kongens Ære,“ og den fik han Lov at synge. I Sangen revsede han de mange krybende Herrer, som omgav Kongen:

„Een tigger Nøgler, een tigger Baand,
een tigger Mønt af en kongelig Haand.“

Kongen morede sig over Sangen og gav Kartemageren en Pengegave.

Vejen fra Gabet til Lønne Kirke, som Kongen og hans Følge skulde køre ad, var i Anledning af Kongebesøget bestrøet med Lyng og kaldes endnu „æ Kongvej.“

Kong Frederik VIII og Dronning Louise var paa Blaabjærg den 30. Juli 1908, ledsaget af Prinsesserne Thyra og Dagmar, Prins Gustav samt Konsejlspræsident J. C. Christensen, og i Følget bemærkedes Kabinetssekretær, Gehejmeetatsraad Rosenstand, Kammerherre Bardenfleth, Adjudant, Kaptajn Holten samt Hofdame, Frøken Wedel-Heinen.

Kystboerne fik Lejlighed til at udtrykke deres Glæde over Kongebesøget. Folketingsmand S. Sørensen, Nr. Nebel, der kort efter blev udnævnt til Ridder af Dannebrog, holdt følgende Tale:

Tillad mig paa samtlige Sogneraads Vegne, som Deres Majestæter gæster i Dag, at bede Dem hjertelig Velkommen.

Naar dette Sted er valgt til et Møde mellem Konge og Folk, saa er det, fordi der paa Rejsen hertil er Lejlighed til at se et Stykke typisk Vestjylland. Først

de smilende Enge langs Varde Aa; dernæst det dyrkede Land med de velbyggede Hjem; saa en halv Mils Vej ned over Heden, hvor endnu intet Hjem er bygget; saa atter det dyrkede Land, og nu her Klitterne med Havet derude. Saadan er Jylland: Aaen, Marken, Heden, Klitten, Havet. Saadan er Naturen her. Det er ej Charlottes Bøgelunde, men den haardføre Fyr, der trives her. Det er ej Øresundets blaa Bølger, der ruller mod Land, men det er det evig urolige Vesterhav, vi ser derude, hvor Vraget staar i Sandet som Mindekors paa Grav og minder om Livets Alvor som om dets Storhed. Vi tror imidlertid, at naar Deres Majestæter søger at lære ogsaa disse Landets Yderkanter at kende, saa er det ej alene for at se disse Egne, men ogsaa særlig for at erfare lidt om, hvordan Menneskelivet leves herude paa disse Kanter.

Derfor hilser og takker vi Danmarks Kongepar for dets Nærværelse her i Dag paa dette saa ejendommelige Sted, hvor vi befinder os 200 Fod over Havet med Udsigt over „Tusind Hjem“. Her bor og færdes et arbejdsomt Folk, der vêd, at der skal Udholdenhed til for at gøre sig Jorden underdanig. Heden brydes af viljestærke Mænd, hvis Arbejde bæres af Haabet om, at der af dette Arbejde kan skabes Hjem for dem, de elsker. Naar der tales om Mænd med Viljer her, maa vi ogsaa nævne Mændene her langs Kysten, der sætter sig i Baaden og med stærke Tag tvinger den over Rævlen, naar i Efteraarsnatten Stormen hyler, og Nødraab lyder, fordi det er Livet, det gælder.

Her er Vidsyn paa disse Egne. Dette gør, at Samfærdselen bliver livligere, og vi lærer hverandre bedre

at kende end paa visse andre Egne. Dette er godt; thi Livet er den allerbedste Læremester. Vi elsker disse Sletter, naar Dagen gryr og vor lille Sangfugl Lærken hæver sig mod Sky; vi elsker dem, naar Solen kaster sit Lys paa Ruderne i de mange Hjem, forinden den gaar ned bag Havet.

Men som vi elsker disse Sletter, saa elsker vi alt, hvad der er dansk, vore dyre Minder og vort Modersmaal, idet vi føler, at kun, hvor det har frit Lov at lyde med Bud fra Hjerter til Hjerter, kun der føler vi den Hjemmets Lykke, der hører med til vor Vuggegave. Vi hilser derfor Danmarks Konge og Dronning, fordi vi véd, at ogsaa denne Følelse behersker dem.

Vi vil være med i trofast Arbejde for at hævde vort Lands Ry blandt Staterne paa Haandens og Aandens Omraade. Vi vil være med til at bringe Ofre, for at vore Minder og vort Sprog maa gaa i Arv til Efterslægten, saa ogsaa den maa finde Freden og Lykken i Dannevang. Derfor vil Mændene spænde Sener. Derom vil Kvinderne bede.

Vi hilser Kongen og Dronningen. Gid det maa lykkes dem at se vort elskede Fædreland og dets Folks Fremgang i Fred og Lykke i materiel og kulturel Henseende.

Der vil efter vort Hurraraab for Deres Majestæter ikke lyde nogen Fanfare; men der vil i Hjerterne være en Atterklang med Ønsket om Held og Velsignelse over Deres Majestæters Liv og Gerning, og hermed, højtærede Forsamling: Et Leve for Deres Majestæter Kong Frederik VIII og Dronning Louise! (9 Hurraraab).

(Efter Referat i „Ribe Amts Tidende.“)

II. Paa fremmed Kyst.

1. To Vaabenbrødre af 2. April 1801.

Da Englænderne i 1807 tog vor Flaade, maatte mange af vore Marinesoldater følge med og sidde i engelsk Fangenskab i flere Aar. Blandt disse var en Mand fra Lønne, der hed John Gravesen. Han sad fangen i Leith i Skotland i 4—5 Aar, og ved et lykkeligt Tilfælde slap han og nogle faa flere hjem før de øvrige Fanger.

De havde det strengt i Fangenskabet. De maatte bestille meget, og de fik en daarlig Føde.

John Gravesen og en god Kammerat af ham havde lagt Plan om, hvorledes de kunde rømme.

De havde skrabet et Hul under Muren saa stort, at en Mand kunde krybe ud af det. Jorden havde de baaret bort i deres Underbenklæder.

Uheldigvis kom en Vogn og kørte nær ved Muren, og det øverste, tynde Lag brast.

Efter denne Begivenhed fik de det strengere paa alle Maader.

Der var truffet Aftaler mellem den danske og den engelske Regering om, at de 19 reddede Matroser og Soldater fra „Defence“ og „St. George“ skulde hjemsendes til England, og for dem skulde frigives 38 danske Fanger, mest fra Egnen omkring Ringkøbing.

En Dag kom en engelsk Officer og forlangte, at danske Fanger fra Ringkøbingegnen skulde træde frem.

Af Frygt for, at der i Hjemmet var øvet en Daad mod Englænderne, som skulde hævnnes paa Fangerne, var der kun en Mand, som traadte frem, og det var John Gravesen fra Lønne.

Da Fangerne hørte, at han var fri, var der mange, som meldte sig og paastod, at de var fra Ringkøbing Amt.

Der blev kun hjemsendt det begrænsede Antal. De andre danske Fanger maatte vente til efter Krigen og kom først hjem efter 7—8 Aars Fangenskab.

John Gravesen blev Lærer i Lønne og opnaede en høj Alder. Han gik jævnlige over til en god Ven og Nabo, John Høy, der ogsaa var Veteran fra 1801 og havde kæmpet med i det mindeværdige Skærtorsdagslag den 2. April 1801, John Gravesen paa Fregatten „Rendsborg“, John Høy paa Fregatten „Holstein.“ Ogsaa han blev gammel og vedblev at være livlig og aandsfrisk, skønt han var blind i 34 Aar.

Disse to gamle Veteraner havde megen Glæde af hinanden og talte tit om, hvad de havde oplevet. John Gravesen læste højt for John Høy, og han skrev for ham.

John Høy havde mange Børn, som var draget ud i Verden. Fem af Sønerne havde taget Styrmands-eksamen og fo'r nu som Skibskaptajner. De skrev alle meget flittigt hjem til deres gamle Fader, og naar der kom Brev, læste John Gravesen det højt og besvarede det.

Omkring ved Aar 1860 blev de to gamle Venner enige om, at de vilde prøve at komme i Forbindelse med nogle af Kammeraterne fra Krigens Tid. I Varde

Avis lyste de efter dem, og en Tid efter havde de den Glæde at modtage et Brev med den mærkelige Adresse:

„Til mine Vaabenbrødre af 2. April 1801
en halv Mil fra Vesterhavet!“

Brevskriverens Navn og Adresse er desværre gaaet tabt; men et lille Uddrag af Brevet skal her gengives:

„Efter Varde Avis ønsker I at vide, hvormange der endnu er i Live af Veteranerne fra 2. April 1801. Saaledes lever jeg undertegnede og Guldbrandsen i Nibe, alle 80 Aar gamle.

Det ligger nu engang i Sagens Natur, at vore Sympatier og Kærlighed er knyttet sammen. Vi glæder os, at vi har deltaget i den hellige Skærtorsdags Højtidsdag der, hvor det danske Mod og den danske Fædrelandskærlighed i en høj Grad lagde sig for Dagen. Tilbageblik vil stedse være os en oplivende og evig gemt Erindring. Saaledes var det os alle forbeholdne at kæmpe mod en tredobbelt Magt under tre Admiralers Anførsel, hvoraf især kan fremhæves Admiral Nelson, en af Verdens berømteste Søhelte, hvis Energi og Mod og strategiske Talent almindelig var anerkendt, tillige med hans loyale Sindelag. Imod os, danske Krigsfanger, var han rosværdig.

Jeg ser i ovennævnte Avis, at du, Gravesen, var ombord paa „Rendsborg“, John Høy var jo paa „Holstein“, langt fra os, men deres Bravour var rosværdig. De kæmpede uforfærdet. Næsten alle deres Kanoner var dementerede „Ardents“ og „Glat-ten“ (Kapt. Bligt) udspyede sine Brandstoffer mod „Dannebrog“ (Kommandørskibet), og Kl. 12¹/₂ var den skudt i Brand. Kl. 1¹/₂ sprang den i Luften. — Du véd bedst Gravesen, at her omkring os rasede

Krigen i sin fulde Vælde. „Jylland“ og „Rendsborg“ holdt længst ud. — Efter 5 Timers haard Kamp, og kørt før Slagets Ende, hændte det sig, at tvende engelske Skibe ragede sammen. For at frelse disse for „Trekroner“s Batteries svære Skyts besteg i en Hast den snilde Nelson med en Parlamentær sin Chalup og gik til København, og straks efter signaliserede Kommandør Olfert Fischer fra benævnte Batteri: „Stilstand!“ — „Jylland“, som jeg var paa, var synkefærdig. Vi havde kun tre Kanoner. Brandt var vor Kapt. Naar jeg mindes ret, var han norsk af Fødsel“.

Det gør mig hjertelig ondt, at John Høy er blind. Trøst ham paa bedste Maade! Maaske hans Timeglas er snart udløbet. Trøst ham med Evigheden, hvor ingen Pine og Smerte er. — Hvorledes, kære, staar det sig med eders økonomiske Forhold? Jeg for mit Vedkommende har det, Gud ske Lov, godt“.

Kirkebogen for Lønne Sogn udviser:

„John Gravesen død 1864 den 4. December, begravet 11. Decbr. Aftægtsmand hos Søren Jensen, Lønnestak. Fødested Lønnehede. 86 Aar. Alderdom“.

I samme Kirkebog ses:

John Høy død 1871 den 16 Juli, begravet den 23. Juli. Enkemand. Paa Aftægt hos Sønnen, Gaardm. Jens Johnsen (Høy) i Lønnestak. Søn af afdøde Gaardmand og Sognefoged Peder Christensen Høy paa Lønnehede, 92 Aar. Anm. Har været blind i 34 Aar. Død af Alderdom“.

I Varde Avis for Tirsdagen den 18. Juli staar der:

„Dødsfald. Af de nu kun ganske faa tilbageværende Veteraner fra Danmarks Hædersdag den 2. April 1801 er i disse Dage bortkaldt een, idet Veteran John Høy i Lønne, der paa denne Dag deltog i

Slaget ombord paa Skibet „Holstein“, er afgaaet ved Døden i en Alder af 92 Aar. I sine yngre Aar var han Sømand, indtil han blev gift, og har siden været Landmand og drevet en Gaard, som han ejede i Lønne, $\frac{1}{2}$ Mil fra Vesterhavet. — Den 15. April 1860 fejrede han sit Guldbryllup, og for 7 Aar siden blev han Enkemand. I 34 Aar har han fristet den tunge Skæbne at være blind. Da han mistede sit Syn, afstod han Gaarden til sin ældste Søn, som med sin Kone og sine Børn i Forening med sine Søskende, hvoraf fem Sønner har været Skibsførere, stedse kærligt og med Troskab har plejet, trøstet og opmuntret ham paa hans lange, mørke Vej. Sit Kors bar han med Taalmodighed til sit Livs sidste Aften. — Foruden hans Familie var der mange, som fandt Glæde i at besøge Oldingen, som til de tre sidste Levedage var rask og rørig og havde en klar og usvækket Aandsevne. Han fulgte stedse Begivenhedernes Gang; Krigsbegivenhederne vilde han navnlig gerne høre forelæst af Aviserne. Han havde et sandt Fædrelandssind, og hans Tanke syslede meget med at faa de tabte Landsdele tilbage igen, og at der sikkert maatte oprinde en ny Hædersdag til Ære og Sejr for gamle Danmark“.

2. Den gamle Strandprotokol.

Historien fortæller, at engelske Orlogsskibe havde været paa Tøgt i Østersøen, og paa Hjemrejsen kom to af dem ud af Kurs, og Juleaften 1811 strandede de ved Bovbjerg. Besætningen bestod af 1700 Mand, fordelt paa to Skibe, „Defence“ og „St. George“.

Kun 19 Mand blev reddet. Vinden var Nordvest og gik om i Nord.

Ligene af de engelske Matroser og Marinesoldater drev i Land langs Kysten mod Syd, og baade nord og syd for Nymindegab drev mange Lig i Land og blev jordet i Klitterne ved Havet, helst ved Foden af store Bjerger, der endnu bærer Navnet „Dødemandsbjerger“.

Ud for de saakaldte Stejlbjerger vest for Hovstrup ligger mange engelske Matroser og Soldater begravet. Gamle Folk har fortalt, at de har set Rækker af Lig, særlig efter en Storm, naar Sandet var føjet bort.

Fisker Janus Haahr i Kragelund, hvis Fader, Bedstefader og Oldefader alle har været Strandfoged i Hovstrup, mindes, at hans Bedstefader, Martin Pedersen Haahr, der var født 1802, har fortalt:

„Jeg var med min Fader ved Havet 2. Juledag 1811, og da saa vi mange Lig, som var inddrevet af Havet. Vi havde en Stranding af Lig baade i Nord og Syd, og hele Befolkningen her i Egnen var som lamslaaet af Skræk“.

I en gammel Strandprotokol fra Begyndelsen af forrige Aarhundrede, ført af Strandfoged Peder Haahr i Hovstrup, læser man:

„Den 26. og 27. December 1811 opskyllet af Havet 8 døde Mennesker, hvoraf 5 matrosklædte og 3 soldaterklædte. Ved Undersøgning fandtes ingen Papirer eller Penge hos dem. De døde ere alle jordede paa bekvemme Steder den 27. Decbr. i Hauklitten udfor Houstrup.“

I Løbet af Vintren inddrev flere Lig. Protokollen oplyser videre derom:

„Den 12. Jan. 1812 opskyllet 11 døde Mennesker, hvoraf 8 matrosklædte og 3 soldaterklædte, og ved samme fandtes hverken Papirer, Punge eller Uhrer, og [de] blev begravede paa bekvemme Steder i Hauklitterne. For hver Person at begrave 1 Mark 3 Skilling“.

Protokollen viser, at der senere er strandet otte Matroser, „der alle ere begravede i Hauklitterne“.

Protokollen er torevist den 28. Decbr. 1811 og i Jan. 1812 og undertegnet

L. Fogtmann,
Herredsfoged.

Lybecker,
Toldinspektør.

3. Dødemandsbjerger, Strandlig og skibbrudne.

De mange Lig, som drev ind paa Jyllands Vestkyst, blev indtil Midten af forrige Aarhundrede begravet paa „bekvemme Steder i Hauklitten“. Rævene skrabede undertiden Sandet bort, saa Ligene kom til Syne, og nogle Sandklitter ved Henne Strand, hvor Strandlig begravedes, og hvor Rævene havde deres Rævegrave, kaldes maaske af den Grund „Røvrøgl“, Ræverygning. Nogle Klitter ud for Hovstrup hedder „Sovrøgl“ og i dem er der antagelig ogsaa begravet Strandlig.

Flere forstandige og indflydelsesrige Mænd i Henne og Lønne arbejdede paa at faa indført en mere hæderlig Begravelsesmaade for Strandlig, og blandt dem kan nævnes Pastor Brandt (Præst for Henne-Lønne fra 1848—56) og Sogneforstanderne Adser Christensen i Hovstrup, der tillige var Klitfoged, og Søren Jepsen paa Hejbøl samt Strandfogederne Peder Røg-

ter i Henneby og Martin Pedersen Haahr i Hovstrup.

Disse Mænd fik indført den Regel, at Strandlig skulde begraves i indviet Jord, og at der stadig skulde staa 2 a 3 Reservekister i Henne Kirketaarn.

Kirkebøgerne for Henne og Lønne fortæller intet om begravede Strandlig før 1850, og efter den Tid faar vi kun mangelfulde Oplysninger.

Her anføres, hvad der er skrevet om to, og hvad der af anden Vej er oplyst om den ene af dem.

I Henne Kirkebog kan vi læse under døde Mandkøn:

„1880. Strandet 31. Decbr.

Navn: Strandet Lig.

Anm. Inddrevet paa Hovstrup Strand. Paa Strømperne indsyet „V. Conow“ ligesom ogsaa et Mærke paa højre Arm tydede paa Navnet Conow.“

I samme Kirkebog under døde Kvindekøn ser vi:

„1881. Druknet 10. August, fundet 28. August, begravet 30. August. Dorothy Agnes Rothbarth. Gift. Dampskibsfører, Kaptajn Rothbarths Hustru. Boede i Govle i Yorkschire i England. Født i Trontbech, Westmoreland, 34 Aar.

Anm. Drukne ved Dampskibet „Colombine“s Forlis paa Horns Rev den 10. August 1881.“

Om Dorothy Agnes Rothbarth kan Egnens Befolkning oplyse:

Hun sejlede med sin Mand, der var Kaptajn paa Dampskibet „Colombine“, som forliste paa Horns Rev den 10. August 1881. Da Skibet havde hejst Nødfalg, blev det set af et andet Skib, der i uroligt Vejr med høj Søgang sejlede til „Columbine“ for at optage Besætningen. Ved en uheldig Manøvre kæntrede en

Skibsbaad, og derved druknede Kaptajnens Hustru, Maskinmesteren og flere.

Kaptajnens Hustru drev i Land paa Henne Strand, hvor hendes Lig blev fundet af Strandfoged Thomas Jensen den 28. Aug. s. A. Hun var iført Natkjole, og over samme havde hun en Havelok, og i en Lomme fandtes 17 Pund Sterling og en værdifuld Bankbog.

Hendes Mindesten er rejst paa Graven paa Henne Kirkegaard vest for Taarnet.

— — —

Skibbrudne, som kom i Land paa Jyllands Vestkyst, lærte at skatte den fattige vestjyske Befolknings ærlige Vilje til at yde Hjælp, og der knyttedes Venkabsbaand ikke blot med Søfolk fra forskellige Egne i Danmark, men ogsaa med Udlændinge af mange forskellige Nationer. Selv om Sproget tit voldte store Vanskeligheder, blev disse dog overvundet til Glæde for begge Parter.

I „Redningsvæsenets Protokol for Redningsstationen Hennegaard“ har Strandfoged og Opsynsmand for Redningsstationen, Thomas Jensen i Henneby, skrevet en af de mange Beretninger om Strandinger paa Jyllands Veskyst, og denne gengives her:

1897 den 9. Septbr., Morgen Kl. 7, kørte jeg og Kristen Sørensen til Stranden for at afhente noget af Havet løst opdrevet Gods. Ved at se ud over Havet opdagede jeg langt ude i Horisonten i Nordvest et Skib, men kunde paa Grund af Byger ikke se, i hvilken Retning det styrede. Vi opholdt os da paa Stranden i 15 Minutter, og da kunde vi se, at Skibet holdt lige mod Land. Jeg spændte øjeblikkelig Hestene fra Vognen, og red med dem hjem og gav

Ordre til, at Mandskabet straks skulde møde ved Stationen. 10 Minutter efter var Mandskabet mødt fuldtalligt. Apparaterne læssedes paa to Vogne og afgik fra Stationen Formiddag Kl. 8¹/₄. Kl. 9¹/₄ var vi paa Strandingsstedet, som ligger ³/₄ Mil nord-vest for Stationen. Skibet var da allerede strandet og stod paa Ydersiden af mellemste Revle; ca. 500 Alen fra Land. Kaptajnen og tre Mand var kommet i Land ved egen Hjælp, men to andre af Besætningen saa vi drive syd paa, klamrende sig til en sunken Pram. Ved forenet Hjælp af Skibsmandskabet og Redningsmandskaberne fra Nymindegab og Henneby lykkedes det, idet vi Haand i Haand gik saa langt ud i Brændingen som muligt, ved en heldig Opskylning af Søen at faa dem bjærget i en meget forkommen Tilstand, hvorimod en tredje Mand, Skibets Kok, som havde været i den kæntrede og sunkne Pram, var bortskyllet, før vi kom til Stranden. Efter et Øjeblik Forløb førtes Redningsapparaterne tilbage og indsattes paa deres bestemte Plads i Opbevaringshuset.

Skibet viste sig at være Skonnerten „Dunaborg“ af Tvedestrand i Norge, hjemmehørende sammesteds, ført af Kaptajn Juul Jobsen, bestemt til Terneuzen i Holland, ladet med Planker. Kaptajnen forklarede, at Tirsdag Morgen den 7. Septbr. befandtes Skibet at være læk, og efter at Mandskabet i 36 Timer uafbrudt havde været ved Pumperne, viste det sig, at Skibet umuligt kunde holdes paa dem. Efter Samraad med Mandskabet besluttede Kaptajnen for at bjærge Livet at sætte Skibet paa Land snarest muligt. Onsdag Morgen Kl. 8 holdt Skibet derfor lige mod Stranden, styrede sydøst og strandede om Torsdagen den 9. Septbr., Fm. Kl. 9. — Vinden var i Strandingsøje-

blikket stærk Kuling af Nordvest med høj Sø. I Haab om, at Søen skulde falde, udsattes Skibsbaaden (Jollen) i Læsiden for, naar Vejret bedagede sig, da at naa Land ved egen Hjælp. Lige efter, at Jollen var sat i Søen, kastede en Styrtesø Kaptajnen over Bord, og da dette skete, sprang tre Mand af Besætningen straks i Jollen, og det lykkedes dem ogsaa at bjærge Føreren, som laa lige ved Siden af den. Jollen var imidlertid under dette drevet et Stykke bort fra Skibet, og da der ingen Aarer var i den, var det Kaptajnen og de tre Mænd umuligt at naa tilbage til Skibet. Skønt Jollen straks fyldtes med Vand, blev den dog af Søerne drevet i Land, og de fire var reddet. Styrmanden og de tilbageværende to Mænd af Besætningen satte da Skibsprammen i Vandet og gik i denne. Et Øjeblik efter kæntrede og sank den. Styrmanden og den ene Mand klamrede sig til Prammen og reddedes paa den foran omtalte Maade, hvorimod som meddelt Skibsdrengen druknede. — Skibet er Vrag.

Redningsstationen i Henneby, den 10. Septbr. 1897.

Th. Jensen,
Opsynsmand.

Til Vitterlighed:

Chr. Sørensen.

Søren Jensen.

De skibbrudne blev ført til Strandfogdens Hjem i Henneby, hvor de fik tørre Klæder, Kost og Logi. Faa Dage efter rejste de norske Sømænd med Undtagelse af Kaptajnen, der maatte blive hos Strandfogdens i nogle Uger og overvære Auktionen over Skib og Ladning.

Kaptajn Jobsen var en elskværdig Mand, og han blev afholdt af alle i Byen. Han var en stor Børne-

ven; men han kunde i Førstningen ikke gøre sig forstaaelig for Børnene, og han kunde ikke forstaa dem. Sagde han med sin norske Betoning til en lille Pige: „Vil du være Kæresten min?“ saa forstod hun ham ikke.

Kaptajnen gav ikke tabt. Da han noget efter spurgte Pigen: „Er du gift?“ forstod hun ham, lo og svarede, at hun var kun 10 Aar og var ude at tjene, at hun gik i Skole, og at hun vogtede Køer og Faar, og til Vinter skulde hun hjem til Far og Mor. Nu var Isen brudt, og Kaptajnen og Børnene havde megen Glæde af hverandre.

Hunden var Kaptajnens Yndling, og det lod til, at „Knorres,“ saaledes hed Hunden, ogsaa syntes godt om Kaptajnen. Den fulgte med ham til Havet og var ham meget lydlig. Han lønnede Hunden med, at den fik Lov at sidde paa en Stol ved Bordet, og Kaptajnen delte sin Mad med den.

En Dag kom Kaptajnen og Hunden hjem fra en Tur i Klitterne, og da fortalte Kaptajnen Børnene, at Hunden var rendt efter en Herre og havde skræmt Herren langt bort. Børnene forsikrede, at det plejede Hunden aldrig at gøre, og efter megen Snakken og Leen, gik det op for Børnene, at Herren var „æ Haar“, Haren. Kaptajnen kunde ikke forstaa Børnene, og han klagede: „Men tal dog Skriftsproget, kære Børn!“

De Stakler! Det kunde de ikke, og Kaptajnen kunde ikke tale Jysk.

Mens Kaptajnen opholdt sig i Henneby, drev Liget af en ukendt Sømand i Land og blev begravet paa Henne Kirkegaard. Byens Piger bandt Kranse til Sømandens Baare. Det rørte Kaptajnen; han takkede dem og sagde bevæget:

„Han har ogsaa en Moder og Fader, og maaske lever de endnu. De vilde takke Pigerne i det fremmede Land, om de såa de kønne Kranse, bundne af Lyng, naar den staar i Blomst.“

Kaptajnen var med i Følget til Kirkegaarden. Han hørte Salmesangen og Ligprædikenen, og bagefter udtalte han:

„Skal jeg drukne, og mit Lig drive ind paa en fremmed Kyst, da vil jeg takke min Gud, om min Begravelse maa blive som hans.“

Kaptajnen overværede Strandingsauktionen; men om Aftenen klagede han sig:

„Folkene her vil meget hellere byde paa de smaa Sorte (Kaffepunch) end paa Strandingsgodset.“

Kort efter rejste Kaptajn Jobsen til Norge. De smaa Piger sagde til ham:

„Hvis de igen vil strande, saa maa de nok strande her og bo hos os.“

Dertil svarede Kaptajnen:

„Det forbyde Gud!“

4. Uddrag af en Sømands Breve.

Niels Chr. Frich Nielsen er Søn af Gaardmand og Fisker Niels Johansen Frich og Hustru Maren Kjerstine Jørgensdatter i Nr. Lyngvig. Faderen, der var født i Søndervig den 3. Novbr. 1811, druknede den 3. Juni 1840, og hans Lig fandtes ikke. Ca. 3 Maaneder efter Faderens Død fødtes Sønnen Niels Christian Frich Nielsen. Moderen giftede sig siden med Christen Fjord Tarbensen, født i Houvig ca.

1811, Søn af Gaardmand Tarben Christensen og Hustru Gjertrud Bank. — Da Niels Chr. Frich Nielsen var 21 Aar gammel, rejste han til Hamborg for som Matros at gaa i Langfart til Vestindien og Kina.

I de første 5—6 Aar skrev han flittigt til Hjemmet, men derefter kom der intet Brev.

Flere af hans Breve gemmes af Familien som et kært Minde om den trofaste Søn og Broder, den modige og videbegærlige Sømand, som søgte Lykken derude i det fjerne, men bevarede sin Kærlighed til Familien. Hans Breve, som alle har Overskriften: „Kære Forældre, Bedstefader og Søstre!“ viser dette, og de Uddrag, som her gengives, giver ham Ret til at slutte Brevene med de kærligste Hilsener fra „Eders til Døden hengivne Søn og Broder, Niels Chr. Frich Nielsen“.

Hamborg den 8. Oktober 1861.

Nu er jeg lykkelig og vel ankommen til den store Stad Hamborg. Jeg har været oppe paa Børsen, hvor Hamborgs Købmænd mødes hver Eftermiddag, og for mig at skønne, er der lige saa stor Forskel paa Hamborg og København, som der er Forskel paa København og Ringkøbing.

Rejsen hertil tog lang Tid. I ved, at jeg sejlede med Skipper Jakob Hansen fra Nymindegab hertil. Da vi kom tre smaa Mil i Vest fra Blaabjerg, fik vi Storm. Vi drev for klodsrebet Sejl i et Par Timer. Saa tog Stormen af, og vi kunde atter sejle. Vi blev dog nødt til at gaa ind i Listerdyb, og der lod vi Ankeret gaa. Der blev vi liggende i tre Dage, og jeg morede mig ved at gaa i Land og se de store Faareflokke, som findes paa Øen. Ved Sild, Før og Amrum laa vi i flere Dage, og jeg gik i mange

Timer ved Havet og saa paa Strandingsgodset, som der var meget af. Jeg gik ogsaa paa Jagt og skød flere Suderhøns (Blishøns.) I Ebbetiden samlede jeg Østers, eller ogsaa jeg gravede Sandorme op, som jeg revlede paa en tynd Snor og samlede i en Krans, hvortil der blev bundet et lille Blylod. Saa laa jeg i en Baad og „tattede“. Fiskene bed sig fast i Snoren, og jeg fiskede paa den Maade mange Aal og Flyndere. — Det morede mig ogsaa at tale med Folkene, selv om vi havde Vanskeligheder med at forstaa hinanden. Kvinderne passer Landbruget, og et Sted saa jeg 3—4 Piger tærskede i en stor Lade.... Her sender jeg med Jens Fiddle en lille Foræring til Bedstefader. Du vil nok, kære Moder! give Jens Fiddle en Ost. Han er et godt Menneske.....

Nu har jeg, Gud ske Lov! faaet Hyre med et stort Hamborg-Barkskib, der hedder Peru, Kaptajn Bennike. Skibet ligger i Bremen, og paa Tirsdag gaar vi til England for at modtage Last til Ostindien, og derefter skal vi gaa videre, maaske til Kina. Vi bliver borte i to Aar. En lang Rejse har jeg ønsket, og nu faar jeg mit Ønske opfyldt. Besætningen bliver 15 Mand, jeg den eneste Dansker. Gud give os en lykkelig Rejse!

Singapore den 28. Oktober 1862.

Efter en lang og besværlig Rejse er jeg naaet hertil. Meget har jeg oplevet paa denne Rejse; fortalte jeg alt, vilde I og mange derhjemme tro, at det var digtede Historier fra Sømandslivet ude i den vide Verden. Noget maa jeg dog fortælle.

Kort efter, at vi har passeret Kap det gode Haab, rejste der sig om Natten en heftig Storm, mens vi alle sov undtagen Styrmanden og Vagten. Vi hørte

Kaptajnens Raab: „Alle Mand op at rebe Sejlene!“ I en Fart var vi oppe i Rigningen og blev snart færdige i Fortoppen. Derefter begyndte vi agter i Stortoppen, og da vi havde faaet to Reb i Mærsejlet og var begyndt paa det tredje, hørte vi Raabet: „En Mand over Bord!“

Paa Grund af Mørket, den høje Sø og Skibets stærke Fart, kunde vi ingen Hjælp yde, og vor Kammerats Skrig blev hurtigt overdøvet af Storm og Bølgeslag. — Stormen blev til en Orkan. Alle Sejl undtagen store Mærsejl og Stagesejl fastgjordes, og Skibet blev drejet under Vinden, Forstavnen mod Bølgerne. Mange Bølger skyllede over Dækket, og Styrmanden var bundet fast paa sin Post, for ikke at blive skyllet over Bord. — I henved tre Uger led vi meget af mægtige Hagelbyger, og tit havde vi en forrygende Snestorm. Vi sejlede i mange Dage med god Passatvind, og kom igen under Linien.

Det blev saa varmt, at vi næppe kunde taale at sætte en nøgen Fod paa Dækket.

Jeg er stolt af at have sejlet i de samme Have og Stræder som Steen Andersen Bille, da han sejlede rundt om Jorden. —

En Mængde Skibe — jeg tror fra alle Nationer — anløber Singapore, losser og lader dér. Malajer og Kinesere ser vi mange af, og af Europæerne er der flest Englændere. Tak I Gud, at I lever i Danmark! Her er det anderledes. Den tropiske Varme er meget trykkende, og de mægtige Tordenbyger med de vældige Lyn og den vedholdende Torden er Søfolkernes Skræk. Her lurder mange grimme Sørøvere paa os, og et Menneskeliv er kun lidet agtet. Vover vi os ind paa Halvøen Malakka eller paa de store Øer

som Sumatra og Borneo, da maa vi vogte os for glubske Rovdyr, for væmmelige Aber og giftige Slanger.

Hongkong den 28. September 1863.

I ved jo, at jeg blev afmønstret fra Briggen Peru og gik i Land i Hongkong. Jeg fik Hyre med en anden Hamborg-Brig, som hedder Sofie, hvis Kap-tajn er Matzen af Altona. Skibet laa i Macao — por-tugisisk Koloni i det sydlige Kina — og vi skulde sejle flere Ture mellem denne Søstad og Saigum, en Søstad i en fransk Koloni i Bagindien. Efter nogle og tyve Dages Sejlads naaede vi til Saigum. Ulyk-ken ramte mig paa den første Rejse. Først fik jeg Klimafeber; men efter faa Dages Forløb var jeg atter rask. Derefter fik jeg en farlig Sygdom i højre Ben, som fra Knæet til Foden blev ualmindelig tyk af Bullenskab. I Saigum havde jeg Lægen flere Gange; men Benet blev ikke bedre, og jeg havde frygtelige Smerter. Skibet gik tilbage til Macao, og jeg gjorde Turen med. Benet blev daarligere, og der var et Hul paa det af Størrelse som en Haand. Da vi kom tilbage til Macao, kom jeg under kyndig Lægebe-handling i et portugisisk Hospital. Det var et meget blandet Selskab, jeg der kom ind til: Sorte fra Afri-ka, Malajer fra Bagindien, Kinesere, Portugisere, Spaniere o. m. fl. Jeg beredte mig til at gaa Døden i Møde, gav mig Gud i Vold og sagde Farvel til alle mine kære derhjemme. I dette Hospital har jeg ligget i to Maaneder og lært at gøre mig fortrolig med Døden. Mangen Nat har jeg sovet med en død Mand ved min Side, og jeg har ikke følt Ængstelse derved. De har plejet mig med en saa rørende Om-hu og Kærlighed, at ingen af mine kære derhjemme

kunde have gjort det bedre. Næst efter at takke min Gud, takker jeg den dygtige Læge, som behandlede mig. Jeg kan nu støtte en Smule paa det daarlige Ben, og Lægen siger, at jeg igen vil blive en rask Mand. — Efter 2 Maaneders Ophold paa Hospitalet blev jeg udskrevet, og derefter rejste jeg som Passager til Hongkong. Her maa jeg opholde mig en Tid for at samle Kræfter. Værten i mit Logi hedder Pedersen og er fra Danmark. Det bliver mig et dyrt Ophold, da jeg betaler ca. 16 danske Daler ugentlig. Jeg havde tænkt at sende Penge hjem og at gaa paa Styrmandsskolen til Sommer; men nu er jeg en fattig Sømand; men maa jeg igen blive rask, og det haaber jeg, kan jeg snart blive velstillet.

Pris i derhjemme Landjorden. I Sygdomstilfælde er den bedst. — Jeg gaar herfra, naar jeg kan, fordi Klimaet her er usundt. . . .

Hongkong . . . Januar 1864.

Jeg fik Hyre med et stort tremastet Barkskib, og Kaptajnen hyrede mig saaledes, at Skibet skulde gaa fra Hongkong til San Francisco; men jeg mente at have opdaget, at Kaptajnen havde narret mig, og at Skibet først skulde sejle til Kalkutta, hvortil jeg nødig vilde gaa med. Jeg besluttede at løbe fra Skibet og ind i Skoven, hvor der laa en stor Dampmølle, og paa den kunde jeg tjene gode Penge. Jeg tog noget tørt Brød i et Tørklæde, lidt nødvendigt Tøj og min Pistol, der kunde lades med seks Patroner, og i den mørke Nat forlod jeg Skibet og løb ind i Skoven. Jeg entrede op i et højt Træ, og af Grene og Blade dannede jeg mig en Seng for Natten. For ikke i Søvn at falde ned, tog jeg min Livrem og spændte mig fast til Træet. Jeg var ængstelig for at blive

dræbt af Røvere eller af vilde Dyr; thi jeg hørte mange sære Lyde under Træet. Jeg skød paa maa og faa to Skud, og derefter blev alt stille. Jeg faldt i Søvn, og da jeg vaagnede, stod Solen højt paa Himlen. Jeg spiste mit tørre Brød, krøb ned af Træet og saa mig om i Skoven. Ved Middagstid begyndte det at regne, og Regnen blev ved til Aften. Da Mørket faldt paa, entrede jeg igen op i mit Træ, nød mit tørre Brød og sov godt. Da Dagen igen oprandt, bestemte jeg mig til at vende tilbage til Skibet. Jeg sagde til Kaptajnen, at jeg var gaaet ind i Skoven for at skyde, var gaaet vild derinde og fortrød min dumme Streg. Kaptajnen modtog mig med Glæde, da han ikke kunde hyre en anden Matros i mit Sted. Jeg blev klar over, at Skibet, som Kaptajnen havde sagt, skulde gaa til San Francisco, og jeg glædede mig til den lange Rejse. . . .

Hokitika den 20. November 1865.

Efter en lykkelig Rejse til San Francisco og en lige saa lykkelig Rejse derfra til Melbourne i Australien kan jeg glæde mig over, at jeg har set noget af alle fem Verdensdele. I Melbourne tjente jeg godt ved at losse og lade, og sidst arbejdede jeg som Skibstømrer og var med til at bygge en Skonnert. — Jeg og tre af mine gode Kammerater bestemte at rejse til Guldminerne i New Zeeland og arbejde i Fællesskab. Vi havde tilsammen ca. 700 danske Dalere. Nu er vi naaet hertil. Vi anskaffede os de Redskaber, som en Guldgraver faar Brug for, og vi forsynede os med forskellige Fødemidler samt Potter og Pander. Vort Hus var et Telt, som vi kunde rulle sammen og bære paa Ryggen. Vi var alle vel forsynede med Vaaben, ikke til Angreb men til Forsvar. Vi tog et Stykke

Jord og begyndte at grave. I de første 14 Dage fandt vi intet Guld, og vi havde nær sat Livet til i en Mine, hvor vi var naaet ned i en betydelig Dybde. Luften blev pludselig saa daarlig, at vort Lys ikke vilde brænde, og vi maatte skynde os op. — I den sidste Tid har vi haft Lykken med os og tjent mange Penge. Men Arbejdet er strengt, da vi maa grave dybe Miner og anbringe tykke Træstammer, for at Jorden ikke skal skyde sammen, og vi blive levende begravet. Jeg vedlægger i Brevet en Prøve af det fine Guldstøv, som jeg har været med til at udgrave og udvaske. —

— I min Skibskiste, som er af Kamfertræ, har jeg sjældne Gaver til Eder: Lysestager af Marmor, kunstfærdige, japanske Syæsker og meget Silketøj, som hjemme vilde koste mange Penge. Kan jeg faa Lejlighed, skal jeg sende det hjem til Eder. . . .

— — —

En Sømand er altid tilfreds med, hvad Himlens Gud tilsender ham. Jeg rejste ud fra mit Fædreland, fra Fader og Moder, fra Bedstefader og fra Søstre, fra Slægt og Venner for at tjene mit Brød og for at lære den Verden at kende, som vi er sat i. — Snart og brat kan Rejsen her være afsluttet; men vi er jo alle kaldet til Kongesønnens Bryllup i Himlens Rige, og vi efterkommer Indbydelsen.

Far nu vel i Danmarks Lande,
I som frygter Herrens Navn;
efter Rejsen skal vi strande
udi Himlens trygge Havn.

Lev nu vel, I Venner kære!
sørger først for Sjælens Gavn.
Fredens Gud med Eder være, —
o, lev vel i Jesu Navn!

III. Redningsforetagender.

Af de mange Beretninger om „Det danske Redningsvæsens Virksomhed“, som er udarbejdet og udgivet af Marineministeriet, anføres følgende Redningsforetagender fra Redningsstationerne Bjerregaard (Raketapparater) og Nymindegab (Baad og fra 1879 tillige Raketapparater).

1. Jernbarkskibet „Knowsley“

strandede den 7. Januar 1870 mellem Stationerne Bjerregaard og Nymindegab. Paa Grund af forskudt Ballast var Rigningen kappet, og efter at Ankerketterne var sprungne, havde Skibet drevet om uden Rigning i 3 Uger. Den 7. Jan. Kl. 8 Fm. blev det fra Land observeret liggende for Anker paa den yderste Revle, $\frac{1}{4}$ Mil fra Land. Vinden var S. V. med stiv Kuling. Da Skibet havde hejst Nødflag, blev Redningsbaaden fra Nymindegab hurtigst muligt sat i Søen og kom Kl. 11 $\frac{1}{2}$ paa Siden af Skibet, som, efter at Ankeret var lettet, dreves ind paa Stranden i en Afstand af 350 Alen fra Land Kl. 3 Em. 8 Mand af Besætningen blev nu bragt i Land i Redningsbaaden, der beredte sig til straks at gaa ud paany for at redde Resten af Besætningen. Ved Hjælp af Raketapparaterne, der var kommet til Stede fra Bjerregaard Redningsstation, var det lykkedes at faa en Line ud til Skibet, og denne Line blev benyttet

til atter at bringe Redningsbaaden ud til Skibet, hvis Stilling havde forværret sig meget, da det vendte Forstavnen mod Søen, og Braadsøerne derfor under den tiltagende Søgang var voldsomme paa begge Sider af Skibet. Under disse Omstændigheder var det umuligt for Redningsbaaden at nærme sig Skibet, og den maatte derfor efter megen Anstrengelse vende tilbage med uforrettet Sag. Redningsstolen blev derpaa halet ud til Skibet og en Dreng bragt i Land i samme; men da han nogle Gange under Indhalingen blev dykket ned i Søen, vilde ikke flere af Besætningen gaa i Stolen. Redningsbaaden gik derfor ud paany og lagde sig saa nær Skibet som muligt under Rakettovet for ved Hjælp af Redningsstolen at faa Skibets Mandskab bragt over i Baaden, da det paa Grund af den oprørte Sø var umuligt at lægge til ved Siden af Skibet. Da det imidlertid var blevet Aften, foretrak Besætningen at forblive om Bord til næste Morgen, og Baaden, der længe havde været i en meget farlig Stilling, vendte nu for sidste Gang tilbage til Land, som lykkelig naaedes. Den næste Morgen var Skibet kommet 150 Alen nærmere til Land, og da Vinden og Søgangen tillige var aftagen, reddedes de tilbageblevne 11 ombordværende i Redningsstolen Kl. 8 Fm.

2. „Knowsley“ igen.

Det den 7. Jan. 1870 strandede Jernbarkskib „Knowsley“ blev ved Foranstaltning af et dertil dannet Interessentskab bragt flot den 25. Juni s. A. og

lagt for Anker ud for Land. Den paafølgende Nat rejste sig en Storm af N. V. med svære Braadsøer, og da Skibet derved sprang læk, og Pumperne var uklare, fyldtes Skibet af Vand og sank paa Ankerpladsen udenfor den yderste Revle ca. 500 Alen fra Land og $\frac{3}{4}$ Mil fra Redningsstationen Bjerregaard. De ombordværende 39 Bjergere kom derved i alvorlig Livsfare, hvorfor de hejste Nødflag og raabte om Hjælp. Meldingen herom modtoges ved Stationen den 26. Fm. Kl. 5, og Mandskabet kom til Stede med Raketapparaterne Kl. 6. Paa Grund af den betydelige Afstand lykkedes det ikke efter 4 Raketkast at opnaa Forbindelse med Skibet, hvorfor der fra samme efter Signal fra Land blev indsendt en Line, befæstet til en Tønde. Denne drev vel syd paa, men kom dog nærmere til Land, saa at en 5. Raket, der nu blev affyret, kunde naa ud over Linen. Da denne igen blev halet ind af Mandskabet paa Skibet, kom dette saaledes i Besiddelse af Raketlinen, og Forbindelse med Land var derved tilvejebragt. Da Redningsbaaden fra Nymindegab, efter hvilken der var sendt Bud, imidlertid var kommet til Stede, blev den ved Hjælp af Trosser, der var fastgjort til For- og Agterstævnen, halet frem og tilbage mellem Skib og Land, og paa denne Maade lykkedes det at bringe de ombordværende 39 Mand i Land i tre Hold, uagtet Skibet stod i voldsomme Braadsøer. Da Baaden 3. Gang blev halet ud, kæntrede den med Bunden i Vejret, uden at den dog derved tog Skade, saa at den straks paany kunde bringes ud til Skibet efter at være rejst paa ret Køl.

3. Bark „Pallas“,

strandet 11. Decbr. 1880 Kl. 9 Fm., $\frac{3}{4}$ Mil fra Stationen Bjerregaard. Ved Raketapparatet, som kort efter Standingen indtraf paa Stedet, blev Forbindelse tilvejebragt med Skibet, der stod 60 Favne fra Land, og Besætningen, 14 Mand, frelstes til Land i Redningsstolen.

Aarsag til Strandingen var Paalandsstorm og Tab af Sejl.

4. Bark „Hanna“,

strandet 21. Oktober 1887 Kl. 7 Em., ca. 1 Mil syd for Stationen Nymindegab. Vejret var meget uroligt. Skibet stod ca. 250 Alen fra Land med over Bord kappet Rigning. En Raket affyredes, og Linen faldt over Midten af Skibet, men blev uklar af Vraget. Redningsbaaden, der imidlertid var ankommen, gik derpaa ud og fik med stort Besvær Forbindelse med Skibet, hvorefter den indtog Besætningen, 10 Mand, med hvilken den landede Kl. 10 $\frac{1}{2}$ Aften.

Paalandsstorm var Aarsag til Strandingen.

5. Skonnert „Joseph“.

Den 15. Oktbr. 1900 Kl. 3 Em. meldtes det samtidigt til Redningsstationerne Nymindegab og Hennesstrand, at et Fartøj styrede ind mod Land under Forhold, der vilde medføre dets Stranding mellem

disse to Stationer. Vinden var N. V. med uroligt Hav. Fra begge Stationer sattes Redningsmateriellet i Bevægelse, og da Apparaterne fra Raketstationen Hennesstrand naaede Stranden, fandtes Skibet staaende paa den mellemste Revle ca. 300 Alen fra Land med Siden mod Søen, der af og til brød over det, hvorfor Mandskabet, 5 Mand, havde søgt Tilflugt i Rigningen. Man forsøgte først med Raketapparaterne fra Hennesstrand, og senere, da ogsaa Materiellet fra Nymindegab kom til Stede, ved Hjælp af denne Stations Beholdning at faa Forbindelse med det strandede Skib, men samtlige Raketkast mislykkedes. Da Redningsbaaden fra Nymindegab havde naaet Strandingsstedet, blev den sat i Søen og roet ud til Skibet, hvis Mandskab entrede ned af Rigningen ned i Baaden, som derefter uden Uheld landsatte Mandskabet Kl. 6.

Det strandede Skib var Skonnert Joseph af Øst-Rhauderfehn, der var sprunget læk i Søen og derefter strandet.

6. Galease „Carl und Conrad“.

Den 14 September 1902, Kl. 8 Fm., bemærkedes fra Redningsstationen Havrvig et Skib N. V. for Stationen, ca. 3 Mil fra Land uden Sejl. Mandskabet ved Stationen tilkaldtes, og Redningsbaaden kørtes til Havet. Skibet drev stadigt mod Syd, indtil det Kl. 3 Eftermiddag grundstødte ca. $\frac{3}{4}$ Mil fra Land og $\frac{1}{2}$ Mil syd for Stationen. Det blev tre Gange forsøgt at gaa ud med Redningsbaaden, uden at det dog lyk-

kedes at faa Baaden bragt flot, idet den stadigt fyldtes med Vand og Grus, saa at Ventilene tilstoppedes. Stationen Bjerregaard var imidlertid bleven allarmeret, og Raketapparaterne fra denne Station bragtes til Strandingstedet, som naaedes Kl. 3 Eftermiddag. Skibets Besætning, 4 Mand samt Kaptajns Hustru gik nu fra Borde i egen Baad og søgte at naa Land, men Baaden kæntrede paa inderste Revle, ca. 200 Alen fra Land. Tre af Besætningen fik fat i Kølen paa den kæntrede Baad, og med disse lykkedes det ved Hjælp af en Raket, der udkastedes af Mandskabet fra Bjerregaard, at faa Forbindelse. To af Mændene blev derefter halet i Land, medens en tredie, som drev ind mod Land, blev grebet i Havstokken og ligeledes reddet. Til den 4. Mand, som var drevet længere mod Syd, blev der udkudt en anden Raket, hvis Line det lykkedes ham at gribe, og han blev derefter halet i Land. Derimod druknede Kaptajns Hustru. Redningsforetagendet var tilendebragt Kl. 4 Eftermiddag.

Det strandede Skib var Galease „Carl und Conrad“ af Wük paa Pøhr, og som Aarsag til Strandingen angives, at Galeasen var sprungen læk og Sejlene bortblæst.

7. Dampskibet „Iris“.

Af Redningsmandskabet ved Redningsbaad og Raketapparater faar man udførligt Besked om de enkelte Foretagender.

Husmand og Fisker Hans Høy paa Lyngtoft i Nr. Nebel Sogn, der fra 1884 til 1919 var Baadmand

ved Redningsstationen Nymindegab, har skildret et Redningsforetagende, som her gengives ordret, som han har beskrevet det:

**Stranding paa Horns Rev.
Besætningens Redning.**

Det var Aar 1906, Lørdag den 13de Januar om Eftermiddagen, at der fra Redningsstationen Vejrs kom Melding pr. Telefon til Station Nymindegab, at en Baad med Mandskab laa og drev udenfor Kysten, og som sandsynligvis ikke turde vove at gøre Landgang af Frygt for Brændingen, og derfor var Redningsbaaden fra Vejrs gaaet ud efter den; men senere paa Aftenen kom der atter Melding, at Baaden var kommet i Land uden at have fundet Skibsbaaden. Da Taage og Mørke faldt paa, og da det var Regn og Blæst af Sydvest, vilde den antagelig drive nordpaa. Derfor udsendtes fordoblet Vagt ved Stranden fra Station „Nymindegab“ for at holde saa skarpt Udkik som muligt; men der observeredes ikke noget hele Natten. Men Søndag Form. Kl. 9 kom der Telefonmelding fra Station „Bjerregaard“ gennem Ringkøbing og Varde til Stationen her, at en bemanded Skibsbaad med Nødflag var set fra Stranden drive raskt sydefter som Følge af, at Vinden var sprunget mere mod Vest, og Flodstrøm var i Havet, og at den formodentlig vilde komme ind ved Gabets Udløb eller syd for et Steds. Opsynsmanden sendte da straks Bud til det betjenende Mandskab og til Vognmændene med deres Transportheeste om at give Møde ved Stationen saa hurtigt som muligt. De ankom alle Kl. 10, og forinden var Baaden observeret ud for Nymindegab, stadig drivende sydpaa.

Raketapparaterne bleve snart bragte ud paa en af de medbragte Vogne, og hermed kørtes forud for at yde Hjælp, hvis Baaden vilde forsøge at gøre Landgang, inden Redningsbaaden kom tilstede. Hestene spændtes for Redningsbaaden samt for Baadens Inventar. Der kørtes saa raskt sydpaa som muligt gennem Klitterne og ud over Dæmningen over „Gammel-Gab“ til Stranden. Den Gang var Baaden allerede langt til Sydvest derfra. Saa raskt, som det var muligt, fremskyndedes Kørslen langs den grusede Strand syd paa; men man naaede ikke ud for Baaden, før man kom helt om paa Kærgaard Strand, ca. 2 Mil fra Nymindegab. Der laa Baaden og holdt paa Aarerne med Stævnen imod Søerne et godt Stykke udenfor yderste Revle ca. 1000 Alen fra Land.

Vinden var Vest med flovende Kuling mellem Bygerne; men der stod svær Sø paa Revlerne. Redningsbaaden blev hurtigt taget af Vognen, og Inventaret, som hører til, anbragtes paa sin bestemte Plads. Mandskabet paaspændte sig Bælterne, Aarerne lagdes i Rogaflerne og forbandtes med Stropperne, og ved villig Hjælp af de i Land værende Folk førtes Baaden i flot Vand. Opsynsmanden, Formanden og Mandskabet sprang ind til Aarerne, og vi roede med alle 10 Aarer ud efter gennem Brændingen. Paa første Revle maatte Baaden gaa igennem svære Søer; men vi traf det dog særdeles heldigt og kom derudover uden at blive slaaet tilbage. Vi havde da yderste Revle tilbage at passere, hvor der faldt mægtige Braadsøer; dog traf vi det ogsaa der meget heldigt og kom lykkelig udenfor uden at faa synderligt Vand over os. Vi roede raskt hen til Baaden, der var stuvende fuld af Folk, som toge til deres Huer, da

vi nærmede os. Vi indlagde da Agteraarerne, men beholdt de forreste ude for at holde Baaden med Stævnen mod Søerne. Da Baadene var saa nær hinanden, at det lod sig gøre, kastede vi en Ende over, som Folkene fik fat paa, og hvorved vi kunde holde Baadene samlet. Da vi kunde tale med dem, som for største Delen vare Nordmænd, fik vi snart at vide, at de havde en død Mand om Bord, som var omkommen af Kulde, og alle saa de mer eller mindre forkomne ud. Det var ingenlunde nogen let Sag i det urolige Vand og i de svære Dønninger at faa alle disse Folk over i Redningsbaaden. Ved det første Sammenstød med Baaden løftedes dennes Stævn af Søen saa haardt op under vor Bagbordsside agter, at Listen under Baadbæltet knustes, og Listen krængedes op; men en af Søfolkene var saa fornuftig at hænge en Redningskrans udenbords, som for en Del forebyggede lignende Knubs. De begyndte at kravle over til os, naar Søgangen tillod det; vi hjalp dem naturligvis saa godt vi kunde, og endelig fik vi dem alle over til os, tilligemed den døde Mand, 17 Mand ialt, samt Skibshunden, en smuk mørkebrun Puddel. Nogle af Folkene have Redningsbælter paa; men da vi havde medbragt Reservebælter, som laa fastsurrede i Forenden, løste vi deres mindre bærende Bælter af og spændte vore paa dem. De fik alle Redningsbælte paa. Nogle af Folkene rystede af Kulde, saa de næppe kunde tale, og flere af dem havde store Saar paa Hænderne, som sad i det blodige Kød. Saarene var, som de sagde, fremkommen af bare Frost og Kulde. Da de var fordelt omkring i Baaden (Rednings) saa godt som muligt, vendte vi Stævnen mod Land og roede indefter med de seks

forreste Aarer. Da vi kom ind til yderste Revle, udkastedes Baadslæbet, og der roedes godt til, men da vi passerede Revlen, indhentedes vi af en vældig Braadsø, som overskyllede os alle og fyldte Baaden fuldstændig, saa den laa helt under Vand. Heldigvis blev ingen slaaet over Bord; men flere af vore Hatte tog Søen med sig. En kort Tid saa det næsten ud, som Baaden ikke kunde løfte sig igen med den svære Last; men det var ogsaa kun nogle faa Øjeblikke; den hævede sig atter og lensede Vandet forholdsvis hurtigt ud gennem Sideventilerne. Da hørtes Ytringer af Søfolkene som: „Bliver hun værre indenfor?“ og „Det er dog en farlig Kyst!“ og „Det havde aldrig gaaet at lande i egen Baad i denne Sø“. Ligeledes hørtes en Stemme: „Det er dog en dejlig Baad!“ Ind over næste Revle fik vi ogsaa noget Vand over os; men Baaden gik støt og lige med Søerne uden at skære til Siderne, hvortil vel ogsaa Baadslæbet bidrog sit. Landingen foregik ogsaa heldig, takket være den flade Strand dersteds, Vi sprang af Baaden og maatte en Tid gaa og vade i det iskolde Vand til over Knæerne, inden vi fik de mange Folk velbeholdne i Land. I Førstningen kunde de knap støtte paa Fødderne; men de ravede som beskænkede efter den lange og kolde Stillesidden i Baaden. Kl. 2 Em. stod de alle frelst paa Strandbredden, og Glæden derover var synlig i alles Ansigter. Ogsaa vi var ikke mindre veltilfredse over det saa heldigt udførte Redningsarbejde. Dog berørte det os smerteligt med den døde Mand, især da vi erfarede, at han var død kun en halv Time, før vi naaede ud til dem. Han bragtes saa snart som muligt i Land og lagdes paa en Raketlinekasse, og der foretoges

Oplivningsforsøg ved Fremkaldelse af kunstigt Aandedræt; men alt forgæves. Livet vendte ikke tilbage. Det var en af Fyrbøderne, en Finne af Fødsel. Han saa ud til at have været en ung, kraftig Mand i sin bedste Alder, der her havde fundet Døden langt borte fra sit Fædreland, en haard Død som Følge af Kulde og Udmattelse og tilmed saa nær ved at blive frelst.

Af Kaptajnen, der lod til at være en rolig og besindig Mand ved Navn Dewigs, erfarede vi, at de var Besætningen fra Dampskibet „Iris“ af Bergen, kommen fra New Orleans med en Ladning Oliekager, bestemt til Esbjerg. Skibet var Natten mellem Torsdag og Fredag grundstødt paa Horns Rev, ca. fire Mil fra Kysten. De forblev ombord til Natten mellem Fredag og Lørdag, da Skibets Midtparti var knust, Lugerne opslaaet, og Lasten fuld af Vand. Alt var skyllet væk af Dækket, og Baadene knust med Undtagelse af en mindre Baad, og da de ikke kunde være længere paa Skibet, fik de Baaden sat ud, og da stod Dækket under Vand. De kom alle lykkelig i Baaden, men matte forlade Vraget saa godt som uden Levnedsmidler. De roede da omkring mellem Braad og Brand. Endelig fandt de mere smult Vand og roede da ind efter Land, hvortil de nærmede sig Lørdag Eftermiddag; men Kaptajnen vovede ikke at lande paa Grund af Søgangen med den af Folk overfyldte Baad. Hen paa Eftermiddagen opdagede de Folk paa Stranden, baade kørende og gaende, og de fattede Mod. De hørte Signalskud, og de var da sikre paa, at Redningsvæsenet var i Virksomhed; men da blev det taaget, og Mørket faldt paa. De saa en Tid et Lys blinke paa Stranden, og de saa

Redningsbaaden fra Vejrs, som var ude, men tog fejl af dem; dens Lanterne saa de ogsaa en kort Tid; men da de intet Lys havde at vise igen, raabte de og gjorde al den Allarm, de kunde, men uden at blive hørt, og efterhaanden forsvandt det hele for deres stirrende Blikke. Det regnede, og det begyndte at blæse stærkt af Sydvest, og Havet rejste sig. Da maatte de stakkels Søfolk gaa den lange Nat i Møde uden Haab om Redning. Hele Natten opdagede de intet; selv da Dagen endelig brød frem, saa de ingen Folk paa Stranden; ejheller havde de set os komme kørende langs Stranden nord fra efter dem, førend vi var nær ved Møllestrømmen, og vel tvivlede de paa, at vi kunde ro Baaden ud gennem den høje Sø; men Haabet om Redning oplivedes dog atter. De forblev da liggende og holdt det paa Aarerne, rolig og afventende, naturligvis med højeste Spænding, indtil vi naaede ud og fik Forbindelse med dem. I 36 Timer havde de af Regn gennemblødte Søfolk, mange af dem, især Fyrbøderne, i en meget mangelfuld Paaklædning, siddet stuvet sammen i den lille Baad, uden Plads til at røre sig, uden Næringsmidler, uden Søvn eller Hvile i flere Døgn, udsat for Regn, Blæst og Kulde i nærværende Aarstid. Intet Under derfor, at de var saa haardt medtaget og udmattet. Havde disse stakkels Folk maattet drive om paa Havet blot een Nat til, vilde sikkert flere af dem været bukket under, og maaske ingen var kommet levende i Land. Forinden vi landede, var Strandfogderne fra Kærgaarde mødt med deres Vogne paa Stranden og havde medbragt lidt Mad, som omdeltes blandt de skibbrudne; men nogle af de mest forkomne kunde næppe nok faa Maden til at glide ned.

Paa Strandfogdernes Vogne kørtes Søfolkene til Gaardene for at komme i Pleje, som de saa haardt trængte til. Den døde Mand kørtes ligeledes til Kærgaarde.

Af Øjenvidner paa Stranden hørtes flere Udtalelser til Redningsbaadens Ære. De syntes, at vi roede den hurtigt ud gennem Brændingen, eftersom Søen gik højt. Betjeningsmandskabet har altid været enige om, at den var meget lettere at ro ud gennem Braad end den gamle Baad; ejheller for indgaaende finder vi noget at udsætte, og hvad dens Bærekraft angaar, da fandt vi ved denne Lejlighed, at den fuldtud svarer til Hensigten. Vi var 30 Mand i Baaden, og dog var der ca. 4 Tommer fra Tofterne til Ballastvandet midtbaads. Man hører af og til Kritik over vore Redningsbaade, og man vil have Forbedringer og Forandringer baade for og agter, snart et Sted, snart et andet. At der kan indtræffe Uheld med en Redningsbaad under mislige Forhold, kan vist aldrig forebygges helt ud. Naturens Love kan menneskelig Magt vist aldrig helt, men kun delvis bryde. Saa meget tror jeg sikkert, jeg tør sige med Sandhed, at vi alle her ved Stationen har ubetinget Tillid til vor Baad og er meget fornøjet med den og dens Konstruktion.

Ved Hestenes Hjælp slæbtes Baaden op paa tørt Land, hvor den sattes paa Transportvognen, og dens rørlige Gods læssedes paa de andre Vogne. Hestene spændtes atter for, og der kørtes hjemefter. Men det gik langsomt; thi Hjulene skar dybt i det løse Sand, og det var en drøj Tur for Hestene. Ogsaa Betjeningsmandskabet, der tildels var gennemblødt, var meget trætte efter endt Arbejde og den lange Fodtur frem og tilbage, da vi endelig naede Stationen Kl. 6 Aften. —

Redningsbaadens Mandskab ved dette heldige Redningsforetagende bestod af:

1. Opsynsmand John Høy, Gaardmand og Fisker, Lønnestak.
2. Baadformand Niels Høy, Gaardmand og Fisker, Lønnestak.
3. Baadm. Marius Høy, Husm. og Fisker, Lønnestak.
4. „ Hans Høy, Husm. og Fisker, Lyngtoft.
5. „ Jens Martinsen Haahr, Husm. og Fisker, Hovstrup.
6. Baadm. Jens Jørgen Kristensen, Husm. og Fisker, Kragelund.
7. Baadm. Christen Jensen, Husm. og Fisker, Kragelund.
8. Baadm. Peder Kr. Andersen, Husm. og Fisker, Kragelund.
9. Baadm. Henrik Hansen, Husm. og Fisker, Lønnestak.
10. Baadm. Jens Johnsen Høy, Husm. og Fisker, Lønnestak.
11. Baadm. Jens Jensen Høy, Husm. og Fisker, Lønnestak.
12. Baadm. Søren Peter Sørensen, Husm. og Fisker, Nymindegab.
13. Baadm. Peder Jensen Pedersen, Husm. og Fisker, Nymindegab.

Til denne gamle, udtjente Baadmands Beretning skal blot tilføjes:

I Beretning om „Det danske Redningsvæsens Foretagender i 1916“ er Redningsmandskabets heltemodige Daad, som Hans Høy har beskrevet, omtalt i en noget sammentrængt Form. — — —

John Høy, Opsynsmand og Baadfører under det

beskrevne Redningsforetagende, er født i Lønnestak den 7. Juni 1853 og er Søn af Gaardejer Jens Johnsen Høy og Hustru. Han er opkaldt efter sin Bedstefader John Høy, som døde 16. Juli 1871, 92 Aar gl. John Høy den yngre døde 8. April 1929, og nogle Dage efter skrev G. om ham i „Ribe Amts-Tidende“ bl. a. andet følgende:

Som allerede meddelt er en af Vestkystens stou-
tteste Skikkelser, fhv. Opsynsmand ved Redningssta-
tionen Nymindégab, Strandfoged John Jensen Høy,
Lønne, afgaaet ved Døden, 75 Aar gl. Det er et ret
langt og indholdsrigt Liv, der her er afsluttet.

Den 26. Juli 1873 blev J. H. ansat i Rednings-
væsenets Tjeneste. 5. Febr. 1879 blev han ansat som
Strandfoged for Lønne. Fra 1. Septbr. 1884 blev han
Opsynsmand ved Stationen Nymindégab.

Under sin Virksomhed i Redningsvæsenets Tjene-
ste har han 10 Gange været med ved Strandinger
og derunder været med til at redde 74 Menneskeliv,
blandt disse var den senere Polarforsker Mylius Erich-
sen.

For sin Virksomhed i Redningsvæsenets Tjeneste
har han modtaget følgende Udmærkelser: 26. Marts
1902 tildelt Redningsvæsenets Sølvmedalje. 19. Decbr.
1913 udnævnt til Dannebrogsmænd, og endelig mod-
tog han 5. Decbr. 1923 Fortjenstmedajlen i Sølv med
Tilladelse til at bære den.

— -- —

Redningsbaaden havde været ude paa Havet for
at bjærge en ret stor Besætning fra en Baad, der drev
om, og da de gik ind, var den overfyldte Rednings-
baad ifølge Indberetningen i et givet Øjeblik ved at
gaa under med hele sin Last; men de kom alle vel-

beholdne i Land. Og fra denne Begivenhed er det, at en Strandfoged har meddelt mig, at noget af det første, en af de reddede sagde, da de kom i Land, var: „Føreren i Baaden, den store Mand, talte til Havet! Og saa blev vi reddede.“ Saaledes var den fremmede Sømands Indtryk.

IV. Oplevelser til Søs.

1. Laust Jensen (Post)

er født i Præsteby i Nr. Nebel i Aaret 1853. Da han var 14 Aar gammel, kom han til Søs og sejlede i fire Aar. Han forlod Sømandslivet og blev en dygtig og anset Bygmester. Nu lever han i Nr. Nebel og driver et mønsterværdigt Havebrug. Han fortæller om sine Oplevelser til Søs:

Jeg havde som Barn hørt Søfolkene fortælle om deres eventyrlige Oplevelser til Søs, og min kæreste Tanke var at blive Sømand. Da jeg var konfirmeret i Foraaret 1867, fik jeg Hyre som Skibsdreng hos Skipper Christen Bech i Nr. Nebel, som da sejlede paa Nymindegab, Norge og Hamborg. Han sejlede for Konsul og Købmand Chr. Husted i Ringkøbing, hentede Træ i Norge og Stykgods i Hamborg (Altona). Konsulens Skib hed „Margrethe Mathilde.“ Det var en Galease af den almindelige Type paa 15 a 16 Læster.

Skipperen, Chr. Bech, Styrmanden og jeg udgjorde hele Besætningen. Vor Styrmand var Husm. John. Adersen, som boede i Sædding i Nr. Nebel. Vi blev paamønstret af Toldkontrollør Hedegaard ved Nymindegab og skulde sejle med Ballast til Norge.

Da vi havde Sejlene underslaet og var sejlklar,

blev Styrmanden paa „Aurora“ syg. „Aurora“ var ogsaa et af Konsul Chr. Husted's Skibe, der ligesom „Margrethe Mathilde“ sejlede paa Norge og Hamborg; men det sejlede tillige paa England, og det var noget større, henved 20 Læster. „Aurora“'s Skipper var Jens Thygesen, og den syge Styrmand hed Søren Henriksen og boede i Sdr. Bork. Chr. Bech overlod sin Styrmand til Jens Thygesen, og John Adersen gik noget modvillig ind paa at skifte. Vi fik saa i hans Sted Styrmand Peder Lodberg fra Bjerregaard.

Det var første Gang, jeg var ude at sejle som Skibsdreng, og jeg nærede store Forhaabninger. Men min første Tur var nær blevet min sidste, og den blev den farligste, jeg har oplevet. Vort Skib sprang læk, da vi befandt os 5—6 Mil vest for Lindesnæs. Ved Middagstid opdagede vi, at vi ikke kunde pumpe Skibet lens. Hen paa Eftermiddagen krængedes Skibet over i Styrbordssiden. Næste Morgen slog vi Lugerne fra og saa, at der stod flere Fod Vand i Lasten. Skibet krængedes endnu mere over, og vi frygtede for, at det vilde synke eller gaa rundt. Styrmanden vilde have Skibsbaaden sat ud; men Skipperen forbød det, og som den modige Sømand føjede han til: „Skal Skibet synke, synker vi med!“ Men Styrmanden lod sig ikke kommandere til at drukne. Han kappede Surretovet, saa Baaden var klar til at sejle, og derefter tvang han mig til at trække Stortrøje og Søstøvler af og tage Plads ved Baaden. Han truede og sagde: „Naar Skibet synker, springer vi i Baaden og gaar fra Borde, og vil Skipperen synke med sit Skib, kan vi ikke forhindre det!“

Vi havde hejst Nødflag, og vi holdt skarpt Udkig.

Anden Dags Middag styrede en norsk Slup hen imod os, lagde til og tog os alle tre om Bord.

Vort Skib drev heldigvis i Land et Sted, hvor der var Sand og Grus. Vi saa et stort Hul i Stævnen, og det blev tættet med Sejl. En Damper slæbte derefter Skibet til Mandal, hvor det blev efterset og fortømret. Det fik en ny Mesanmast og ny Beklædning i Lasten. Derefter blev Skibet ladet med Træ, og vi styrede mod Nymindegab.

En Storm indhentede os Paaskelørdag, og vi maatte gaa lensende for en lille Stump Bredfok. Vi kunde ikke sejle Gabet ind i den vældige Storm; men vi maatte se at naa udenom Horns Rev for derefter at forsøge at naa ind under Nordby paa Fanø.

Da fik vi „Aurora“ i Sigte.

Dette Skib var kommet fra Hull og havde været ud for Gabet, men ikke vovet at gaa ind. Det havde vendt, og for at gaa klar af Horns Rev havde det kæmpet sig frem imod Stormen. Men desværre halsede det for tidligt (kovendte), huggede paa Horns Rev og knustes.

Vi styrede hen til Skibet for om muligt at redde Mandskabet, og vi gik saa tæt forbi „Aurora“, at vi kunde banke paa Lugerne med Baadshager. Vi stod med Reb og Tovender, som vi vilde kaste til de skibbrudne; men hele Mandskabet var druknet, og Skibet var Vrag. Dette skete Paaskelørdag, den 11. April 1867.

Vi naaede ind gennem Graadyb og om under Fanø. Styrmand Peder Lodberg rejste straks til Nymindegab med Efterretning om, at „Aurora“ var gaaet tabt.

En stolt Daad øvede Chr. Bech, da han under en Storm sejlede op paa Horns Rev med sit Skib „Margrethe Mathilde“ og reddede Besætningen, tre Mand, fra en norsk Slup. Rederiet i Norge sendte en Tak derfor samt 30 Rigsdaler pr. Mand.

En Gang kom Chr. Bech med en Ladning Træ fra Norge, og da han var ud for Gabet, var der en saa stærk Storm, at Valget stod mellem at sætte Skibet paa Stranden eller forsøge at sejle ind gennem Gabet. Styrmanden var Peder Hollænder fra Ringkøbing, og han holdt fast paa, at Skibet burde sættes paa Stranden, da man saa havde mest Udsigt til a redde Livet. Men Chr. Bech havde mest Lyst til at sejle ind i Gabet. Da de ikke kan enes, afgør Skipperen Striden ved at sige: „Vi brænder løs paa Gabet!“

Styrmanden svarede: „Vil du sætte Skibet, dig selv og Drengen til, saa for min Skyld ingen Allarm. Jeg ved, at jeg kan svømme i Land.“

Chr. Bech kommanderede mig hen til Stormasten, bandt mig fast til den og paalagde mig at passe Fokkeskødet. Skibet for nu ind i Brændingen og holdt den Retning, som „Kaaverne“ (Mærkerne paa Kysten) viste. Vi slap godt over yderste Revle, men i Gabsmunden tog Skibet Grunden og huggede saa haardt, at det knagede i Fugerne. Vi tog den ene store Sø efter den anden, og for hver Sø blev Skibet ført et lille Stykke fremad, og vi naaede ind. Roret blev lagt Styrbord, og vi sejlede flot op i Nordmandskrogen.

Efter at have sejlet med Chr. Bech i to Aar sejlede jeg i de to efterfølgende Aar, 1869—70, med Skipper Niels Christian Nielsen i Præstebye (Christian-

Skipper, som Folk kaldte ham, bekendt for sin kraftige Bygning og sin store Styrke). Han sejlede da med en hollandsk Kuf, der hed „Varde“, hjemme-hørende i Varde. Rederne var Brødrene Thomsen m. fl. Skibet sejlede paa Limfjorden, Jyllands Østkyst og anløb flere Byer paa Sjælland, gik til Færøerne, Island, England, Tyskland og Spanien. Skibet laa i Struer, og vi skulde gaa til Dundee i Skotland med en Ladning Havre. Foruden Skipperen bestod Mandskabet af Styrmand Peder Andersen, Lønne Møllehus, Matros Niels Hansen, Vesterlund, Lønne Sogn. Jeg var Skibsdreng og var nu 16 Aar. Den almindelige Maanedshyre den Gang var: Skipperen 36, Styrmanden 25, Matrosen 18 og Skibsdrengen 7—8 Rigsdaler. Skipperen fik tilmed visse Procenter af Fragten, og Rederiet betænkte tit Mandskabet med en Gave. Vi havde fri Fortæring og altid Lejlighed til en ekstra Fortjeneste.

Sidst i Januar 1869 fik vi Ordre til en bestemt Dag at møde hos Gaardmand og Bygmester Mourids Jensen i Hundhale, der var Svoger til Christian Skipper. Mourids Jensen havde paataget sig at køre os alle fire til Holstebro, og derfor skulde han af Rederiet have 14 Rdl. Vi blev hos Mourids Jensen om Natten, og tidligt en kold Vintermorgen forlod vi Hundhale. Vi sad paa vore Skibskister, der var dækket med Agehynder. Vi havde tykke og gode Klæder, vi følte os sunde og friske, og vi havde Mod paa Livet.

Den første Dag naaede vi Ringkøbing, hvor vi overnattede. Dagen efter naaede vi Holstebro, hvor vi tog Afsked med Mourids Jensen.

Da vi naaede Struer, blev vi paamønstrede paa

Mønstringskontoret. Ved Agger maatte vi ligge i 3 Døgn, inden Vinden fjede sig, saa vi kunde sejle ud.

Denne Sommer sejlede vi paa England og Island, og om Efteraaret gik vi til Hannover efter Stykgods. I Harburg lastede vi en Masse Tobak, presset i store Baller, til Obel i Aalborg.

I Aalborg blev vi afmønstret paa Skibet. Alle fire skulde følges ad til Nr. Nebel, og vi bestræbte os for at naa hjem til Juleaften. Vi tog fra Aalborg med en Fjorddamper til Struer. I Holstebro lejede vi en Mand til at køre os til Ringkøbing. Der lejede vi Styrmand Peder Hollænder til at sejle os til Nymindegab; men en Storm nødte os til at opgive denne Tur. Vi maatte rejse Østen om Fjorden, og vi lejede da en Fiskehandler til at køre os til Lydum Mølle, en halv Mil fra Nr. Nebel.

Jeg fandt det underligt, at de andre havde saa god Tid til at tage Afsked med Fiskehandleren; thi jeg længtes efter Hjemmet, og nu, jeg var saa nær hjemme og i kendte Omgivelser, løb jeg i Forvejen og fortalte: „Vi er alle kommet hjem fra Aalborg. De andre tre er i Lydum Mølle, og de kommer snart.“

Vi kom tidlig nok til at holde Jul hjemme. —

Aaret efter sejlede vi fra Korsør til Nymindegab med en Ladning Telegrafstænger, som skulde føres til Ringkøbing og benyttes paa Landevejen mellem Ringkøbing og Varde. Vort Skib var for stort og for dybtgaaende til at gaa ind med Ladning. Ved Gabsmundingen dannede vi derfor store Flaader af Stængerne og flaadede dem et Stykke op i Strømløbet, hvor Lægterne lastede dem og sejlede dem til Ringkøbing.

Fra Nymindegab gik vi til Leith i Skotland efter

Kul til København, og derfra gik vi til Fakse Ladeplads og indtog en Ladning Kalksten, som vi skulde sejle til Nordby paa Fanø.

Vi kom lykkelig om i Vesterhavet, men en vedholdende Storm tvang os til at gaa frem og tilbage mellem den hollandske Kyst og Lindesnæs i Norge. Da Stormen lagde sig, var vor Proviant sluppet op, og vi var saa heldige at naa ind til List; men Byen manglede selv Fødemidler, da den i lang Tid ikke havde haft Forbindelse med Fastlandet. Det lykkedes dog for os efter megen Overtalelse og for en høj Betaling at blive forsynet med to smaa Brød og et Pund Sirup. Dermed gik vi igen til Søs, og Dagen efter naaede vi ind til Nordby.

2. Skipper Søren Johnsen Høy,

født 21. Febr. 1820, død 21. Juni 1901, fortalte gerne om sine Oplevelser til Søs. Ingen huskede hans Historier saa godt som hans Stifsøn, Hans Høy paa Lyngtoft i Nr. Nebel, og efter Opfordring har han optegnet en Del af dem.

Hans Høy har været Husmand, Fisker og Jæger, og i 35 Aar har han tillige været Baadmand ved Redningsbaaden „Nymindegab.“ Hans Døbenavn er Hans Jakob Hansen. Han er født i Sdr. Bork den 25. Aug. 1857 og er Søn af Skipper Claus Lønne Hansen og Sønesøn af Skipper Hans Lønne. Hans Fader døde 1859, og to Aar efter giftede Moderen sig med Skipper Søren Johnsen Høy, der solgte Gaarden i Sdr. Bork og flyttede til Lyngtoft. Hans Høy har talt,

skrevet og sunget om sin gode og brave Stiffader. Her gengiver han, hvad hans Stiffader har fortalt:

Som Vogterdreng længtes jeg efter at blive konfirmeret og komme til Søs. De foreholdt mig, at jeg kunde falde ned, slaa mig ihjel eller drukne; men dermed skræmmede de mig ikke. Jeg havde tit prøvet at falde fra en Hesteryg ned paa Jorden, og de mange onde og skindmagre Krikker, som jeg vogtede for Hestetrænger Villum paa Lyngtoft, havde baade bidt og slaaet mig, saa jeg mente, at Faren paa Søen ikke var større end paa Landet. — Jeg fik mit Ønske opfyldt og kom til Søs lige efter min Konfirmation.

Den første Skipper, jeg sejlede med, var en Fanøskipper, som kaldtes Søren Oldefar. Jeg havde det nok hverken værre eller bedre, end Skibsdrenge i Almindelighed havde det i min Tid. Jeg har siden gaaet paa Nordby Kirkegaard og set mange for mig kendte Navne paa Søfolk, og Minder om overstaaede Farer har derved trængt sig frem.

Som Matros lærte jeg at tale forskellige Sprog. Tysk lærte jeg især, da jeg var Matros paa et Skib fra Flensborg, hvor Mandskabet mest bestod af Tyskere. Brødet og Smørret fik hver Mand tilmaalt, og til Middag fik vi hver Dag Ærter og Flæsk. Vi var to unge Danskere om Bord, og vi vilde gerne tale Dansk med hinanden, men det taaltes Tyskerne ikke. De sagde, at vort Sprog lignede den Lyd, man hører, naar der skæres Hakkelse.

Jeg bestod Styrmandseksamen i Flensborg og sejlede derefter i nogle Aar som Styrmand med min Broder, Peder Johnsen Høy, som sejlede paa Horsens for den kendte Reder Jens Monberg.

Engang havde vi en meget besværlig Rejse hjem

fra England. Det var sent paa Efteraaret, og vi vilde gerne hjem til Jul. Vinden var imod, og vi maatte krydse. Tre Gange var vi saa nær hjemme, at vi saa Jyllands Kyst; men Storm og Snefog drev os hver Gang langt til Søs. Vi havde travlt med at sy ved Sejlene, som stadig blev revet i Stykker. Vi laa og krydsede i Nordsøen i seks Uger, inden vi kom Skagen ind, saa vi naaede ikke hjem, hverken til Jul eller Nytaar. De troede hjemme i Horsens, at Skibet og Mandskabet var forlist.

Først i 1850erne blev jeg selv Skipper, først paa Skonnerten „Jens Monbergs Minde“ og siden paa „Borgmester Ræder“, begge af Horsens. Jeg sejlede paa Norge, Sverige, Rusland, England, Holland, Frankrig, Spanien og især paa Middelhavets Kyster. Som Styrmand havde jeg været i mange Havne, og mit Kendskab til Besejlingsforholdene gav mig som Skipper mere Tryghed.

Vi sejlede en Mængde Sydfrugter til St. Petersborg. I Messina var vi flere Gange, og tit var vi trykket af Varmen i Middelhavet. Kulden i Østersøen frygtede vi dog mere. Et sildigt Efteraar fik vi lært at kende den.

Jeg laa i Havnen ved St. Petersborg med en Ladning Sydfrugter, da Vejrliget pludselig slog om til stærk Frost. Russerne syntes ikke at lide noget ved Frosten; thi de sov trygt i deres aabne Baade, selv om Rim og Istapper sad dem i Haar og Skæg. Vi skyndte os at faa Skibet losset, hvorefter jeg gik i Land og fik klareret, fik Skibspapirerne i Orden og var klar til at sejle. Da opdagede vi, at Isen havde lagt sig omkring Skibet, og at vi var indefrosset. Heldigvis fik vi Akkord med en Slæbedamper, der

hed „Vigeland“, og efter at vi havde iset omkring Skibet, slæbte Damperen os et godt Stykke ud gennem Pakisen, hvor der var aabent Vand. Det begyndte at lufte, og vi satte Sejlene. Trossen løsnedes, Damperen gik tilbage, og vi slap for at ligge indefrosset i en lang og streng Vinter.

Engang sejlede jeg om Nordkap og skulde til Archangelsk. Da jeg var ud for det Hvide Hav, fik vi en vældig Storm fra Nord. Skibet kunde kun føre lidt Sejl, og vi drev derfor nær ind under Land. Flere Skibe var i samme vanskelige Stilling, og nogle var allerede strandet. Da Natten faldt paa, vovede vi at udlægge begge Ankre og give de lange Kættinger ud for at holde Skibet klar af Land. Det var ret farligt, da der krydsede mange Skibe omkring, og en Paasejling kunde have farlige Følger. Vi havde Valget: strande eller vove Forsøget; thi vi kunde ikke faa Lods om Bord, mens Stormen stod paa. Vi undgik Paasejlingen, og Ankrene holdt. Da Dagen gryede, sprang den ene Ankerkætting og kort efter den anden. Vi drev nu ind efter og maatte tage Strand eller Havn. Vi opdagede Indsejlingen til Havnen; thi til begge Sider saa vi strandede Skibe, som vi styrede ind imellem. Vi slap med Tabet af vore Ankre og af ca. 30 Favne Kætting.

Søfolkene beskyldes for, at de er overtroiske, ser Spøgelsers, hører Varsler og har ildevarslende Drømme.

Efter mine Erfaringer er Søfolkene mindre overtroiske end andre Folk. Saa mange taagede Skikkelser og Fremtoninger, sælsomme Lyde, blinkende Lys og buldrende Torden, snart i Luften og snart i Havet, i Tovværk og Sejl, paa Dæk og i Last, opløses og forsvinder, og i Stedet for, at Sømanden skulde æng-

stes, finder han Glæde og Tilfredsstillelse i den Afsløring, som han iagttager, og hvor han maa spørge, hvad det var, han saa og hørte, uden at faa et tilfredsstillende Svar, slaar han sig til Ro med den Forklaring, at der er meget mellem Himmel og Jord, som Menneskene ikke kan fatte og forstaa.

En Morgen, jeg laa for Anker paa Københavns Red, hørte jeg nogle mærkelige Lyde, som kom nede fra Lasten. Det lød, som om nogen kalfatrede, hamrede og bankede, og det blev længe ved. Der var ingen i Lasten; thi alle Mand havde Arbejde paa Dækket. Jeg aabnede en Luge og saa ned; men det vedblev at banke, og jeg spurgte da højt og klart, om det ikke snart kunde være nok. Derefter hørte jeg tre tunge Bankelyde, og saa blev alt stille.

Under Rejsen derefter tænkte jeg meget paa, hvad jeg havde hørt; men der skete intet, som fik alvorlige Følger. Styrmanden blev kastet over Bord af en Braadsø, og jeg hev en Ende ud til ham. Den fik han fat i og røg snart op over Rælingen og ind paa Dækket.

Kort efter oplevede jeg en forfærdelig Orkan i Middelhavet. Jeg laa i Køjen og sov uroligt; thi jeg plagedes af onde Drømme, hvorfor jeg kastede mig fra en Side til en anden. Da kom Styrmanden og vækkede mig ved at raabe, at jeg endelig maatte skynde mig at komme op paa Dækket. I en Fart var jeg oppe, og der mødte mig et frygteligt Syn. En kulsort Sky hævede sig i Vest og nærmede sig med en foruroligende Hastighed, fulgt af stærke Lyn og svær Torden. En Mængde Skypumper sugede Vand, saa Himmel og Hav flød sammen i et øredøvende Sus. Jeg beordrede allerførst Sejlene fastgjort, og da vi

var færdige dermed, havde Uvejret naaet os med saa stor Kraft, at vi maatte raabe hverandre ind i Ørene for at blive hørt. Skibet tumledes om, og Lyn stak ned i Vandet rundt om os, mens Tordenen buldrede. En Skypumpe krængede Skibet stærkt om på Siden, men heldigvis rejste det sig igen. I de to Døgn, Uvejret rasede, drev vi ca. 100 Mil for Takkel og Tov. Dog naaede vi vort Bestemmelsessted uden at have lidt noget større Tab.

Modvind tvang mig et Par Gange til at søge ind under de høje græske Øer, hvis Klippetoppe somme Steder naar op over Skylaget. Det var et herligt Syn at se en Tordensky lægge sig om en høj Klippe, og se Lyn slaa ind og ud om Klippetoppen, medens Tordenen buldrede rundt om os.

Engang blev vi alle syge i den trykkende og svangre Luft, men da Tordenen drev over, kom vi os. Vi var ikke trygge ved at jigge saadanne Steder med vort Skib, thi vi fandt ingen Ankerplads, og vældige Kastevinde fo'r tit langt ud over Søen, og Retningen var ikke til at beregne.

Ogsaa i Nordsøen kan Vinden være lunefuld og overraske den mest aarvaagne Sømand.

Under en mindre Storm sad jeg en Nat i min Kahyt og skrev i Skibsjournalen. Da blev det paa en Gang paafaldende stille, og dette huede jeg ikke. Pludselig hørte jeg et Bulder hen over Skibet, som om vi havde stærk Torden. Skibet knagede og bragede, og Vandet suste ned ad Kahytstrapperne til mig. Jeg sprang op ad Trapperne, men Kahytskappen var knust, og den og en Del af Skanseklædningen hindrede mig i at komme op. Jeg troede først, at mine Folk var skyllet over Bord, og at Skibet vilde synke.

Men Folkene kom frem en efter anden fra deres Skjulesteder. De hjalp mig op paa Dækket, og vi saa, at Skanseklædningen og Støtterne var revet af, saa der var store Huller fra Dækket ned i Lasten og ind gennem Skibssiden.

Godé Raad var dyre; thi der flød meget Vand ind i Lasten. Heldigvis havde vi en dygtig Matros fra Henne, som hed Peder Fisker. Til Tider kunde han være noget mut; men denne Nat viste han sig som en rigtig Sømand. Han blev bundet fast til en Baadsmandsstol og blev firet ned uden Borde. Jeg langede ham Værk, som han stoppede i Hullerne, og derefter sømmede han tjærede Sejdugslapper udenpaa. Mange Gange, naar Skibet duvede ned, sank han under i Vandet, men han holdt ud, til Hullerne var tættet saa nogenlunde. Da han blev halet indenbords, var der ikke en tør Trævl paa ham.

Vi maatte derefter i Gang med Pumperne, og da de efter et Par Timers ihærdigt Arbejde slog lens, lød et rungende Hurra ud i Nattens Mulm og Mørke. Mandskabet kunde nu skiftevis gaa hen og faa tørt Tøj paa og brygge sig en Grog efter den anstrenge- gende, kolde og vaade Tur.

Feber og smitsomme Sygdomme undgaar en Sø- mand næppe, og der er mange flere Farer, som han har at kæmpe med. Engang, vi havde sejlet i Sorte- havet og skulde et godt Stykke op i Donaufloten, led vi meget af de giftige Myg, som hedder Moskitoer. Især pinte de os, naar vi kom paa Steder, hvor der voksede høje Rørbuske. Naar Solen var nede, kom de frem i saa store Masser, at de dannede som et Skylag omkring Skibet. Da maatte vi have Moskito- nettene frem, og Vagten maatte gaa med Maske for

Ansigtet og bruge Hænderne flittigt for at holde Insekterne borte.

Det var nødvendigt at holde skarpt Udkik. Tyrker og Sørovere lurede alle Vegne, og ikke saa sjældent forsvandt et Skib. Naar Besætningen var overmandet eller dræbt, blev Masten eller Masterne kappet og Skibet gemt i Rørene. -- — —

Hans Høy slutter sine Optegnelser med at skrive:

„Tit stod min Fader foran Billederne af sine Skibe, under hvilke man læste:

„J. Monbergs Minde“ af Horsens,
Capt. S. Høy, 1855“
og

„Borgmester Ræder“ af Horsens,
Capt. S. Høy, 1859.“

Det første Skib er en Skonnert, det andet en Brig. Begge gaar for fulde Sejl i oprørte Vande.

Naar han stod der, kunde han sige med et Suk: „Det var den Gang!“ og da blev han tavs og tankefuld.

3. Skipper Ole Johnsen Høy fortæller.

Ole Johnsen Høy kom ud at sejle 1848, Aaret efter sin Konfirmation. Da han i 1852 havde bestaaet Styrmandseksamen i Flensborg, gik han i Langfart og blev 1858 Skipper paa Galeasen „Nymindegab“ af Ringkøbing.

Som 70-aarig Mand optegnede han de vigtigste Oplevelser i sit Sømandsliv, og her gengives et meget begrænset Afsnit:

Efter nogle Dages Ophold i Altona først i Oktober 1856 tilbød der sig en passende Hyre for mig som 1. Styrmand paa en Skonnertbrig, der var hjemmehørende i Randers og hed „Frederik VII.“ Skibet skulde gaa til Syd-Brasilien med tyske Passagerer. Det sejlede under dansk Flag, og jeg tog mod Tilbudet. Kaptajnen var fra København og hed Peder- sen. Understyrmanden var fra Hanstholm og hed Nielsen. Det øvrige Mandskab var Tyskere og Hol- stenerere.

Skibet laa i Havnen ved Hamborg, og da jeg kom om Bord, havde Haandværkerne travlt med at ind- rette Lasten til Opholdsrum for de mange Passage- rer. I Midten af Lasten var anbragt en Mængde Mur- sten og mange Vandtønder, og ved begge Sider blev der opslaaet Køjer. En Mængde Kister og Kasser, som tilhørte Passagererne, fik Plads i Lasten. Kas- serne indeholdt især mange forskellige Landbrugs- redskaber som Økser, Spader og Hakker, beregnet til Brug ved Rydning af Urskovene.

Den 6. Oktober blev Mandskabet paamønstret. Vi var 8 Mand foruden Kaptajnen. Den 11. Oktober an- kom Passagererne i et Antal af 118—120 og fik anvist deres Pladser. I 1. Kahyt boede en forhv. Kontrollør fra Holsten med Frue og to voksne Børn, en Søn og en Datter, og i 2. Kahyt boede to unge Herrer. El- lers bestod Passagererne af Haandværkere og Bøn- der fra Mecklenborg og deromkring. Den 15. Okto- ber kom en Damper og slæbte Skibet ud af Havnen og ned til Stade, hvor vi gik til Ankers. Kaptajnen forblev i Hamborg.

Dagen efter skete der noget usædvanligt.

Mens vi gjorde Skibet rent, kom en Mand hen til

mig og meldte, at hans Hustru var i Omstændigheder og skulde føde. Et Par Mænd gik i Jollen tilligemed Mandens Broder, og de roede til Land for at faa en Jordemoder med om Bord. Snart var Jollen igen ved Siden af Skibet, og en Jordemoder skred hen over Dækket og forsvandt i en Kahyt. Kort efter var vi en Passager mere, hvad jeg meddelte Kap-tajnen, da han kom om Bord.

Dagen efter gik vi under Sejl ud i Nordsøen. Vi fik stærk Kuling, og mange blev søsyge, hvorfor Kok-ken ikke fik sine Gryder tømt. Vi krydsede ind i Ka-nalen, hvor en Lodsbaad kom paa Siden af os og modtog Posten. Vi fortsatte Rejsen for at naa ud i Atlanterhavet, og vi saa Lizard Fyrtaarn i Nord paa $1\frac{1}{2}$ Mils Afstand, og fra det beregnede vi Bestikket.

Hver Morgen gik jeg igennem Mellemdækket og saa efter, om alt var i Orden. Der var kun lille Plads til Passagererne. Der blev dampet med Eddike, og der maatte luftes godt ud.

Hver Lørdag havde Mandskab og Passagerer travlt med Vask, og da var der Leben og Gemytlighed paa Dækket. Pladsen var lille, den ene hjalp den anden, og alle lærte at indrette sig efter Forholdene. Søn-dag Morgen efter Frokost læste Kaptajnen en dansk Prædiken for dem, som forstod Dansk. Efter Middag læste Kontrolløren en tysk Prædiken. Der blev sun-get Salmer, og alt gik med Alvor.

Kursen gik mod Syd i den Fart, som Skibet kunde drives til. En Morgen før Solopgang saa vi den høje Klippespids Pico paa Azorerne. Det var et storartet Skue at se den spidse Top, lig en Sukkertop, rage op over Skyerne. Saasnart Solen begyndte at skinne og varme, forsvandt Pico.

Rejsen gik som et Urværk, den ene Dag som den anden, og den tog Maaned efter Maaned. Passage-erne blev vi mere kendt med, da de blev mere søvante.

Vi naaede N. O.-Passaten med klar Luft og frisk Kuling, og Farten gik rask fremad mod Syd. Vi fortalte mange Historier for Passagererne, og de fortalte igen for os. Hver fortalte om sine Oplevelser til Kl. 10 Aften. Da gik enhver, som ikke havde Tjeneste paa Skibet, til Ro.

Mange smaa Oplevelser bragte Afveksling i det noget ensformige Liv.

Engang fangede vi en Springer paa Størrelse som et Marsvin, og da blev der Fest om Bord. Vi fik en fersk Steg, som smagte udmærket.

Vi havde tre Dødsfald blandt Passagerne. Den ene, som døde, var en gammel Kone; de to andre var Børn. Kisten lavede Tømmermanden, og Liget blev klædt af Familien. Der blev lagt Jern i Kisten, at den kunde synke. Kisten blev anbragt ved en aaben Lem i Skanseklædningen, og Flaget blev hejst paa halv Stang. Der blev braset Bak; Farten mindskedes, og en Mand ringede med Skibsklokken. Vi danske sang en lille Sømandssalme, hvorefter Kaptajnen tog tre Haandfulde Jord (Sand) og indviede Støvet med de sædvanlige Ord. Kisten gik over Bord og blev gemt i Havet. Nu tog Tyskerne fat med Salmesangen, der skabte en gribende Højtidelighed med alvorsfulde Tanker. Derefter gik Flaget til Tops. Sejlene blev braset fulde og Farten sat op.

Barnet, som fødtes paa Elben, blev døbt af Kaptajnen i hans Kahyt. Jeg blev opfordret til at staa Fadder, og det paatog jeg mig. En Madam Stein blev

Barnets Gudmoder ude paa Atlanten. Barnet fik Fornavn efter Skibet og blev døbt Frederik med Familiens Efternavn.

Vi havde Fred og god Forstaaelse om Bord. 2. Styrmand Nielsen var et flinkt og herligt Menneske. Kaptajnen var ogsaa en flink Mand, men efter mit Tykke med for store Tanker om sig selv som saa mange andre Københavnerne.

Hver Middag tog Kaptajnen og jeg Solhøjden og beregnede Bestikket. Formiddag og Eftermiddag tog vi Kronometerhøjden for Længdeberegningen. 2. Styrmand var nede ved Kronometret for at notere Klokkeslettet.

En Dag tog Kaptajnen og jeg hver Højden af Solen, den ene over Nord-Horizont, den anden over Syd-Horizont, og efter Beregningen var vi $1\frac{1}{4}$ Mil fra Ækvator. Mandskab og Passagerer fik Beregningen at vide, og der blev Uro paa Dækket. Morgenen derefter kom en Herre anstigende fra Gallionen forude. Det var Passagerkokken, men han var udklædt, saa han var helt ukendelig. Han havde før passeret Linien og var kendt med Forholdene. Han havde Skæg af optrævlet Tovværk, der hang ned over Brystet. Vi stod agter, ude og han nærmede sig os, høj og strunk, hilste overlegent og meddelte, at han var Neptun, Havets Gud. Da vi havde fordristet os til at sejle ind paa hans Territorium, havde vi at underkaste os Havets Daab.

Kaptajnen smilede og svarede Gubben: „Vel! Vi vil alle bøje os for Guden og fuldkomme hans Vilje. Dog vil jeg gøre opmærksom paa, at jeg før har modtaget denne Daab, og derfor beder jeg mig fritaget.“

„I sin Orden“, svarede Neptun og gik atter frem i Forstavnen.

Nu blev der Munterhed og Travlhed paa Dækket.

Vi havde to Badekar, og de blev anbragt et ved hver Side af Skibet. Om det, som var beregnet for Kvinderne, blev der rejst et Telt. Karrene fyldtes med Vand, som var varmet af Solen, der stod lodret over os, og nu begyndte Daaben. Delinkventen afklædte sig efter Behag og lagde sig paa det Bræt, som var lagt over Badekarret. Vandet pøser nu ned over Synderen, Brættet fjernes, og han eller hun svømmer om i Karret.

Styrmændene faar altid en lang og stor Daab, for at de ret kan lære at begaa sig i Vandet.

Der var Løjer hele Dagen, og Kvinderne skreg og hvinede, saa det kunde høres viden om.

Til Slutning blev der omdelt Grog, og vi raabte Hurra for Neptun. Kun en gammel Mand paa 76 Aar og nogle gamle Koner slap for Daaben.

Kaptajnen samlede Penge til et Afskedsgilde, naar vi naaede vort Bestemmelsessted, og Passagererne skulde gaa fra Borde. Selv gav han fire Thaler (10 —11 Kr.); jeg gav to, og anden Styrmænd en Thaler. Passagerernes Bidrag var meget forskelligt; men næsten alle gav, om saa kun nogle faa lybske Skilinger.

Som Farten gik sin jævne Gang fremad, fik vi en Modsejler i Sigte, hvad sjældent skete paa disse Breddegrader. Vi var klar ved Signalflagene. Vi spurgte, og vi svarede, og det var en stor Adspredelse paa begge Sider.

Natten til den 19. Decbr. havde jeg Vagt til Midnat. Vi bjærgede et Bramsejl ned, og derefter gik jeg

ind og varskoede Kaptajnen, at Vagten var ude og alt vel. Naar dette var Tilfældet, plejede han ikke at staa op, men overlod Vagten til 2. Styrmand.

Kl. 3—4 om Morgenen vaagnede Kaptajnen og jeg ved, at vi hørte Knæk paa Knæk, og det suste og bruste, saa det var en Gru. Da vi kom ud paa Dækket, saa vi et sørgeligt Syn: Stænger, Rær og Sejl laa i Søen tilligemed hele Overrigningen, og Stormasten stod som en Pæl uden Sejl og Tovværk. De eneste Sejl, som stod, var Skonnertsejl og Stagsejl. Søen bruste og kogte over os, og Skibet slingrede voldsomt. Det skylregnede, og Vandet forekom os saa koldt, da vi var vant til det varme. Pumperne blev pejlede, og til vor store Glæde havde vi lens Skib.

Passagererne styrtede op paa Dækket, og der blev Jammer og Klage. Slægt og Venner omfavnede hverandre og beredte sig til at dø sammen.

Det varede en Stund, inden Kaptajnen fik Ørenlyd og forsikrede Folket, at vi havde tæt Skib og rigelig Proviant. Rigning og Sejl vilde vi forsøge at bjærge, og vi haabede igen at faa Fart i Skibet.

Det var en af de saakaldte Cykloner, som havde ramt os.

Der blev igen Ro blandt Folkene, og Havet blev atter roligt. Vi var inde i S. O.-Passaten med jævn Brise i høj og klar Luft.

Vi fik travlt med at bjærge Sejl og Tovværk. Matroserne entrede ud for at rede op i de indfiltrede Redskaber, og tit sank de under i Vandet, men var snart oppe igen. Passagererne halede ind under en kraftig Opsang, og nu vaagnede Humøret.

Da vi igen fik nogle Klude op, fik vi Skibet i

Fart og Styremagt over det. Værst var det med Stormasten, som stod blottet for Tovværk. Vi skulde have Forbindelse med Toppen; men Masten var ca. 25 Alen høj samt tyk og glat. Hele Mandskabet prøvede en efter anden at gaa op; men ingen kunde. Heldigvis havde vi en ung Tømmermand, lille, men bred og kraftig bygget. Han naaede op til Toppen, og vi gav ham et kraftigt Hurra. Han havde en Line med derop, og snart kunde vi hejse op til ham, hvad der var nødvendigt, for at vi kunde bruge et rebet Storsejl. Efter tre Dages strengt Arbejde med lidt Søvn og Hvile gik Skibet igen med jævn Fart.

Da vi laa som et Vrag, fik vi et større Skib i Sigte. Da det kom nærmere, forandrede det Kurs og styrede imod os. Vor Kaptajn sammenkaldte Passagererne og udtalte: „Som I ser, kommer der er et Skib for at yde os Hjælp. Jeg og Mandskabet ønsker at blive paa vort Skib; men det staar enhver af Passagererne frit for at forlade det.“

Passagererne svarede alle som een: „Vi vil blive hos Mandskabet!“

Skibet, som nærmede sig, var en større Brig, som tonede det brasilianske Flag. Vi fik vort danske Flag hejst. Han passerede tæt forbi os, men med saa stærk Fart, at vi ikke kunde høre hinanden. Han gik over Stag og passerede os igen, men paa modsat Side. Ogsaa denne Gang var Farten for stærk, hvorfor han kom tredie Gang med mindsket Fart og naaede tæt ind til os.

Jeg ser ham endnu, den fremmede Kaptajn og det brave Menneske, som han stod dør agter ude med en Raaber for Munden, talte paa Engelsk og tilbød os Hjælp.

Vor Kaptajn satte Raaberen for Munden og udtalte: „Tak! Tak! Vi haaber med Guds Hjælp at kunne fortsætte Rejsen, og vi har tæt Skib.“

Den fremmede Kaptajn hilste 3 Gange med sit Flag og forlod os. Vi stod og saa efter ham, fyldt af Taknemmelighed og mange med Taarer i Øjnene.

Kursen var stadig mod Syd med jævn Fart. Vi skulde anløbe en lille Ø, som hedder Sankt Cathrine, og dør indklarere til Brasilien.

Juleaften tilbragte vi paa Havet, og baade Mandskab og Passagerer fik en ekstra Forplejning. Den 28. Decbr. ankom vi lykkeligt til Sankt Cathrine, og vi tilbragte Nytaarsaften dør.

Øens Befolkning var saa blandet, at jeg hverken før eller senere har set Mage dertil. Man saa smaa, nøgne Børn, som legede, baade hvide, brune, gule og sorte, saa her kunde man spørge, naar et Barn kom til Verden: „Hvad Farve har Barnet?“ som vi hjemme spørger om Farven, naar der er født en Kalv eller et Føl.

Vi gik atter under Sejl for at naa Floden Itiaia, der førte til Kolonien Blümenau, hvor de fleste af vore Passagerer skulde bo og bygge. Vi naaede ind under en høj, skovbevokset Kyst, men, vi fandt ikke Indsejlingen til Floden. Omsider fik vi en portugisisk Lods om Bord, og han førte Skibet til en god Ankerplads nær ved Flodmundingen, hvorfra der dog var ca. 20 danske Mil til Kolonien. Alt vel!

En portugisisk Baad afgik til Kolonien for at bringe Meddelelse om Skibets Ankomst. Vi gik i Land og trængte ind i Urskoven, hvor der voksede mange høje Træer, og da vi trængte til Stænger og Rær, og ingen forbød os at hugge, fik vi travlt.

En prøjsisk Tømrermester, som hed Stein, ledede Arbejdet. Naar vi havde fjernet Grenene og afhugget Toppen af et Træ, blev det væltet ud i Floden og flødet hen til Skibet.

Omsider ankom flere Baade fra Kolonien og modtog Passagererne. Afskedsgildet blev holdt, og vi skiltes fra de brave Mennesker. Kaptajnen lovede at rejse op og tage endelig Afsked med dem, og han ønskede, at jeg fulgte med, hvad jeg var meget villig til.

Inden vi kom afsted, fik vi fint Besøg af „Regenten“, som han kaldtes. Han var Sachser af Fødsel og hans Navn var Blümenau. Hans Rige var Kolonien, som havde Navn efter sin Hersker, og som skulde være vore Passagerers fremtidige Hjem.

Blümenau havde været prøjsisk Embedsmand, men var nu kommet i Besiddelse af ca. 10 □-Mil Urskov, som skulde ryddes, for at Jorden kunde dyrkes. Vore Passagerer udgjorde den tredie Skibsladning af Arbejdere. — Regenten var høj og slank og i sin bedste Alder, og han optraadte med megen Værdighed. Han indbød os til at aflægge ham et Besøg, og han skænkede Kaptajnen et meget stort og kostbart Træ, som stod i Kolonien og egnede sig til en Mast, men vi skulde selv fælde Træet og faa det om Bord.

En Morgen afgik Kaptajnen og jeg samt fire af Besætningen. Vi sejlede op ad Floden i vor store Barkasse og havde en Portugiser med som Lods, og vi havde forsynet os rigeligt med Vand og Proviant, og det var heldigt for os; thi det tog flere Dage, inden vi naaede derop. Vi fandt vore Passagerer i nogle Barakker, opførte af Træ og Grene og med Tag af Bark og Blade. — Hver Familie havde faaet anvist et Stykke af Skoven, som den maatte rydde,

dyrke og bebygge. Størrelsen rettede sig efter Familiens Størrelse og Arbejdskraft.

Regenten boede i et stort, hvidt Hus, opført af Mursten, og ved Siden af hans Hus laa Magasinet, hvorfra der udleveredes Fødemidler til Arbejderne. Brasilianske Soldater havde Vagttjeneste for Regenten, der levede som en enevældig Monark. Han var Koloniens Øvrighed og Dommer i alle Tvistigheder, og man fik Indtryk af, at han var umaadelig rig. De mange Fartøjer og kostbare Ladninger, som gled op og ned ad Floden, var nok hans. — To Gange spiste vi til Middag hos ham, mens vi opholdt os i Kolonien. Kaptajnen fik Plads ved hans højre Side og jeg ved den venstre, og derefter sad vore Matroser. Tjenerpersonalet sad ved et langt Bord for sig selv. Vi fik flere ukendte Retter, og af kendte fik Steg af Bøffelkød, Franskbrød og Æg. Efter Middagen viste Regenten os sine Stuer og de mange mærkelige Ting, som fandtes i dem, deriblandt et Trofæ, Hovedet af en Indianerhøvding, som de hvide havde dræbt. Hovedet stod i en stor Glasskaal fyldt med Sprit.

Vi tog op i Skoven for at fælde Mastetræet, og det blev et strengt Arbejde for os, da vi led meget af Varmen. Tit maatte vi lægge os ned i det høje Græs for at suge lidt fugtig og kølig Luft i os. Kaffe kunde vi faa nok af, og den var billig og god. Træet var saa tykt, at to Karle ikke kunde favne det. Tømmermester Stein ledede Arbejdet, og omsider fik vi Træet fældet, Top og Grene fjernet og det værdifulde Mastetræ anbragt paa Ruller, saa det let kunde føres ned til Floden. Træet var for tungt til at flyde, og derfor bandt vi det fast til Barkassens For- og Agterstavn, og saaledes gled vi ned med Strømmen. Vi

tog Afsked med vore Venner i Kolonien og skændede dem Pengebeløbet, som var indsamlet til Afskedsgildet.

Midtvejs mellem Kolonien og Flodens Udløb boede en Farmer, som havde været Amtmand i Holsten, og ham ønskede Kaptajnen at besøge. Vi lagde til Land, og Farmeren kom ud og bød os Velkommen. Han mødte i blottet Overkrop, som var stærkt brunet af Solen. Efter Krigen var han nok blevet afsat fra sit Embede. Nu var han en rig Farmer og havde især lagt sig efter Kaffedyrkning. Han viste os sine Herligheder og beværtede os vel.

Kaptajnen ønskede at faa en Papegøje med sig hjem, og han havde faaet at vide, at den kunde faas et Sted, hvor der var et stort Sukkerkogeriet. Vi landede udfor Kogeriet og gik i Land. En Mængde Negre stimlede sammen om os, og de gloede paa os, som var vi vilde Dyr. Vi talte Dansk, Tysk og Engelsk, og jeg prøvede Islandske; men ingen forstod et Ord af os. Saa begyndte vi at gøre Tegn og pludre paa Poppemaner. Der blev Latter og Munterhed, og vi fik Papegøjen.

En Neger kom med en Kokussskal fyldt med en stærk Drik, der lignede hvid Røm. Han drak os til, og Skaalen gik rundt, til ingen længere vilde nyde noget af den. Vi betalte godt, svang vore Hatte til Afsked og søgte ned til Baaden.

Da vi kom et Stykke ud paa Floden, saa vi et vældigt Baal og frygtede, at Kogeriet brændte. Men det var Negrene, som brændte Træ og Grene til Ære for os. Et Par Negre kom frem paa Skrænten og havde mellem sig et stort brændende Træ, der lyste

som en Fakkell ud over Floden i den sildige Aften.
Snart stod der en hel Flok Negre om Træet, som
brændte. Vi hilste igen med vore Hatte, og de raabte
og larmede paa deres Vis. — —

V. Hans Højs Sange.

1. Børnetanker fra 1870.

Jeg synge vil en lille Sang,
hvis I mig gider høre.
Kun simpel og af ringe Klang
de Ord, jeg vil fremføre.

Der er en lille Plet af Jord
paa Jyllands vestre Kyster.
Den ligger mellem tvende Aaer,
saa fredeligt og dyster.

Ved Foraarstid, der er saa smukt
med Blomster ud i Enge.
Mens Viben Hvirvler slaar i Luft,
gaar Stork i grønne Enge.

Man hører munter Fuglesang
paa Struber, spændte Streng.
Her til Naturens Toners Klang
jeg lytted' tit og længe.

Dog Somren kommer snart, og saa
et muntert Liv her findes;
naar unge Karle Græsset slaa,
den travle Tid er inde.

Naar Leen saa har endt sin Klang,
og Folk mod Hjemmet kører,
da mangel lystig Folkesang
i stille Kvæld man hører.

Og i det svale Efteraar,
 naar Regn og Storme suser,
 da Vandet over Enge gaar,
 det over Aaen bruser.

Trækfugle aarligt drage maa
 til gamle, kendte Steder,
 og store Sværme ligger saa
 og basker sig og leder.

Ja, i den stille Lo og Gab,
 der høres Gaaseskvalder,
 og mangt et sælsomt Anderap
 hen over Engen gjalder.

Naar Jægerne da stiller op,
 ret flittigt Bøssen knalder.
 „Hej!“ si'er jeg tit og gi'er et Hop,
 jeg ser, at Anden falder.

Ja, hør den skønne Svanesang,
 naar den mod Syden drager;
 vel sker det en og anden Gang,
 at Svanen Søen vrager.

Min Fader ivrig Jæger er,
 og Jægerliv han nyde,
 og mangt et Stykke Vildt han bær
 hjem til vor Suppegryde.

I Aftnens Stund ved Arnens Ild,
 saa morsomt han fortæller
 om Jægermod og Ungdom snild,
 hvad hører jeg vel heller.

Om Skyttebrødres Hændelser,
 om Sejren og Fadæsen,
 hvordan at Maar og Mikkeleræv
 de toges pænt ved Næsen.

Det sætter Griller i mit Haar,
 det kan ej andet være.
 Jo, sikkert naar jeg bliver stor,
 en Jæger vil jeg være.

Naar Vintren kommer, Isen maa
 i Søen sammenskore;
 saa mange da paa Isen gaa
 og sig for Alvor more.

Men Skolen jeg jo passe maa,
 min Lektie maa jeg lære;
 jeg ellers faar at blæse paa,
 det tør ej andet være.

Er lagt til Side Skolebog,
 da gaar det raskt paa Skøjter;
 derude, hvor en ilter Pog
 jo løber rundt og føjter.

I disse tvende Aaer snart
 til Søen jeg har bejlet;
 naar Jollen skød en rigtig Fart,
 jeg fandt det ej forfejlet.

Tit med min Medesnøre tyer
 jeg ned til Aaens Bredde.
 Det snart et Ryk i Snøren gi'er, —
 jeg nappe vil den Gedde.

Den skønne Fisk i Sivet staar,
 man ej saa let den tager;
 thi vil man hugge den, da gaar
 min Lyster ned og brager.

Da jeg var kun et lille „Brus,“
 for Læ mod kolde Vinde
 min Far opføre lod vort Hus,
 et fredlyst Bo vi finde.

Du, som i større By vil bo,
 du fandt det her for stille.
 Med Byens Larm og Tummel to
 dog ikke bytte vilde.

Til ukendt Land, der rejser væk
 nu mangan Mand og Kvinde.
 Jeg véd kun, jeg skal ej paa Træk,
 jeg flytter ingen Sinde.

2. Maj 1922.

Hvad er det for en Vintervej,
 vi nyter her paa Kloden?
 Novoja Semlja er det ej,
 men sikkert nok Lofoten.

Langt Voldermisse bag vi har;
 kun Regn og Blæst og Kulde,
 og sjældent ser vi Himlen klar,
 det er ej, som det skulde.

Og Bonden skutter sig bag Plov,
 han søger Ly ved Hesten;
 det regner, hagler hvas og grov
 og truer slemt fra Vesten.

Han slaar sig barsk om Lænderne;
 skønt vinterklædt han fryser;
 han Vanter har paa Hænderne,
 han fryser og han gyser.

Og Viben pylrer op i Læ
 ved Hus og Havegærde,
 mens Ternen gi'er saa mangt et „Pjæ“,
 og Stormen er paa Færde.

Mens Hjejlen fløjter Klagesang
ud over brune Hede,
staar Storken støt paa Søens Tang
for pjusket Fjer at rede.

Ved Fangsten har han lidet Held;
thi Mudret Aalen gemmer;
af Frøens Murren sent i Kvæld
kun grumme lidt han nemmer.

Og Høne-Blis i Søens Siv,
den er saa tavs og stille,
man hører ej dens glade „Piw“
i Aftenstunden silde.

Kun Lærken er endnu helt fro,
den synge vil saa gerne;
den vil endnu saa trofast spaa
om Sommer, Korn og Kerne.

Den magre Ko i Baasen staar,
den brøler ud sin Klage;
den snøfter efter Græssets Flor:
„Naar kommer blide Dage?“

Kan Græsset ej for Kulde gro,
den maa til Takke tage
udi den lune Stald at faa
lidt Lyng og Halm og Kage.

Og Klage lyder højt fra Stald
og næsten alle Vegne.
En Bondes Stilling staar for Fald,
naar Korn og Græs maa blegne.

En Fisker ud i Vejret glor,
paa Panden ser man Furen;
med Hænderne i Bukselaar
han skrylter om ved Muren.

Han krænger sig, er mørk i Sind,
 hvor vil han Føden finde,
 naar denne Sø og Vestenvind
 vil stænge Baaden inde.

Taalmodighed vil der nu til
 for Bonde som for Fisker.
 At bedre Tider komme vil,
 det Haabet os tilhvisker.

Du blide Maj kan være rar,
 men Almanak kan lyve,
 og stor Bedrøvelse vi har
 i Aaret to og tyve.

3. Mit Hjem.

O Hjem, mit Hjem, du kære Hjem!
 du lokker dystre Minder frem.
 Jeg husker grant fra Barneaar
 i Hjemmet hos min Far og Mor,
 hvor var mit Hjem da kært.

Som Yngling jeg paa Arbejd' gik
 og kun en sparsom Dagløn fik.
 Jeg sled for Bonden her og dør
 fra Morgengry til Aften nær, —
 jeg tænkte paa mit Hjem.

Naar jeg paa Jagt og Fiskeri
 om Dagen lang udi det fri
 saa træt og mødig vanked' om,
 og sjældent helt til Maalet kom —,
 mit Hjem var da mig kært.

Da Manddomskaar jeg havde naaet
 og havde mig en Mage faaet,

som kærlig var og hygged om
 mig, naar jeg træt fra Arbejd' kom —,
 hvor var mit Hjem da kært.

Ad Aare Børnестemmer lød,
 som pludrede paa Moders Skød,
 red Bedstefaders Knæ paa tværs
 og lytted' til hans Ramsevers —,
 hvor var vort Hjem os kært.

Men Dødens Engel fared' frem,
 tog Mor og Far og Hustru hjem.
 I Huset knuged' Sorg og Savn,
 formørked' Hjemmets trygge Havn —,
 mit Hjem blev trist, men kært.

Nu selv jeg gammel er og svag,
 mit Kors jeg bærer Nat og Dag,
 min Vandring er kun smaat og sej,
 thi Smerten følger paa min Vej —,
 bedst er mit kære Hjem.

Jeg finder Hvile for min Aand,
 jeg plejes af en kærlig Haand.
 En Søn jeg har, Gud! Tak derfor,
 han følger tro sin Faders Spor.
 Hvor er mit Hjem mig kært!

Et Haab her bære skal mig frem:
 I Troen paa et Faderhjem
 jeg følge vil, naar Klokkeren slaar,
 jeg plantes i en evig Vaar.
 Mit rette Himmelhjem!

4. Aftenstemning.

Den gamle ser fra Søens Rand,
 at Sol bag Bjerger skrider.
 Maaske, saa tænker roligt han,
 jeg snart bag Tuen glider.
 Den Skumring Freden sænker,
 han roligt staar og tænker.

Hvad tænker han? Som Digter stærk
 af Gudeflod at drikke
 og mane frem et Mesterværk?
 Nej, sikkert gør han ikke.
 Kun kære Ungdomsminder
 om i hans Hjerne rinder.

Han husker, at ved Aneraa
 han Jagtidrættens øved',
 at Lykken ofte til ham saa,
 naar Fiskeri han prøved'.
 Til kendte Fuglesange,
 han lytted' mange Gange.

Ret ofte han paa Strandjagt gik
 og sad ved Klittens Rande,
 naar Maager langsomt sendte Nik
 til ubekendte Strande.
 Paa stive Vinger oppe
 de fløj om Hjælmetoppe.

Det var for ham et herligt Syn,
 naar gemt bag Hjælmetue
 han saa, der kom om Klittens Bryn
 en Maageflok til Skue.
 Det var nok snart det bedste,
 hans Tanker kunde gæste.

I Sne og Frost han mased' paa
 i Klittens kendte Vidder,
 med Lethed fandtes Ræven gaa

paa Lyng- og Bjergesider.
 Det hændte, Mikkell endte,
 men og fra Skytten rendte.

Saa ofte han ved Fjordens Tang
 sad dækket og aarvaagen,
 naar stolte Svaner fløj og sang
 ved Aftentid om Vaagen.
 De Træk fra Aar tilbage,
 han mindes alle Dage.

Han husker og de firti Aar,
 fra Gab og Strand han fisked',
 naar Baaden ud paa Dybet fo'r,
 og Skum for Stævnen pisked'.
 Tog Vinden til at tude,
 saa mangen blev derude.

Strøg „Svanen“*) ud for fulde Sejl
 paa Vesterhavets Bølger,
 paa Fisken tog den næppe fejl,
 den kække Lykken følger.
 Vi mangen Ladning hentet',
 os Glæden hjemme ventet'.

Han husker og de treti fem,
 som Baadmand trak han Aaren
 igennem Braad og Bølge slem
 af Redningsbaaden baaren.
 I Storm og Sø paa Revlen,
 man glemmer Snak og Kævlen.

Naar Skibet stod paa Revlen fast,
 og Bytte Søen loves,
 blev Mandskab sammenkaldt i Hast,
 da maatte Trøjen voves.
 Vi tyer til Redningsbaade,
 at hjælpe dem i Vaade.

*) En Fiskerbaad.

Hvor mangan Gang paa Strandvagt drøj,
 naar Storm og Uvejr truer,
 og Byger, Sand og Smaasten føg,
 han Skummet ser og gruer.
 Hør Hvin i Marehalmen,
 og skil dig af med Kvalmen!

En Ting han ikke ret forstaar,
 naar Tanken gaar tilbage,
 hvor fort er gaaet de mange Aar
 og disse mange Dage.
 Mens Tiden frem vil jage,
 gaar Manddomskraft tilbage.

Han er nu kun en nedbrudt Mand,
 ham Gigt og Svaghed plager,
 og Smerter daglig føler han,
 og Tungsind Hjertet nager.
 Hans Mod og Kraft er svunden,
 til Byrde kun i Grunden.

Med Bøn til Gud, at han ej gør
 hans sidste Dage tunge,
 han trøstigt vil endnu som før
 en stille Lovsang sjerne.
 Det Haab paa Lærkevinger,
 sig op mod Hvælvet svinger.

5. Svanesang.

Saa mange Svaner laa paa Træk
 ved Jyllands vestre Rude.
 De fleste er nu fløjet væk,
 men nogle blev derude.

De førte Aarer kun og Sejl,
 men taanedede og hvide;

thi Motorbaade kendtes ej
ved Gabets Strøm den stride.

Paa Fiskeri en Aften stod
henad mod Juletime,
en liden Skude Gabet ud,
den lille Svane hvide.

Paa Inderrevlen løb den fast
i Is af Sø omskyllet;
den huggede, blev læk i Hast,
i Styrtesø indhyllet.

Vel Folket bjærged' sig til Land,
men Svanen laa derude,
og siden blev den slæbt paa Strand,
som Vrag og splintret Skude.

Som Fønix af sin Aske steg
en ny og bedre Svane.
Med andre Fugle vil en Vej
til Fiskeskær den bane.

I roligt Hav, i oprørt Vand,
i Stille som i Kuling
den sejled', men kom vel i Land
igennem Søens Huling.

Engang en Storm den lensed' hen
paa Bølgekam saa høje.
Den strandede, kom ud igen,
for salten Sø at pløje.

Dog sjældnere paa Træk den tog,
thi Fiskeriet sløjed',
den laa saa tit i Nordmandskrog
for Anker og fortøjet.

Men ogsaa her vi Svanen saa,
den blev af Stormen rammet,

til Klittens Skrænt den drev og laa,
som vingeskudt og lømmet.

I flere Aar den laa nu hen,
for Snyltedyrs en Bolig,
og ej et Skvulp berørte den
i Reden blød og rolig.

Som sønderribbet Fugl den laa,
mod Skrænten den sig krummed',
da Rester man ej læng're saa,
en Svanesang forstummed'.

VI. Skibsfarten paa Nymindegab.

Nymindegab havde i det nittende Aarhundrede stor Betydning for Befolkningen, som boede i Sydvestjylland. Her forsøges at yde et Bidrag til Skibsfartens Historie indtil Aar 1875, da Besejlingsforholdene blev meget vanskelige, og da den vestjyske Bane aabnedes.

Gennem den aabne Port i Vest stod Egnens Befolkning i Forbindelse med Havet og dets Rigdomme, og Fiskeri og Skibsfart var af stor økonomisk Betydning. Forbindelsen med Udlændinge, især med Nordmænd, Englændere, Hollændere og Tyskere satte sit Præg paa hele Egnens Befolkning, udvidede Synskredsen, øgede Vovemodet og skærpede Forstanden.

Det var med Søfolkene som med Fiskerne. De udgjorde ikke en Stand for sig, men de var en betydelig Del af Egnens Befolkning, af Gaardmænd og Husmænd. Manden for til Søs om Sommeren, men tilbragte Vinteren hjemme, og Hustruen passede Landbruget ved Hjælp af Børn og gamle Forældre. Naboer, som ikke sejlede, ydede Tjenester, som blev betalt, naar Manden kom hjem.

Det var vel ikke store Rigdomme, Søfolkene bragte hjem; men som Regel var Føden og Klædedragten

bedre i de Hjem, hvor Manden fo'r til Søs, og tit var der ogsaa større Hygge. Foruden et Billede af Skibet, han sejlede med, saas der tit hollandske Fli-ser paa Væggene, og dér var Hjemmet altid velfor-synet med Porcellæn, Kopper, Tallerkener og Skaale. Store Porcellænhunde med Guldkæde om Halsen holdt Vagt paa Skabe og Dragkister og havde en symbolsk Betydning. I Vestjylland findes endnu flere af de smukke og gode hollandske Stueure, som til-lige kan vise Dato og Maanens Kvaterskiften. De havde tunge Messinglodder, der hang i Kæder af Messing, og paa Skiverne saa man enten bibelske Billeder eller hollandske Landskaber. Fra Middelhavsløndene saas Modeller af Kirker og Slotte med Taarne og Tinder. De Søfolk, som havde været paa Island og Grønland og i fremmede Verdensdele, havde tit hjembragt Prø-ver af Folkenes Vaaben og Klædedragt m. m. Fran-ske Sjaler, Silke og Bomuldstøj var ikke sjældne Va-rer i velstaaende Sømandshjem og hos rige Bønder i Vestjylland. Man havde sendt Bud med en Skipper eller en anden Sømand om det, man ønskede eller trængte til, og Søfolkene tog det gerne med hjem. De havde en rummelig Skibskiste, og nogle mente, at den havde dobbelt Bund.

De mange hjembragte Varer gav Stof til Samta-ler. Børnene og de unge spurgte og fik Svar, og Forestillingsevnen udvikledes. Drengene øvede sig i Smaabaade. De lærte Sømandssproget og lærte at sejle. Mange blev hjemme og drev Fjord- og Hav-fiskeri, men ogsaa mange fulgte Udlængselen og tog til Søs. En Skibsdreng blev snart Letmatros, siden Matros og derefter Bedstemand. Nogle tog Styrmands-eksamen, og den Styrmand, som havde foretaget de

lovbefalede længere Rejser, kunde blive Kaptajn. De Skibskaptajner, som havde deres Hjem i Vestjylland, blev dog altid kaldt Skippere.

Skibsfarten paa Nymindegab var jævnt tiltagende i første Halvdel af forrige Aarhundrede, og i Aarene 1860—70 var den meget betydelig. Ringkøbing-Konsulerne A. C. Husted og Chr. Husted, der var Fætttere og udnævntes til Riddere, drev hver en stor Købmandsforretning og ejede flere Skibe. Ogsaa Købmændene Bollerup, Bork, Harpøth, Rosenvinge og Jacob Rindom var betydelige.

Udførselsvarerne var især saltet Flæsk til Hamborg og Uld til Amsterdam. Ogsaa Korn, Smør og Æg, Huder og Skind, saltet og tørret Fisk udførtes. Der indførtes de almindelige Kolonial- og Manufakturvarer. Skønt Folk mest levede af Fisk og af Jordens Frembringelser og klædte sig i hjemmelavede Klæder, havde Ringkøbing dog en betydelig Indførsel af udenlandske Varer og Produkter. Størst Betydning havde maa- ske nok Indførsel af Tømmer fra Norge og af Jern og Kul fra England. Af Tovværk og Sejl fik vi meget fra Norge.

Skibene, som sejlede paa Nymindegab og Ringkøbing, kom til at udgøre en køn lille Handelsflaade. De var alle smaa, mest 10 a 15 Læster. De fleste var fladbundede Galeaser med to Master. Enkelte var bygget i Egnen og nogle paa Fanø, men de fleste var bygget ved Elben og især i Blankenese.

I Ringkøbing Fjord var Vandet dybt, men Skipperne maatte kende Grundene ved Stavning, ved Havrvig og Tipperne og vide at undgaa dem. Ved Pampos, Strømløbet mellem Klitten og Bjaalund, ca. 1 Mil fra selve Udløbet, var der saa grundt Vand, at Skibene tit ikke

kunde sejle. I selve Udløbet var der ogsaa store Vanskeligheder at overvinde, men Gabet, Strømløbet mellem Pamos og Udløbet, var en ypperlig Havn, dannet af Naturen.

Ved Aar 1860 havde Konsul A. C. Husted følgende Skibe i Fart: „Nymindegab“ og „Ringkøbing,“ begge Galeaser, bygget ved Elben, samt Skibet „Hans & Edvard,“ en hollandsk Tjalk, der var strandet paa Klitten, hvor Konsulen købte Skibet og fik det sat ud. Chr. Husted fik Part i Skibet, og da A. C. Husted havde en Søn, som hed Hans, og Chr. Husted havde en Søn, som hed Edvard, blev Skibet kaldt „Hans & Edvard.“

Ved samme Tid havde Chr. Husted følgende Skibe: „Festina Lente“ og „Aurora,“ købt i Tyskland, samt „Margrethe Mathilde.“

Nogle flere Skibe sejlede paa Nymindegab og Ringkøbing og ejedes af forskellige. Af norske Slupper kom der mange med Tømmer. De var gode Sejlere, men for dybtgaaende til at flyde over Grundene ved Pamos. En Bredning i Strømløbet kaldtes „æ Nordmandskrog,“ og der laa „æ Nordmænd.“

De fleste Skippere havde taget Styrmandseksamen i Flensborg. De, som ikke havde taget Styrmandseksamen, blev kaldt Sætteskipper, og de maatte kun sejle i Farvandene her hjemme samt til Norge og til Hamborg og Altona. Skippere, som antoges til at sejle med Skibe, som var hjemmehørende i Ringkøbing, maatte erhverve sig Borgerskab i Byen og aflægge Ed paa Raadhuset.

Tit var der saa grundt Vand ved Pamos, at ingen af Handelsskibene kunde flyde over og sejle op til Ringkøbing, og mange, som de norske Slupper,

prøvede slet ikke derpaa. Lægterne eller Letterfartøjerne og det Mandskab, som betjente dem, var et meget vigtigt Led i Skibsfarten paa Nymindogab og Ringkøbing. Det var smaa fladbundede Skuder med en Mast, og de førte Storsejl, Fok og Klyver. De lignede de saakaldte Havskibe, som Fiskerne benyttede, men de var noget større og forsynede med Dæk. I Bagstavnen var en lille Kahyt med Kabys. Lægterne havde hjemme paa Klitten, i Ringkøbing, i Lønborg og i Sdr. Bork. De betjentes mest af 2 Mænd, Folk, som havde faret til Søs, eller som havde fisket i Fjorden eller paa Havet.

De kaldtes Lægtere, fordi de „lettede“ Skibene, d. v. s. de indtog en Del af Ladningen og sejlede dermed op forbi Grundene. Naar saa Skibene naaede op, hvor der var dybt Vand, flyttedes Varerne tilbage paa dem. Tit sejlede Lægterne dog hele Skibsladninger fra Gabet til Ringkøbing og fra Ringkøbing til Gabet. De Skibe, som sejlede op til Ringkøbing, fulgtes til Udløbet og tit udenfor samme af Lægtere, som sejlede med en Del af Ladningen.

Blandt kendte Førere af Lægtere kan nævnes:

Hans Lønne, Pramskipper og Husmand, Sdr. Bork.

Laust Frederik Hansen, Husmand, Bjerregaard.

Peder Lodberg, Husmand, Bjerregaard.

David Russer, Fisker i Ringkøbing.

Jens Tarbensen, Gaardmand i Vostrup.

Jens Christen Nielsen, Husmand og Fisker, Sdr. Bork Mærsk.

Sidstnævnte blev almindelig kaldet „æ gammel Opstikker.“ Han var Fører af en stor Lægter, som hed „De elleve Søskende.“

Hans Lønne var en af de betydeligste Førere for

Lægterne, og han indtog tillige en meget vigtig Stilling ved Skibsfarten paa Nymindegab og Ringkøbing. Foruden at betjene Skibene med sin Lægter, havde han tillige den Opgave at uddybe Sejlløbet, hvor det var vanskeligt at sejle. Han havde en stor, fladbundet Mudderpram med tilhørende Skovle, hvormed han kunde skrabe Sand og Dynd op af Strandløbet og saaledes uddybe det. Skovlene blev trukket af et Gangspil paa Mudderprammen. Det opskrabede Sand og Dynd blev sejlet bort i smaa, fladbundede Pramme og losset ved den østre Side af Strømløbet mellem Klitten og Bjaalund. Havnekassen i Ringkøbing afholdt Udgifterne ved Uddybningen af Løbet.

Hans Lønnes Uddybningsarbejde begyndte i Aaret 1836 og blev fortsat i henved 30 Aar. Endnu har vi et synligt Minde derom. Det opskrabede Sand og Dynd dannede nemlig en Ø, som ved Flod og Ebbe, af de i Fjorden almindelige Klægdannelser, fik en betydelig Størrelse. Da Græsset groede frodigt paa Øen, forsøgte de omliggende Lodsejere at tilegne sig den, men da den ikke var landfast til nogen af Siderne, lykkedes det ikke for dem. Staten har tilegnet sig Øen og lagt den ind under Tipperne. Den er inddelt i ti Parceller a $1-1\frac{1}{2}$ Td. Land, og Afgrøden bortlejes, naar der holdes Auktion over Afgrøden paa Tipperne. Den kønne og værdifulde Ø hedder nu „Hans Lønnes Pold.“

De fleste faste Arbejdere paa Mudderprammen og ved Uddybningsarbejdet var bosiddende Mænd paa Bjerregaard som: Søren Mathiesen, Jens Christian Tarbensen, Søren Jensen (Smed), Laust Frederik Hansen, Peder Lodberg.

Af Formænd nævnes foruden Hans Lønne, Søren

Mathiesen og Niels Christian Christensen tillige Anders Christian Nielsen af Havrvig. Han vandt sig som saa mange andre Førere og Formænd et Kendingsnavn, som han beholdt til sin Død, og blev kaldt Prammajoren, afkortet til Majoren.

I en Cirkulære-Protokol for Strandtoldbetjenten ved Nymindegab findes en Skrivelse fra Ringkøbing Toldinspektion, dateret 21. April 1836, saalydende:

„Ved til Efterretning at meddele vedlagte angaaende Muddervæsenet maa jeg bede samtlige være opmærksomme paa, at alt udføres efter det foreskrevne, og skulde det modsatte bemærkes, at jeg da derom uopholdelig og uforbeholden underrettes.“

Ringkøbing Toldinspektion.

Lassen.

Det indlagte lyder saaledes:

For at den paatænkte Opmudring af Grundene i Løbet ved Nymindegab kan ske hensigtsmæssigt bestemmes:

1. At de antagne Arbejdsfolk ved Maskinen daglig hver Søndag arbejder 12 Timer.

2. At samtlige retter sig efter, hvad Formanden, for Tiden Søren Mathiesen og i hans Forfald Niels Christian Christensen, tilsiger efter de Forskrifter, som disse enten direkte herfra modtager eller fra Pramskipper Hans Lønne.

3. Disse Formænd har daglig i nærværende Journal at indføre saaledes som denne tilholder.

4. Samtlige Arbejdsfolk have udelukkende at arbejde ved Opmudringen; dog skulde det en enkelt Gang indtræffe, at Skibe kom til at løbe fast paa Grundene, da maatte deres Assistance ej nægtes.

5. De trende Mænd, som ere ansatte ved Letter-

fartøjerne, ere pligtige at arbejde ved Mudringen, naar de ej bruges ved Letterfartøjerne, og maa ikkun ved disse anvendes, naar begge Letterfartøjerne paa engang ere i Brug.

6. Formanden har at være ansvarlig for alt Inventariet, hvorpaa han meddeles Fortegnelse, og naar herpaa findes Reparationer fornøden, har han uopholdeligt enten hertil eller til Pramskipper Hans Lønne derom at anmelde.

Ringkøbing, den 15. April 1836.

Lassen. Schou. Bollerup. J. Rindom. Lauridsen.

Genpartens Rigtighed attesterer:

J. Rindom.

Den 8. Aug. s. A. har Strandtoldbetjenten modtaget følgende Skrivelse:

„Ved til Efterretning for alle vedkommende indlagt at lade følge Afskrift af den Takst, som under 15. f. M. allernaadigst er approberet for Afgift til Indsejlingens Forbedring af alle hertil, ogsaa i Tolddistriktet, ankommende og udgaaende Skibe og Varer, vil de betyde vedkommende, at der, ved at erlægge denne Afgift, er forbunden Rettigheder til uden videre at faa Skib og Varer ført over Grundene i Sejlløbet.“

Lassen, Toldinspektør.

Gabet tjente som Vinterhavn for Skibene. Drivisen var dog tit farlig i Gabet, og Skibene trængte ofte til grundigt Eftersyn. Derfor blev de gerne „sat op“ om Efteraaret. Det vil sige: De sejledes ind til Gabsiden, og Ankrene lagdes højt op paa Landet. Under Stormvejr med Højvande strammedes Ankerkættingerne, og naar Vandet sank, stod Skibet paa det tørre. Søfolkene rejste til Hjemmet, og Lodsens ved Nymindesgab førte Tilsyn med Skibene.

Tidlig i Foraaret, i Almindelighed paa Hvide-Tirsdag, mødte Søfolkene igen, og saa blev ethvert Skib „skruet op.“ Den driftige Pramskipper, Hans Lønne, der havde sit Hjem i Sdr. Bork, men mest boede i sit Skibsruf, som laa paa Skrænten vest for Kroen ved Gabet, mødte ogsaa. Han havde nogle meget lange og svære Træskruer, som var anbragt i tykke Træblokke, og de virkede som Dunkraft, naar fire haandfaste Karle tvang dem rundt med Haandspage. Desuden havde han ejendommelige Grejer og Spil, saa han kunde tvinge Skibene fra en Side til en anden og løfte dem op paa Ruller, saa de let kunde sættes ud.

Naar Skibene var skruet op, blev de eftersat baade ud- og indvendig. Søfolkene havde travlt med at kaldfatre, at stoppe optrævlet Tovværk i Sprækkerne. Alle Naadder, Fuger mellem Plankerne, maatte nøje undersøges og tættes, og man hørte en Hamren og Banken paa de mange Skibe, som snart igen skulde stikke i Søen. Beg og Tjære blev der brugt meget af, og der var travlt med at male. Sejl og Tovværk maatte efterses og udbedres, og alt Arbejde blev udført af Søfolkene.

Naar Foraaret var inde, og Skibene færdige, blev de sat ud. De forskellige Skibsmandskaber hjalp hverandre ved Arbejdet, og naar alle Skibe var sat ud, maatte de til Ringkøbing efter Ladning.

I Aaret 1861 var Besejlingsforholdene saa gode, at Skibene kunde flyde over Grundene, om ikke med fuld Ladning, saa med Størstedelen af den. Ole Johnsen Høy, der dette Aar var Skipper paa Galeasen „Nymindegab“ og boede i Stavning, fortæller i sin Levnedbeskrivelse derom:

„Der var 6—8 Skibe fra Ringkøbing den Gang, og vi kom alle i Følge op til Byen en Dag med Dannebrog paa Toppen og ankrede paa Reden. Der var Fest i Byen, naar hele Flaaden kom, og Borgerne var helt stolte af den. Vi blev budt velkommen og fik mangt et fast Haandtryk.“

Samme Skipper fortæller om Skibsfarten paa Nymindegab og Ringkøbing i Aarene 1860—65:

„Sildig i Efteraaret fik jeg flere Gange en Ladning Flæsk i Tønder i Skibet, som kunde tage 400 Tdr. Dermed sejlede jeg til Nymindegab og laa der i Vinterhavn for desto før at kunne komme Gabet ud og komme til Hamborg dermed. Købmændene ønskede dette gerne, og da jeg var ung og havde et godt Skib med en god Kahyt, var jeg almindelig villig til at føje dem deri.“

Efter en streng Tur hjem fra Norge med en Ladning Tømmer i Efteraaret 1862 skriver samme Skipper:

„Jeg var i Land, og der blev mig præset (paa-nødet) en Ladning Flæsk mere i Lasten, skønt Vinteren med streng Frost begyndte. Da den sidste Tønde var om Bord, lettede vi straks Ankeret og satte Sejl til. Vi sejlede med stiv østlig Kuling, klar Luft og stærk Frost. Om Natten maatte vi ankre, da Kulingen tiltog, og vi ikke kunde se Mærkerne paa Grundene. Vi længtes efter Dag, og da den kom, satte vi alle Sejl til. Vi sejlede gennem Ismasser, hvoraf Stykker fløj op paa Dækket til os. Omsider sad vi fast deri i Nærheden af Klitten. Vi satte Flag for at tilkalde Hjælp, og en Del Mænd fra Bjerregaard kom og isede, saa vi kunde faa Skibet til Land under Bjerregaard. Dér blev vi indefrosset, og i to Maaneder

boede vi hos Folkene i Byen. Endelig brød Isen, og vi slap ned til Gabet, hvor Skibet fik en bedre Vinterhavn.“

Nymindegab hørte under Ringkøbing Tolddistrikt. Toldbetjentens anselige Bolig var bygget paa en høj Sandbanke syd for Kroen og havde det ovale Skilt paa vestre Gavl, der fortalte om den kongelige Embedsmands Magt til Betyggelse for lovtro Borgere og ærlige Søfolk og til Skræk og Advarsel for Overtrædere.

I en Cirkulære-Protokol er under 12. Juli 1827 afskrevet Instruks for Strandtoldbetjente ved Nymindegab, og deri er anført de almindelige Regler for Toldbetjente i Henh. t. Toldforordningen af 1. Febr. 1797 og tillige mange særlige Bestemmelser, gældende for Strandtoldbetjenten ved Nymindegab, „saa intet hverken ind- eller udføres uden efter foregaaende Underøgelse.“ I Post 3 læser vi:

„Da det for den Kongl. Toldkasses Tarv er gavnligt, at jævnlgt holdes Øje med Kysten, at ingen ulovlig Lossen eller Laden der foregaar, har Strandtoldbetjenten ikke alene selv, saa ofte Forretninger ved Gabet levner ham Tid dertil, ved Dag og Nat til ubestemte Tider at patrouillere ved den nærmeste Kyst indtil videre, og indtil Grænsen for Patrouilleturene nøjere vil blive bestemt, naar Hest til Tjeneste vil blive reglementeret, men og tilholde den ham i Tjenesten undergivne og ved Gabet værende Roerskarl jævnlgt at efterkomme, saadan Patrouillering. — Med Lodsens Fartøjer og med Fiskefartøjerne ved Gabet maa ogsaa holdes vaagent Øje, især naar Skibe er ved eller i Nærheden af Gabet.“

Lodsen var en meget betroet Mand ved Gabet.

Naar der tales om den gamle Lods i første Halvdel at forrige Aarhundrede, da menes dermed Niels Christian Svenningsen, som havde sit Hjem i Obling i Sdr. Bork, men han boede mest i Lodshuset ved Udløbet, først ved Gødelen og siden paa Lodsbjerg. Naar han sejlede ud paa Embedsvegne, modtog eller fulgte Skibet til Udløbet, bar han altid høj Hat og var embedsmæssigt paaklædt. Hans Sønner, Anders Nielsen og Svenning Nielsen, arvede Stillingen efter Faderen. Anders var gift og havde overtaget Hjemmet i Obling. Svenning var ugift og levede til Staldighed ved Gabet.

Baade Fader og Sønner var skattet af Skipperne, fordi de rettede sig nøje efter de Instrukser, de modtog fra Toldkammeret i Ringkøbing. De førte nøje Regnskab over ind- og udgaaede Skibe og indsendte Rapport derom til Toldvæsenet. Med lange Kikkerter spejdede de efter Skibe, som skulde ind i Gabet, og i deres lille Lodsbaad gik de ud imod dem, overtog Kommandoen og styrede ind gennem det smalle Løb. I Reglen fulgte de ogsaa med udgaaende Skibe. De maalte Dybden i Strømløbet paa forskellige Steder, og det var meget vigtigt for Skipperne at faa Besked derom, da der hvert Aar kunde indtræffe betydelige Forandringer. De passede Mærkerne paa Grundene, og de stillede „Kaaverne“ (Mærkerne paa Klitterne) ved Udløbet, saaledes at de viste Strømløbets Retning.

Lodserne og Skipperne kendte nøje Strømretningen i Havet til enhver Tid i Døgnet og tog Hensyn dertil saavel som til Vindretning og Vindstyrke. Almanaken viste, naar der var Flod paa Havet, og baade Lods og Skipper var indforstaaende med, at

2 Timer 34 Min. derefter stod Vandet højest i Gabsmundingen. Ligeledes regnede man med, at vi har Søndenstrøm 1 a 2 Timer efter Flod paa Havet, og Nordenstrøm fortsat i lige saa lang Tid efter Ebbe. En Strømretning vedbliver i seks Timer med til- og aftagende Styrke. En Skipper, som vil sejle Gabet ind eller ud, maa kende disse Forhold og rette sig efter dem.

VII. Blade af Skippernes Historie.

1. Laurids Peter Andersen.

(Se Simon Enevold Andersen og hans Slægt).

Laurids Peder Andersen blev gift med Marie Høst fra Holmsland. Ogsaa hun var af gammel Sømands-slægt. De fik deres Hjem i Lønne Møllehus, der var Samlingsplads for Egnens Befolkning.

De havde ingen Børn, men de tog en Plejedatter til sig, hvem de opdrog som deres eget Barn. Hun hed Ane Cathrine Andersen, var Datter af Styrmand Simon Christian Andersen, som druknede i Jammerbugten, og hvis Hustru kort efter døde. Denne Datter bor nu i Nr. Nebel og er gift med Blikkenslager J. R. Nielsen.

L. P. Andersen sejlede først med forskellige Skibe paa Nymindegab og Fanø. Derefter tog han paa Langfart, og 1871 tog han Styrmandseksamen paa Fanø. Han sejlede saa i nogle Aar som Styrmand med Benneth Eskesen af Janderup, der var Skipper paa „Varde,“ bygget paa Fanø 1864, korresponderende Reder J. W. Palludan i Varde. Skibet gik mest paa England og Frankrig og gjorde flere Rejser mellem Marokko og Antwerpen. Efter Benneth Eskesen blev Peder Larsen, Sdr. Bork Mærsk, Skipper paa „Varde,“ og da

han i 1885 holdt op at sejle, blev hans Svoger, L. P. Andersen, Skipper paa „Varde.“ I otte Aar førte han Skibet med stor Dygtighed. Da han holdt op at sejle, blev Søren Hansen Jensen, Søn af Skipper J. P. Bech, Fører af „Varde.“

L. P. Andersen drev derefter til sin Død en betydelig Købmandsforretning i sit Hjem i Lønne Møllehus. Hans Hustru døde den 13. Decbr. 1915, og 1. Jan. 1916 døde L. P. Andersen.

Brødrene Bech.

Slægten stammer fra Fanø.

De to Skippere, som boede i Nr. Nebel, Christen Jørgensen Bech og Jens Peder Bech, var Sønner af Smeden i Nordby, Jørgen Bech. 90 Aar gammel besøgte han Sønnerne i Nr. Nebel og gik den lange Vej mellem Esbjerg og Nr. Nebel, ca. 6 Mil.

2. Christen Jørgensen Bech

er født i Nordby den 18. Juli 1820. Den 29. Novbr. 1846 blev han i Nordby Kirke gift med en Fanøpige, som hed Sidsel Jepsdatter. Hun vedblev at bære Fanødragten baade til daglig og ved festlige Lejligheder. De havde to Døtre, som begge hed Ane Cathrine Christensen. Den ældste blev gift med Jens Thomsen fra Heltoft. Den yngste blev gift med Christen Kolle fra Bækhus.

Christen Bech var Sætteskipper og sejlede for Konsul Chr. Husted i Ringkøbing med den lille Galease „Margrethe Mathilde.“

I „Oplevelser til Søs“ er han skildret af Laust Jensen (Post).

Chr. Bech boede i mange Aar paa en lille Ejendom i Nr. Nebel. Om Sommeren sejlede han, og hun passede Landbruget. Da han ved Aar 1874 holdt op at sejle, solgte han sit gamle Hjem og købte en Gaard i Nr. Nebel, som han siden overlod til sin Svigersøn, Jens Thomsen. I de sidste Aar levede han som Af-tægtsmand og blev da en dygtig Biavler og en virksom Husflidsmand.

Hans Hustru døde den 22. April 1892, og omtrent ti Aar efter, den 24. Marts 1902, døde Chr. Bech.

3. Jens Peder Bech

er født i Nordby den 11. Septbr. 1828. Hans lille Hus laa paa Nebel Hede ved Vejen mellem Outrup og Nr. Nebel.

Hans første Hustru hed Maren Sørensdatter, og med hende havde han seks Børn. Kun en af Sønnerne, Søren Hansen Jensen, blev Sømand. Hans anden Hustru hed Maren Kristine Simonsen, og hans tredie Hustru hed Margrethe Christensen. Med anden og tredie Hustru havde han ingen Børn.

J. P. Bech var Sætteskipper, og som saadan sejlede han kun paa Norge. I Aarene 1861—74 sejlede han med en hollandsk Tjalk, som hed „Hans og Edvard“ og ejedes af Konsulerne A. C. og Chr. Husted i Ringkøbing. Skibet var gammelt, og engang J. P. Bech sejlede med det ud for Havrvig paa Vej til Norge efter en Ladning Tømmer, sprang Skibet læk, og inden de naaede Kysten, sank det. Besæt-

ningen gik i Skibsbaaden, naaede Land og meldte Strandingen til Strandfogden, som blev meget forundret, da det blæste en mild Brise fra Øst (!)

J. P. Bech døde den 7. Septbr. 1911.

4. Søren Hansen Jensen

fortæller: Jeg er født den 27. Marts 1850. Min Fader var Skipper J. P. Bech, og min Moder hed Maren Sørensdatter. Aaret efter min Konfirmation sejlede jeg med min Fader til Norge (Mandal) paa Skibet „Hans og Edvard“ af Ringkøbing, og jeg sejlede med ham i 2 Aar. Saa tog jeg til Hamborg og gik i Langfart med Skibe fra forskellige Nationer. Jeg var i Kina og Japan, og jeg lærte at tale forskellige Sprog. For en Sømand bliver det engelske Sprog dog det vigtigste, og det lærte jeg nogenlunde godt.

Efter at jeg i 1871 havde taget Styrmandseksamen paa Fanø, sejlede jeg i mange Aar som Styrmand dels paa „Anna“ af Fanø, dels paa forskellige andre Skibe. Farten var mest paa Engländer. I Nordkap indtog vi en Ladning Stokfisk, som vi gik til Adriaterhavet med. I Venedig lossede og ladede vi efter Ordre fra Rederiet. Vi sejlede med Olie og Sydfrugter til Stettin og St. Petersborg. Tit anløb vi en Havn hjemme i Danmark, og vi sejlede flere Skibsladninger Korn til Finland. En Tid var jeg Skipper paa en Jagt, hvor Rederen var H. C. Christiansen, København. Sidste Aar, jeg sejlede, var jeg Skipper paa „Varde,“ korresponderende Reder J. W. Palludan, Varde.

Søren Hansen Jensen er gift med Helene f. Jen-

sen, født den 6. Novbr. 1848. Hun er Datter af Hmd. Jens Christian Jensen i Præsteby. De har tre Børn: 1. Jens Christian Jensen, Nr. Nebel, død. 2. Peder Bech Jensen, gift, Amerika. 3. Marie Jensen, gift med Andreas Lund, Nr. Nebel.

Den gamle Skipper og hans Hustru bor nu i Nr. Nebel, og baade han og Hustruen fortæller gerne om deres Oplevelser til Søs. Hun sejlede flere Gange med sin Mand og kan fortælle om Vinteren i St. Petersborg.

I deres Dagligstue ses et Billede af Skibet „Die Hoffnung“ af København, Capt. S. H. Jensen.

5. Christen (Thomsen) Christensen.

Chr. (Thomsen) Christensen er født den 5. Aug. 1836 og er Søn af Gaardm. Christen Thomsen (Strægaard) og Hustru Jensdatter i Nr. Nebel.

Den 20. Novbr. 1861 blev han gift med Karen Mouritzen, Datter af Mouritz Thomsen og Hustru Maren Jørgensdatter paa Riddersholm i Sædding.

Han er døbt Christen Christensen, men blev kaldt Christen Thomsen (Kræ Tamsen). Deres Søn, Christen Thomsen Christensen, var først gift med Ane Jessen, Datter af Christen Jessen, Sædding Storgaard. De havde to Sønner: Gaardmand Jørgen Christensen i Sædding og Peder Thomsen Christensen, som blev Musiker og døde ugift. Anden Gang blev han gift med Margrethe Christensen, Datter af Gaardmand Iver Christensen og Hustru Christine Rauhe af Præsteby. Han døde som Gaardmand i Sædding og Sogneraadformand for Nr. Nebel-Lydum Kommune.

Christen (Thomsen) Christensen boede paa Skrumsager Mark i Sdr. Bork. Manden fo'r til Søs, og Hustruen passede Landbruget.

Den gamle Sømand Jens Christian Vandvig ved Nymindegab, der har sejlet som Bedstemand med mange Skippere, fortæller:

„I 1871 og 72 sejlede jeg som Bedstemand med Christen (Thomsen) Christensen. Vi sejlede med et lille Skib, som var hjemmehørende i Struer og ejedes af Skibsbygger Riis, Broder til Pastor Riis i Henne. Vi tog ud fra Struer og gik til Hamborg med Ballast og derfra til Ringkøbing med Stykgods. I det første Aar gik alt vel, men i det andet Aar havde vi Uheld paa en Tur hjem fra Hamborg. Vi strandede to Gange, første Gang paa Øen Sild, hvor det dog lykkedes os at faa Skibet ud igen, og anden Gang paa Klitten, 2—3 Mil Nord for Gabet, hvor Skibet blev Vrag, men Mandskabet blev reddet.“

Aaret efter er Christen (Th.) Christensen Skipper paa „Henriette Christine“ efter Th. P. Nielsen. Han strandede med Skibet paa Ballum Enge, og dør blev det ophugget.

Christen (Th.) Christensen druknede 22. Juli 1874 i en Udhavn i Norge, og da var han Styrmand hos Peder Larsen, Sdr. Bork Mærsk. Peder Larsen var Skipper paa „Poul & Anna“ af Varde, og under Forsøg paa at bringe et Anker ud fra Skibet, kæntrade Baaden med baade Skipper, Styrmand og Skibsdreng. Kun Skipperen blev reddet.

De druknedes Lig fandtes ikke.

6. Claus Ole Christensen.

Claus Ole Christensen er født i Bjerregaard 1853. Faderen var Tømrer og Husmand i Bjerregaard og hed Christen Kjærk Christensen. Moderen var Dorthea f. Iversen. Hun var Datter af Toldbetjent Iver Heyde og Hustru Rebekka paa Gl. Bjerregaard.

Claus O. Christensen var gift med Margrethe Christensen, Datter af Hmd. Christen Christensen, Klegod. Deres tre Sønner: Christen, Christen Klausen og Jens Sørensen Christensen er alle bosat i Esbjerg og driver Fiskeri med Kuttere, de to som Førere.

Som Dreng tjente Claus Ole som Gaasehyrde i Haurvig. I 16 Aars Alderen kom han til Søes med en Fanøskipper, og i nogle Aar var han paa Langfart. Han tog Styrmandseksamen fra Navigationskolen paa Fanø.

I Sommeren 1884 var han Fører af Fiskekutteren „Fawn,“ hjemmehørende i Trangisvaag paa Syderø. Styrmanden var Jens Heyde Sørensen fra Bjerregaard. Matroserne og Fiskerne var Færinger. Kutteren fiskede under Island, og en Nat i Oktober Maaned, mens de sejlede mod Færøerne, blev Skipperen under en Storm skyllet over Bord og druknede.

7. Graves Christensen.

Graves Christensen er født i Klinting i Henne Sogn den 20. Juni 1798 og er Søn af Hmd. og Grønlandsfisker Christen Gravesen, der var Broder til den i Egnen kendte John Gravesen, som var Lærer og Kirkesanger i Lønne og Veteran fra 2. April 1801. Hans

Moder hed Kirsten Madsdatter, og hun døde 1835. Faderen døde den 18. Decbr. 1857 hos Sønnen Adser Christensen i Houstrup.

Graves Christensen blev gift 9. Maj 1829 med Ingeborg Jepsdatter af Skonager. De havde følgende Børn:

1. Christen Gravesen, Købm. i Ribe.
2. Laurids Marinus Gravesen, Farver i Varde.
3. Niels Gravesen, død som Barn.
4. Thomas Gravesen, Guldsmed i Ringkøbing.
5. Marie Gravesen, gift med Skindhandler Karl Jensen (Gravesen).
6. Anna Gravesen, gift med Skræddermester M. Pedersen i Varde.

Graves Christensen havde, inden han blev Skipper, faaet Uddannelse til Købmand og skriver selv i sine Optegnelser:

1814 kom jeg i Kondition hos Capt. Schultz i Varde.

1820, den 1. Maj, forlod jeg Capt. Schultz og kom samtidig i Kondition hos Jens Thomsen i Varde.

1828, den 28. Septbr., udgaaet af Jens Thomsens Tjeneste og købt Snekken „Die Hoffnung.“

Den 3. Decbr. s. A. strandet paa Hedevingen Krog, hvor Snekken totalt forliste.

1829 blev Skibet „Ingeborg“ bygget i Hjerting.

Med „Ingeborg“ sejlede Gråves Christensen i en Arrække som Skipper mellem Varde og Hamborg (Altona), udførte og hjemførte Varer, dels for Købmændene i Varde og dels paa egen Regning og Risiko for Bønderne i Egnen. Han havde i mange Aar en Styrmand, som hed Christian Brik, der boede i Forum i Bryndum Sogn, og naar „Ingeborg“ laa ved Skibsbroen i Varde, gik Styrmanden omkring i Egnen,

opkøbte Produkter af Bønderne og modtog Bestillinger paa Varer, som Skipperne skulde købe i Hamborg eller Altona og sejle hjem.

Graves Christensen havde sit Hjem i Aalesting, nu Grydergade, i Varde. Der ejede han et stort Hus, hvortil der hørte megen Jord. Han holdt 5—6 Køer og lejede Folk til at passe Landbruget. Hans Hus var Samlingsplads for Egnens Befolkning, især dog fra de vestlige Sogne. Hans efterladte Regnskabsbøger viser, at han forstod at føre et klart og tydeligt Regnskab, hvor Debet- og Kreditposterne træder tydeligt frem. Han havde Mellemlægninger med Bønderne i Egnen og mange af Købmændene i Varde. Vi finder Navne som Johnsen, Cohn, P. Thomsen, Madame Thomsen, A. K. Bastrup og I. W. Palludan. Af Købmænd i Hamborg støder vi tit paa Navnet Kloss, og af Købmænd i Altona er der kendte Navne som I. M. Petersen, S. Øllgaard & Thoersen, A. Møller, I. H. H. Eschels, J. Chr. Wedekind, I. F. Wolstadt, C. Thiesen og M. Matzen.

Graves Christensen var i mange Aar Havnefoged i Varde.

Han døde i Varde den 28. Febr. 1871.

Varde-Skipperne for ca. 100 Aar siden.

Lambert Lund i Varde, forhen Gaardmand og Købmand i Lønnestak, fortæller:

Blandt de mange foruden Graves Christensen, som sejlede paa Varde og Varde Aa for ca. 100 Aar siden, kan nævnes:

1. Købmand og Skipper Thomas Thomsen i Varde, Fader til Købmændene Jens og Peder Thomsen.
2. Skipper Peder Dyhr. Han boede i Varde og ejede

selv et lille Skib. Han drev som mange andre Skipper en større Forretning ved at hjemføre Varer til Byen og Egnens Befolkning.

3. Skipper Eske Hallum. Han beboede en Ejendom i Janderup og benyttede Ladepladsen ved Janderup Kro. Han opkøbte Korn, særlig Boghvede, af Bønderne og sejlede det til Bremen eller Holland for egen Regning. Han ejede et mindre Skib, en fladbundet Galease.

4. Skipper Benneth Eskesen, Søn af Eske Hallum, fortsatte Faderens Forretning, men fik et større Skib, som hed „Varde“ (Rederne I. W. Palludan, Brødrene Thomsen o. fl.) Han sejlede for Købmændene i Varde og gik mest til Hamborg (Altona). Efter Benneth Eskesen blev Peder Larsen, Sdr. Bork Mærsk, Skipper paa „Varde,“ og efter ham kom Peder Andersen, Lønne Møllehus.

5. Skipper Thue Nielsen var Gaardmand og boede i Billum Tarp. Han sejlede ogsaa til Hamborg og benyttede Ladepladserne ved Tarpbage og ved Janderup.

Større Ladninger lossedes i Hjerting, og Lægterne sejlede dem op til Varde. Der var 6 a 7 Lægtere, smaa fladbundede Skibe, som alle havde hjemme paa Fanø. De gik op med Floden, og kunde de ikke sejle op mod Strømmen, gik der Bud til Trækkerne. I Janderup boede 2 a 3 faste Trækkere; en hed Mads Riber, en anden Kristen Smed.

Mange Fanøskipper sejlede op i Varde Aa til Janderup og til Varde og hentede Klyne. Lambert Lund mindedes, at han i sin Ungdom rejste som Passager til Hamborg med en Fanøskipper, som hed Kristian Rytter. En anden kendt Fanøskipper, som ogsaa gæstede Varde, var Mathias Larsen.

8. John Christensen.

Han er født i Lønnestak den 7. Septbr. 1831 og er Søn af Gaardmand Christen Johnsen og Hustru Karen Pedersdatter, Lønnestak.

Han blev gift med Maren Johnsen, Enke efter Husmand og Skipper Peder Nielsen Pedersen, som beboede et Bolssted (æ Boll) lidt nord for for Lønneby. Dette Bolssted blev nu John Christensens Hjem. Han blev Stiffader til John Christian Pedersen, og i sit Ægteskab havde han Sønnen Peder Christensen.

John Christensen sejlede som Skipper paa et af Konsul A. C. Hustedes Skibe, der gik mellem Norge og Nymindegab (Ringkøbing). I November 1874 sejlede han ind i Gabet med en Ladning Træ, men paa Grund af tidlig Frost, blev Skibet liggende i Gabet Vinteren over. Den 27. November forsvandt Skipperen, og man antog, at han i det glatte Føre var snublet paa Gabssiden, faldet i Vandet og druknet. I flere Dage søgtes der forgæves efter Skipperens Lig. Først i Juni Maaned Aaret efter blev det fundet ved Nymindegab. Man antog, at det havde ligget indeklemt mellem de saakaldte „Twoltørre“ (sammenpresset Tørvejord), som der fandtes saa meget af paa Gabssiden og i Strømløbet.

I Kirkebogen for Lønne Sogn ser vi under døde Mandkøn:

1874. Død 27. Novbr. Begravet 11. Juni 1875.

JOHN CHRISTENSEN

Gift. Skipper og Husm. i Lønneby. Søn af afd. Gaardm. Christen Johnsen i Lønnestak. Født dersteds. 43 Aar.

Anm.: Druknet i Nymindegab.

9. Peder Christian Dahl.

Han er født i Klegod den 28. Febr. 1829 og er Søn af Husmand og Fisker Niels Dahl og Hustru Ane Marie.

P. Chr. Dahl blev gift med Magdalene Kirstine f. Iversen, født den 3. Maj 1837. Hun var Datter af Toldbetjent Iver Heyde, Ejer af Gl. Bjerregaard, og Hustru Rebekka Kirstine, f. Højbjærg, Assessor Amnisbølls Plejedatter fra Herregaarden Søgaard paa Holmsland.

P. Chr. Dahl og Hustru havde følgende Børn:

1. Jens Dahl, gift med Kirstine Marie, f. Christensen. Strandfoged, Opsynsmand for Redningstationen, Gl. Bjerregaard.

2. Jørgine Dahl, gift med Gaardm. Chr. O. Christensen, Aargab.

3. Marie Dahl, gift med Husm. og Fisker Jens P. Madsen, Aargab.

4. Ane Marie Dahl, gift med Husm. og Fisker Mogens Jensen, Bjerregaard.

5. Nielsine Dahl, gift med Fiskeeksportør Hans Th. Lauridsen, Esbjerg.

Født og opvokset i et fattigt Hjem kom P. Chr. Dahl ud at tjene som Faarehyrde, da han var 7 Aar gl. Aaret efter sin Konfirmation begyndte han at fare til Søs som Skibsdreng hos Chr. Bech, Nr. Nebel. Han tog Styrmandseksamen paa Navigationsskolen i Flensborg. Derefter tog han paa Langfart med forskellige Nationers Skibe og passerede Ækvator flere Gange. Engang laa han syg af Klimafeber i Para i Brasilien, og denne Sygdom forvandt han aldrig helt.

Aar 1863, kort efter at P. Chr. Dahl var bleven gift, bosatte han sig paa en lille Landejendom i Bjerre-

gaard By (Matr. Nr. 156 b), men Hustruen maatte for det meste passe Landbruget, da Manden for til Søs.

Han var Skipper paa Skonnerten „Aurora,“ der ejedes af Konsul Chr. Husted i Ringkøbing. I 12—15 Aar sejlede han med „Aurora“ paa Norge, England og Hamborg. Engang strandede han med den ud for Klegod; men Skibet blev sat ud og kom igen i Fart. En anden Gang var han ud for Nymindegab og skulde til Ringkøbing, og da kom en stærk Storm fra Øst og drev Skibet til Søs. I seks Uger drev „Aurora“ om i Nordsøen, snart ved den engelske og snart ved den danske Kyst, inden den løb Gabet ind.

P. Chr. Dahl holdt op at sejle ved Aar 1865, og da havde han faret til Søs i 20 Aar.

En Sømand, der i flere Aar sejlede med ham, fortæller:

„Naar vi laa paa Havet med slag Vind eller Blikstille, kunde P. Chr. Dahl være gruelig tvær og aparte, men begyndte det at kule op, steg Humøret, og i Stormvejr, hvor farefuldt det end saa ud, var han altid i godt Humør, og da kunde der vanke en ekstra Forfriskning, en Toddy eller lignende, til Mandskabet.“

Han var en ægte Sømandstype, og som gammel Mand traadte Kendetegnene tydeligere frem: hans noget slingrende Gang og hans skarpe, spejdende Blikke.

I Aaret 1871 solgte han sin lille Ejendom og overtog sin Hustrus Fødegaard, Gl. Bjerregaard, den gl. Strandfogedgaard, som han beboede og i 1901 afhændede til sin Søn Jens Dahl. I de 30 Aar, P. Chr. Dahl stod for Styret som Landmand paa Gl. Bjerregaard, blev Gaarden forbedret saa meget, at der holdtes dobbelt saa stor en Besætning. Opsynsmand for Redningsstationen blev han 1. Juli 1876, og denne Stilling ind-

tog han til 1. Oktbr. 1906. Efter 25 Aars Tjenestetid ved Redningsvæsenet blev han tildelt Fortjenstmedaille. Som Stationsopsynsmand har han sammen med Redningsmandskabet bjærget 47 Mand fra 7 Skibe med Raketapparaterne. I 30 Aar var han Strandfoged for det over 1 Mil udstrakte Strandlen, og i 20—25 Aar var han Forbjærger for Bjærgerlavet for Bjerregaard, Haurvig og Aargab.

Den 28. Juli 1894 blev han tildelt Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

P. Chr. Dahl døde 1919 og ligger begravet paa Haurvig Kirkegaard.

10. Claus Lønne Hansen.

Hans Søn, Hans Jakob Hansen, kendt under Navnet Hans Høy, død paa Lyngtoft i Nr. Nebel, fortæller:

Min Fader er bedst kendt under Navnet Claus Lønne, og han er født i Sdr. Bork d. 4. Aug. 1819. Han er Søn af Husmand og Pramskipper Hans Lønne og Hustru Kirsten Marie i Sdr. Bork. — Om Sommeren opholdt Hans Lønne sig mest ved Nymindegab og boede da i et strandet Skibruf, der laa paa Skrænten vest for Kroen. Han satte Skibene op om Efteraaret og ud om Foraaret, ledede Uddybningsarbejdet og sejlede med en Lægter mellem Gabet og Ringkøbing. Han var bekendt for sin kraftige Bygning og frygtet for sin store Styrke. — Min Fader blev 1855 gift med Karen Jakobsen fra Fjaltring. Han havde 4 Brødre og 1 Søster: Ole Lønne og Anders Berthelsen,

begge Sømænd i deres unge Aar, gifte og bosatte i Struer, Ole som Købmand og Anders som Fotograf; Søren Ingvar og Hans Lønne samt Søster Kirsten Marie blev alle gifte og bosatte i Sdr. Bork.

Min Fader blev Ejer af Hjemmet i Sdr. Bork, og mine Bedsteforældre boede og døde dør. Til Huset hørte kun en lille Jordlod; men Fader købte en stor Agerlod fra Søndergaarden, som laa nær derved, og saaledes blev han Gaardmand. Han byggede sig nu en ny Gaard, men lejede Manden paa Søndergaarden til at drive Jorden og sejlede selv som Skipper paa Nymindegab. Han døde allerede den 27. Jan. 1859, og min Moder giftede sig derefter med Skipper Søren Johnsen Høy, der saaledes blev min Stiffader. Jeg er eneste Barn af Moders første Ægteskab. — I hendes andet Ægteskab fødtes ingen Børn. Jeg blev født i Sdr. Bork den 25. Aug. 1857. Min Hustru hed Lar-sine Christensen. Hun er født paa Klegod, Holmslands Klit, den 24. Jan. 1849, og hun døde paa Lyngtoft den 4. Jan. 1907.

Min Stiffader havde ingen Lyst til at drive Gaarden i Sdr. Bork, hvorfor han solgte den og flyttede til Lyngtoft, hvor han kom til at bo mellem to Søer, og hvor han kunde drive Jagt og Fiskeri, naar han ikke for til Søs. Gaarden i Sdr. Bork beboes nu (1923) af Søren Ingvar Ingvarsen, som er en Sønesøns Søn af gamle Hans Lønne.

Min Fader blev tidlig vænnet til Søen. Som Barn fulgte han sin Fader til Nymindegab, sejlede med ham i Gabet og i Fjorden, og i nogle Aar efter sin Konfirmation arbejdede han ved Opmudring af Grundene. Derefter sejlede han med forskellige Skippere paa længere Ture, tog Styrmandseksamen, løste Borgerskab

i Ringkøbing og blev Skipper paa Ringkøbings største Skib „Aurora,“ der var paa ca. 20 Læster. Skibet ejedes af Konsul Chr. Husted i Ringkøbing og gik til Norge, England, Holland og Hamborg. Efter Fader blev Peder Chr. Dahl Skipper paa „Aurora,“ og derefter Jens Thygesen, som satte Skibet til paa Horns Rev den 11. April 1867. — Fader hentede selv Tømmeret i Norge til sin nye Gaard, og gamle Folk fortæller, at naar der skulde bygges i Sognet, blev der afgivet Bestillinger til gamle Hans Lønne eller til hans Sønner, som saa købte Tømmeret i Norge og sejlede det hjem.

Det vakte megen Opmærksomhed at Fader engang kom hjem med et Par norske Heste, de første som var set i Sdr. Bork. De var gule og havde en sort Stribe hen ad Ryggen. Den ene Hest havde en noget urolig Natur, og i Norge havde den sat over Gærder og Hegn og udmærket sig ved at springe over en Ko. Med disse Heste blev Gaarden drevet i mange Aar. — I Sdr. og Nr. Bork og i flere Sogne i Egnen findes endnu nogle af de ejendommelige hollandske Stueuhre med tykke Messingkæder og store Messinglodder og med en køn, gammeldags Skive. De er næsten alle hjemførte fra Holland af Claus Lønne.

11. Peder Vilhelm Hedegaard.

Han fortæller: Jeg er født i København den 8. Febr. 1840. Min Fader er født i Vejrum ved Holstebro den 29. April 1808. Han var døbt Søren Pedersen. Som Soldat fik han Tilnavnet Hedegaard efter sin Føde-

gaard, og dette Navn beholdt han og Børnene. I 17 Aar var han Soldat i København. 1846 blev han kaldet til Toldbetjent under Toldvæsenet i Ringkøbing. Han var i Toldvæsenets Tjeneste i 31 Aar og boede i Toldbetjentboligen ved Nymindegab. Død 1884. — Min Moder, Mette Cathrine Nielsdatter, er født i København, hvor hendes Forældre havde en Snaske-Kælder paa Hjørnet af Klosterstræde ved Graabrødre Torv. Hendes Fader havde i sine yngre Aar været Avlsforvalter paa en større Gaard i Nærheden af København. Gaarden havde tilhørt Etatsraad Tutein. Hans Navn var Niels Rasmussen.

Ved Understøttelse af Vissings Legat nød jeg en god Undervisning i Ringkøbing fra 1847—56. Derefter var jeg et Aar i Malerlære, men min Hu stod til Søen, og meget mod mine Forældres Ønske og Vilje tog jeg Hyre paa et Skib, som sejlede mellem Nymindegab og Hamborg. Jeg var i den syvende Himmel. Jeg var lykkelig.

I Marts 1858 tog jeg til Fanø og fik Hyre med et nyt Skib, en Skonnert, der hed „Cathrine.“ Jeg blev hyret som Kok og skulde have 40 Rdl. for et Aar. Der lærte jeg Sømandslivet, som det formede sig den Gang for en Begynder. Naar Mandskabet havde spist, kunde jeg spise Resterne. Jeg fik lidt Søvn og mange Prygl; men jeg holdt Pinen ud. — Aaret efter sejlede jeg med en Brig fra Horsens. I Liverpool deserterede jeg og kom med en Hollænder til Middelhavet. Jeg har prøvet flere Stillinger: Kok, Matros, Tømmermand, Styrmand, Skibsfører og Rorsbetjent. Tre Gange har jeg været i alvorlig Livsfare. I Sydamerika faldt jeg ned og havde et langt Sygeleje paa 11 Maaneder og 20 Dage. Intet har dog voldt mig varigt Mên. Jeg

har sejlet med Folk af forskellige Nationer og har kunnet tale med de allerfleste. Efter ti urolige Aars Sejlads var jeg atter hjemme, og 1868 bestod jeg Styrmandseksamen paa Navigationsskolen paa Fanø.

Tre Aar derefter sejlede jeg som Styrmand med forskellige Skibe, og 1871 løste jeg Borgerbrev i Ringkøbing og blev Fører for et af Konsul Chr. Hustedes Skibe. Jeg var heldig paa mine Rejser, og et Aar fra Febr. til Jul gjorde jeg saaledes fem Rejser til Norge og to til England, saa der groede intet Mos paa paa Konsulens Skib i den Tid.

Jeg sejlede i 40 Aar, fra 1857—97, da jeg efter Ansøgning blev ansat som Rorsbetjent i Esbjerg med en aarlig Løn af 800 Kr. I 1902 forflyttedes jeg til Skelskør, og 1912 søgte jeg Afsked paa Grund af Alder og Svagelighed.

Min Pension blev sat til 445 Kr.

Min Hustru er Pedersine Christine Nielsen. Hun er født i Klegod paa Holmslands Klit den 9. Decbr. 1849. Hendes Fader var Fisker og Husmand Niels Pedersen paa Klegod. Han solgte Hus og Jord og flyttede til Nymindegab, hvor han byggede sig et Hus og drev Fiskeri. Pedersine tjente hos mine Forældre ved Nymindegab, og der lærte jeg hende at kende. Vi løste Kongebrev, dateret 26. Novbr. 1872, og den 20. Decbr. s. A. viedes vi i Hjemmet. Jeg mindes endnu, at Kongebrevet kostede 16 Rdl. 5 Mark (33 Kr. 66 Øre).

Af vore ti Børn er tre døde. Tre lever i Amerika, tre i København og et i Esbjerg.

Vi fejrede vort Guldbryllup den 20. Decbr. 1922. I den tidlige Morgenstund indfandt Gratulanterne sig, og i Løbet af Dagen modtog vi en Mængde Breve og Telegrammer med Lykønskninger, Blomster og vær-

difulde Gaver. Skelskør Bank skænkede os en Bankbog, lydende paa 100 Kr., og i kontante Penge modtog vi fra forskellige ca. 500 Kr. Om Eftermiddagen var vi i Kirke med Slægt og Venner, og vi nød Naderen sammen med de af vore Børn, som var hjemme hos os i Dagens Anledning. Da vi kom hjem fra Kirken, havde Naboerne pyntet et Juletræ og anbragt det ved Indgangen. Vi tilbragte en hyggelig Aften sammen med Børn, Slægt og Venner. Der blev talt og sunget, og vi drak Chokolade, Kaffe og Portvin. Vi glædede os over vor Lykke, at vi maatte opleve den store og sjældne Højtid.

12. Jens Andreas Heyde (Sørensen).

Han fortæller: Jeg er bedst kendt under Navnet Jens Heyde. Jeg er født paa Bjerregaard, Holmslands Klit, den 18. Juli 1856. Min Fader var Fisker og Husmand Søren Iversen Heyde, og min Moder hed Mette Marie Simonsdatter. I mit første Ægteskab med Kristine Enevoldsen, Datter af Enevold Nielsen, Aargab, havde jeg syv Børn, hvoraf nu kun lever en Søn, Søren Heyde, som er gift og bor i Esbjerg og er Boghandler. I mit andet Ægteskab med Nielsine Nielsen af Urup er ingen Børn.

Som Barn var jeg hver Sommer ude at tjene. I de første fire Aar fra 7—11 vogtede jeg Gæs, i de tre næste vogtede jeg Faar, Køer og Heste.

Atten Aar gammel kom jeg til Søs og blev Skibsdreng paa en Galease, der hed „Margrethe Matilde“, og tilhørte Konsul Chr. Husted i Ringkøbing. Skip-

peren var Chr. Bech, Nr. Nebel. Han var en anset og dygtig Skipper, men haard og streng. Jeg fik Frost i Tærne, nogle mente det var Koldbrand, og jeg blev saa daarlig, at jeg maatte krybe omkring paa Dækket. En klog Kone i Kristianssand gav det Raad, at Tærne skulde smøres ind i Tælle og derefter holdes over Ilden. Skipperen tvang mig til at udføre Kuren, og da jeg tog Fødderne til mig, naar det begyndte at gøre ondt, tog han fat paa mine Fødder og holdt dem over Ilden, til Tællen dryppede af dem. Jeg skreg og bad om at blive fri; men Skipperen hørte mig ikke. Om Kuren hjalp, ved jeg ikke, men Fødderne kom sig.

Jeg holdt kun ud i seks Uger hos Chr. Beck. Saa kom jeg med en anden Galease, „Juliane Vilhelmine“, der ogsaa sejlede paa Ringkøbing. Rederen var Skibsbygger Riis fra Struer, og Skipperen hed Christen Høst. Vor sidste Norgesrejse i 1872 tog $3\frac{1}{2}$ Maaned. Vi maatte tre Gange tilbage til Kristianssand og naaede ikke Nymindegab, men maatte søge ind i Tyborøn Kanal.

Aaret efter blev jeg Ungmand paa Tjalken „Varde“ af Varde. Skipperen var Niels Christian Nielsen af Præsteby, Nr. Nebel. Jeg fik Tyfus og kom i privat Pleje paa Fanø, og jeg blev atter rask.

Om Efteraaret 1873 fik jeg Hyre som Letmatros paa Dampskibet „Esbjerg“. Rederiet var paa Fanø, og Skipperen hed Callesen. Vi sejlede paa England og i hjemlige Farvande. Jeg blev afmønstret i Malmø og var derefter en kort Tid Letmatros paa Skonnertbriggen „Metha“ af København. Skipperen hed Schou. Vi gjorde to Rejser til Island og een til Liverpool.

I Foraaret 1874 rejste jeg til Korsør og tog Hyre

paa Briggen „Wathsbury“. Skipperen var Christen Andersen, der siden druknede som Styrmand paa „Margrethe Høy“, som forliste i Jammerbugten i Decbr. 1880. Vi hentede Kul i Newcastle, som vi sejlede til Horsens, og vi hentede Bjælker i Sundsvaal, som vi sejlede til København.

Derefter sejlede jeg i 2 $\frac{1}{2}$ Aar med Briggen „Christiane“ af Sønderho. Skipperen hed J. Madsen. Vore Rejser faldt mest imellem København, Rusland, England og Frankrig. Vi havde en besværlig Rejse mellem Archangelsk og London, hvor vi ca. 15 Mil nordøst for Færøerne under en Storm af Sydvest fik en vældig Braadsø, der knækkede Støtterne i Styrbordssiden mellem Røsterne og tog det halve af Skansedækket med sig. Vi kappede og tættede med Sejldug og styrede efter Ørkneyøerne for at naa Havn der; men Vinden tvang os ind under Norges Kyst, og omsider fik vi Lods om Bord og kom ind til Molde. Vi var otte Mand, alle udmattede.

Den 24. August 1878 bestod jeg Styrmandseksamen paa Fanø Navigationsskole. Derefter sejlede jeg i tre Aar som Styrmand paa „Elise Høy“ af Horsens. Skipperen var Peder Johnsen Høy. Vi gik fra Meksiko, ladet med Færvetræ til Dunkerque i Frankrig. Udenfor Floridastrædet fik vi i stille Vejr heftig Lyn og Torden, og Regnen skyllede ned i saa stride Strømme, at Vandet ikke kunde komme ud af Spygatterne, men stod to Fod over Dækket. Skipperen forudsaa, hvad der kunde ske og kommanderede: „Gør alle Sejl faste undtagen Undermerssejl.“ Kort efter havde vi en vældig Orkan, og vi lænsede til det blev Aften. Vi var otte Mand, og vi holdt ud i otte Timer, og da stod vi parat til at kappe. Skibet blev krænget stærkt

over, og Undermerssejlet blev revet ud af Liget (Tovet om Sejlet). Da Orkanen holdt op at rase, og Bølgerne mindskedes, rejste „Elise Høy“ sig. Det iturevne Sejl erstattedes med et nyt, og vi naaede vort Bestemmelsessted.

I 1881 foretog jeg min sidste Rejse med „Elise Høy.“ Vi gik fra Newcastle med en Ladning Kul til Horsens. Vi kom heldig Skagen ind; men under Opsejlingen i Kattegattet stødte vi paa den farlige Kalkstensgrund, der kaldes Jessens Grund, og som ligger ud for Grenaa. Bojen, som skulde have vist os, hvor Grunden var, havde Isen taget med sig om Vinteren, og ingen ny var lagt ud. Skibet blev læk, og vi kunde intet udrette med Pumperne. Vi fik Skibet sejlet nær nd til Kysten, og i vore Baade naaede vi Land. I Ebeltoft blev der afholdt Søforhør. Dampskibet „Kattegat“ blev tilkaldt og bjærgede Ankere, Kættinger, Sejl, Ræer og Tovværk m. m. Ladningen kunde Dampskibets Besætning ikke bjærge og altsaa heller ikke lette Skibet og slæbe det i Havn. — Mads Kristian Sørensen, der boede i Lønnestak ved Nymindegab, var kendt som en dygtig Dykker. Han blev tilkaldt, og han gik ned i Lasten og fyldte Kullene i store Næt. Ladningen blev nu losset, men Skibet var fyldt med Vand. De værste Huller blev stoppet og derefter blev der anvendt en Mængde Petroleumstønder, som blev taljet ned under Dækket. Derved dreves Vandet ud, og Skibet blev lettet. Det blev slæbt ind i Havnen ved Horsens. Der blev det gjort i Stand og kunde atter benyttes til Langfart.

Derefter foretog jeg nogle Rejser som Styrmand med Skonnerten „Commerce“ af Horsens. Vi hentede Tømmer i Hernøsand og i Langesund. Med en Lad-

ning Kul fra Newcastle til Horsens sprang Skibet læk ud for Norges Kyst. I en 13 Fod lang Jolle forlod vi Skibet og blev optaget af en norsk Brig, der omtrent var lige saa læk som „Commerce.“ Vi var fem Mand. Den norske Skipper bød velkommen, men tilføjede: „Vi har kun liden Mad.“ I ni Døgn maatte hver Mand paa Skibet nøjes med en Beskøjt og en Tallerken Vælling (Vand og Gryn) daglig. Vi fik omsider Lods om Bord og naaede ind til Kristianssand, hvorfra vi rejste hjem over Frederikshavn.

I 1883 var jeg i Orlogstjeneste i syv Maaneder og var med paa et Togt til Island paa Orlogsskonerten „Diana.“

— Aaret efter var jeg Styrmand paa Kutteren „Fawn,“ der om Foraaret laa ved København, men var hjemmehørende i Trangisvaag, Syderø, Færøerne. Rederen hed Torgesen, og Skipperen var Claus Ole Christensen fra Bjerregaard ved Nymindegab. Besætningen var fem Mand. Vi sejlede til Trangisvaag, og der blev Besætningen forøget med 12 Fiskere. Vi drev Fiskeri i de nordlige Have og især under Island. — Efter et heldigt Sommerfiskeri forlod vi Reykjavik den 30. Septbr. 1884 i et noget uroligt Vejr. Ventede vi med at forlade Reykjavik til efter 1. Oktbr., vilde Skibets Assurancepræmie blive meget forhøjet. En Storm rejste sig, da vi var naaet lidt ud fra Island, og en Nat i Mulm og Mørke blev Skipperen slaet over Bord. Vi kunde intet gøre for at redde ham, og hans Lig blev ikke fundet og genkendt. Jeg overtog nu Førerskabet af „Fawn“ og førte Skibet til Trangisvaag, hvor Fangsten udlossedes, og Fiskerne afmønstredes. Skibet fik derefter en Ladning saltet og tørret Fisk, som jeg sejlede til København, hvor jeg kvitterede Skibet den 12. Novbr. 1884.

1885 og 86 sejlede jeg som Styrmand paa Skibet „Varde“ af Varde. Korresponderende Reder var I. W. Palludan, Varde, og Skipperen var Peder Andersen, Lønne Møllehus. Jeg afmønstredes i Odense den 9. Oktbr. 1886.

I otte Aar fra 1886—94 drev jeg Fiskeriet fra Esbjerg. Jeg rejste til Norge, og i Gl. Hellesund købte jeg en Lodsbaad, der blev benyttet i to Aar. Saa hjalp Konsul Berthelsen i Ringkøbing mig til at faa anskaffet en solid og tidssvarende Motorbaad, og det var en Tilfredsstillelse for mig at være Fører i egen Baad. Min økonomiske Stilling var nu ret god, og jeg havde ikke tænkt at opgive Fiskeriet, da jeg fik Opfordring til at indtræde som Matros i Lodskutteren i Esbjerg. — Jeg efterkom Opfordringen, da der stilledes mig i Udsigt, at jeg i en nær Fremtid kunde vente fast Ansættelse. En Maaned efter var jeg fast ansat som Lods ved Esbjerg Lodseri, og denne Stilling har jeg holdt i 27 Aar. At fortælle om mine Oplevelser som Lods, om overvundne Farer og om en Sømands Glæder ved at naa vel i Havn med Skib og Ladning, vil fylde alt for meget. — Jeg bor nu i Havnegade og har hver Dag Havn og Graadyb for Øje, ser smaa og store Skibe gaa ud og ind og glæder mig over det travle og virksomme Liv.

Dermed slutter Jens Heyde.

Jeg beder om at se hans Papirer. Hans Søfartsbog svarer til hans Fremstilling, og hans mange rosende Anbefalinger, blandt andre en fra Prins Valdemar, der var Løjtnant paa Orlogsskonnerten „Diana,“ skaffede ham den betroede og ansvarsfulde Stilling som Lods ved Esbjerg Lodseri, hvor han havde nøje Kendskab til Forholdene.

Jens Heyde er tildelt Redningsmedaille i Følge Reskript af 1. Januar 1906 som Paaskønnelse for en rask Daad, som han og flere udførte i Oktober 1905. — Han drejer Medaillen i Haanden, fortæller om den overvundne Fare og læser:

AF FARENS SVÆLG
FREMBLOMSTRER PRIS OG LØN

Han har et Billede af Skonnertbriggen „Elise Høy,“ og Billedet minder om Capt. P. J. Høy og Styrmand J. Heyde.

13. Christen Høst.

Hans Datter, Bolette Nielsen, Gaardmandsenke paa Klegod, har fortalt om sin Fader:

Han er født i Bandsby, Nysogn paa Holmsland den 2. Decbr. 1840, og han er Søn af Baadebygger og Tømmer Peder Christian Høst og Hustru Bodil Christiansdatter. Bedstefader var tillige Baadfører paa en Føringsbaad eller Lægter, et af de smaa Fartøjer, som gik mellem Ringkøbing og Nymindegab og sejlede den udgaaende Fragt til Nymindegab og den indgaaende til Ringkøbing.

Fader var gift med Inger Kirstine Lauridsen af Gammelsogn. Mine Forældre boede paa Holmsland og havde følgende Børn:

1. Peder Christian Høst, død som ung Mand i Esbjerg.
2. Bolette Høst, Enke efter Gaardm. Mogens Jensen, Klegod.
3. Christen Pedersen Høst, Kaptajn paa en engelsk Damp. Fletvood.

4. Peder Pedersen Høst, Kaptajn paa en engelsk Damper. Fleetwood.

5. Jens Laurids Høst, Arbejdsleder ved Trawlbinderi, England.

6. Martin Høst, Styrmand paa en Fiskerdamper. Druknet 10. Jan. 1902.

Min Fader fortalte gerne om sine Oplevelser til Søs. I atten Aars Alderen kom han ud at sejle, og han sejlede først med flere af de Skibe, som gik mellem Nymindegab og Hamborg. Derefter attjente han sin Værnepligt som Marinesoldat og var med i Slaget ved Helgoland den 9. Maj 1864. Siden fik han selv Skib at føre, først for Skibsbygger Riis i Struer og derefter for Konsul A. C. Husted i Ringkøbing. — I et Par Aar var han paa Fiskeri under Island, og i 1884 var han Kok paa det store Fiskerskib „Fawn“ af Trangisvaag paa Syderø, Færøerne. Skipperen advarede Mandskabet mod en mægtig Braadsø, der rejste sig mod Skibet, og da den var gaaet over det, savnedes kun Skipperen, som var skyllet over Bord og druknet.

Fader talte gerne om det herlige Syn at se Midnatssolen og den Natur, som omgav én i de nordlige Farvande. Og fortalte han derefter om Middelhavet, om Kysterne, Byerne og Menneskene dernede, da hørte vi Børn godt efter og fik Begreb om de store Modsætninger.

Fader holdt op at sejle, da han var 55 Aar. Han havde lært Tømmerhaandværket og Baadebygning af sin Fader, og nu tog han fat paa begge Haandværk. Han havde tillige opnaaet stor Færdighed i at tilskære og sy Sejl til mindre Fartøjer, og naar Vinteren kom, og hans Arbejde ude maatte standse, var

der Travlhed i hans lune Stue. Han var af de Mennesker, som altid maatte være i Virksomhed, og han glædede sig ved sit gode Helbred.

Han døde den 3. Marts 1922 og var da 81 Aar gammel.

Brødrene Høy.

Høyerne stammer fra Lønne. Deres Fødegaard ligger ved Amtsvejen gennem Lønnestak til Nymindegab.

Faderen var John Pedersen Høy, der var født paa Lønnehede den 10. Oktbr. 1779. Den 15. April 1810 viedes han til Edel Marie Jensdatter, som var født i Lønnestak 1789 og var Datter af Gaardm. Jens Kromann, som var Sognefoged i Lønne og var en oplyst og fremmelig Mand, der gik under Betegnelsen „Sorenkriveren“.

John Pedersen Høy havde været Sømand i sine yngre Aar, og han var Veteran fra 2. April 1801. (Se I: Paa fremmed Kyst). Ved sit Giftermaal med Edel Marie, blev han Ejer af sin Hustrus Fødegaard, der endnu er i Familiens Eje og beboes af John P. Høys Sønesøns Søn, Jens Johnsen Høy.

John Pedersen Høy og Edel Marie Jensdatter fejrede deres Guldbrillup den 15. April 1860. De havde 10 Børn, deraf 4 Døtre, som blev gifte og bosatte i Lønne:

1. Ane Marie J. Høy, gift med Lærer og Kirkesanger Sørensen, Lønne.
2. Maren J. Høy, gift med Gaardm. Ole Christensen, Lønnehede.

3. Marie J. Høy, gift med Gaardm. Hans Johnsen, Lønnehede.

4. Ane J. Høy, gift med Husm. og Skipper Mads Jensen, Houstrup.

Den ældste af Sønnerne var

5. Jens Johnsen Høy (f. 1811). Han overtog Fødegaarden og var gift.

1. Gang med Ane Cathrine Marie Magdalene Hansen Bloch. Ingen Børn.

2. Gang gift med Mette Nielsdatter. Børn: 1. John Jensen Høy, gift med Ane Marie Christensen af Klegod. 2. Niels Jensen Høy, gift med Marie Elisabeth Olesen af Haurvig. 3. Anton Theodor Marius Jensen Høy, gift med Kirstine Christensen, Lønneby. 4. Edel Marie Jensen Høy, gift med Peder Larsen, Gaardm., Lønnehede.

De øvrige 5 Sønner blev alle Søfolk og begyndte at sejle paa Nymindegab og Fanø. De blev alle Skippere og skal nærmere omtales. De to, Christen og Ole, sejlede paa Nymindegab, og de tre, Peder, Søren og Poul, som sejlede paa Horsens, foretog mange Rejser tværs over Jylland, og de drog mange vestjyske Sømænd, Matroser og Styrmand med sig. Dem kendte de bedst, og dem havde de mest Tillid til. — Rejsen over Jylland var lang og besværlig, og en Tur tog flere Dage. De skiftedes til at køre og gaa, og Vognen eller Vognene kørte især Skibskister, og hvad Søfolkene førte med sig. Vejen kortedes med Sang og muntre Historier. I Kroerne og Bedstederne var de vestjyske Sømænd kendte og afholdte for deres muntre Liv og ærlige Færd. — De bestræbte sig altid for at naa hjem til Juleaften, og de deltog i de mange og store Julegilder, som da var almin-

delige i Vestjylland. Paa Hvide-Tirsdag eller først i Marts drog Sømandene atter mod Øst.

14. Peder Johnsen Høy.

Han er født den 5. Januar 1813. Den 27. Marts 1847 blev han gift med Thomine Elise Olesen af Aargab. De bosatte sig i Horsens. I deres Ægteskab havde de 10 Børn:

1. Johanne Høy, gift med Købm. Jørgensen, Raarup.

2. Christian Høy, Styrmandseksamen fra Baagø 1873. Skipper efter sin Fader paa Skonnertbriggen „Elise Høy“. Død i Pernambuco 1895 af den gule Feber. En Søn af ham er f. T. Havneløds i Aarhus.

3. Marius Høy, Styrmandseksamen fra Baagø 1876. Drukne som Styrmand med „Grevinde Friis“ af Horsens. Skipper Graves Bloch af Henneby.

4. Marie Høy, gift med Sagfører Sørensen, Aarhus.

5. Ole Høy, gift. Kasserer paa Horsens Bryggeri.

6. Anna Høy, gift med Konsul Lehmann, Scattle, Amerika.

Fire Børn døde som smaa.

En Kronik i „Horsens Avis“ for 5. Januar 1903 giver et godt Billede af den gamle Skipper og gives her:

90 Aar.

En gammel Sømands Liv.

I Dag fylder vor Sømandsstands Senior og Horsens ældste Borger, fhv. Skibsfører P. J. Høy, 90 Aar. Han er en Ætling af de kraftige og haardføre Slæg-

ter paa Jyllands Vestkyst, og hans Vugge stod i Landsbyen Lønne ved Nymindegab, Ringkøbing Fjords Udløb.

Han voksede op ved det brusende Vesterhav; hans Hu var vendt mod Søen, og saasnart Drengenaarene var forbi, gik Høy ud til Livet der, og fra 1827 til 1879, altsaa i 52 Aar, pløjede han Bølgerne og var i Fart viden om. Medens han som ung Mand var til Orlogs, kom han med paa to historiske Togter. Han var nemlig om Bord paa Fregatten „Bellona“, da denne i 1835 hentede Thorvaldsens Kunstværker hjem fra Livorno, og i 1838 gjorde han Tjeneste paa Fregatten „Rota“, da denne bragte den store Mester selv hjem til Fædrelandet. I 1846 blev Høy selv Skibsfører. En Skonnert var strandet ud for Husby paa Jyllands Vestkyst. Den blev købt af daværende Købmand og Skibsreder i Horsens Jens Monberg, og paa hans Vegne ledede Høy Arbejdet med igen at faa Skibet af Grunden, hvorefter det blev bragt i sødygtig Stand og fik Navnet „Line Monberg“. Høy førte saa Skibet med Held i 28 Aar, indtil det i 1874 atter blev et Offer for Vesterhavets Vælde. Det blev kastet ind paa Skallingen i Nærheden af Blaavandshuk og gjort til Vrag. Ved Strandingen omkom desværre to Mennesker, en Søn af Rederen, der var med som Passager, og Skibets Kok. Da Skibet om Natten strandede og var ved at blive sønderslaaet af Bølgerne, gik den unge Monberg og Kokken sammen med to Matroser i Baaden, men denne blev slaaet bort fra Skibet og fyldtes straks med Vand. Monberg og Kokken blev saa skyllet over Bord, og de druknede, hvorimod Matroserne drev i Land paa Stumperne af Baaden og blev reddet.

Som pligtopfyldende og modig Skibsfører blev Høy selv tilligemed sin Søn, Chr. Høy, der var Styrmand, om Bord paa Vraget og lod de andre først søge at redde sig. Han og Sønnen fik da nogle Tømmerstykker og Sveller bundne sammen, og derpaa reddede de sig i Land. Høy selv blev slemt forslaaet, men ved den raske, unge Søns Hjælp lykkedes det dem begge at bjærge Livet. Alt andet mistede de.

Skønt Høy allerede den Gang var en Mand paa 61 Aar, tænkte han dog ikke paa at „lægge op“ efter sit Forlis. Ved Hjælp af et Aktieselskab fik han bygget Skonnertbriggen „Elise Høy“ og førte den til 1879. Da hans Syn saa imidlertid begyndte at blive svagt, maatte han gaa fra Borde. Hans Fart under vort danske Koffardiflag var til Ende, og han lod Sønnen Chr. Høy træde i sit Sted som Skonnertbriggens Fører. Chr. Høy førte Skibet indtil 1895, da der fra Pernambuco i Brasilien indløb det sørgelige Budskab, at den flinke og dygtige Mand var død af gul Feber.

Siden 1847 har Høy været bosiddende i Horsens, hvor han saaledes har været Borger i 56 Aar. For 5 Aar siden mistede han sin Hustru, og i de sidste 7—8 Aar har han været fuldstændig blind. Trods al Modgang har den gamle Sømand dog bevaret sit frejdige og glade Sind og er legems- og aandsfrisk; sin høje og kraftige Skikkelse fører han endnu rankt. For alt, hvad der vedrører Skibsfarten, nærer han en usvækket Interesse, og han husker udmærket, hvad der meddeles ham derom. Paa sine gamle Dage nyder Høy en kærlig Pleje hos den afdøde Søns Hustru. Af Høys Børn lever tre, en Søn, der bor i Vejle, en Datter, som er i Aarhus, og en anden Datter, der opholder sig i Sceattle i Amerika.

Vi ønsker den hæderlige gamle Skibsfører til Lykke med den høje Alder, det er blevet ham forundt at opnaa, og en god og blid Livsaften.

Saavidt Bladet.

Peder Johnsen Høy og Hustru fejrede deres Guldbryllup den 27. Marts 1897. Han var da 84 Aar, og hun 71 Aar, begge aandsfriske og rørige. Der blev vist dem stor Opmærksomhed i Dagens Anledning, og der flagedes i Havnen og i mange af Byens Gader.

Peder Johnsen Høy døde den 5. Marts 1906.

15. Christen Johnsen Høy.

Han er født d. 13. Juni 1815. Han havde sit Hjem paa Sdr. Bork Mærsk og var gift med Mette Kristensen fra Lønnehede. De havde en Søn, som hed John Christensen Høy. Han døde ugift.

I en Skibsjournal, som Christen Johnsen Høy har ført fra 1849 til 1858, læser man:

„Denne af 92 folierede Blade bestaaende Protocol, som ved Gennemregningen er forsynet med Byens Segl, autoriseres herved til Logbog for Skibet „De fire Søstre,“ ført af Skipper Christen Johnsen Høy.

Byfogedcontoiret i Ringkjøbing, den 26. October 1849.

Leuning.

Forevist ved Udklareringen til Hull.

Ringkjøbing Toldkammer, den 26. October 1849.

L. Poulsen.

„De fire Søstre“ var en Evert, hjemmehørende i Ringkjøbing, og ejedes af Konsul A. C. Husted. Skibet

blev i mange Aar ført af Skipper Arr fra Fanø, som i Oktbr. 1849 tog sin Afsked og overlod Førerskabet til sin mangeaarige Bedstemand Christen Johnsen Høy. Det gamle og skrøbelige Skib førte han i seks Aar, og her gengives med en noget ændret Retskrivning et Uddrag af „Logbogen,“ som viser, hvor udførligt denne blev ført, og hvad han døjede under sin første Rejse fra Nymindegab til Hull i Novbr. 1849:

21. Novbr. NO (Nordøst). Klar Luft med god Vind om Eftermiddagen. Var med Lodsens ude at pejle og befandt $4\frac{1}{2}$ Fod Vand i Gabet. Kl. 5 med Lods om Bord. Lettede Ankeret og sejlede udefter. Var i Søen Kl. 6. Kvitterede Lodsens. Surrede alting fast efter Sømandsbrug og satte Vagten og satte vores Kurs og Distance.

22. OSO. Høj Luft med fløv Kuling; tilsatte Bredfokken.

23. SSO. Tiltagende Kuling; bjærgede Bredfokken og satte et Reb i Storsejlet og to i Mesanen. Vinden tog mere til; bjærgede Klyveren og stak det andet Reb i Storsejlet og satte det til igen. Det blæste en Storm; tog Stagfokken ned og lagde bi for torebet Storsejl og torebet Mesan; prøvede Pumpen af og til; lens Skib.

24. SSO. Kl. 3 tog Mesanen ned og gjorde den fast. Skibet arbejdede stærkt og havde stadig Vand paa Dækket.

25. SO. Aftagende Kuling. Kl. 9 tilsatte Klyver og torebet Mesan; tyk Luft med Sne. Kl. 4 bjærgede Klyveren og Mesan og gjorde dem fast. Kulingen tog mere til; stak et Reb i Stagfokken og satte den til igen; Kl. 9 Storm og svære Sne Bøjer; nedtog Stagfokken igen og lagde bi for torebet Storsejl. Prøvede Pumpen; lens Skib.

26. Ost. Storm med Sne Bøjer; lagde bi. Kl. 3 havde Lodskud paa Doggers Banke paa 9 Favne Vand.

27. Lidt aftagende Kuling; tilsatte Stagfokken og holdt af; tog et Reb af Storsejlet og et af Mesanen og tilsatte samme igen; satte Kursen Vest; Kl. 3 fik Land i Sigte; stak Rebene ud af Storsejl og Mesan. Kl. 6 var i Nærhed af det yderste Fyrskib i Humber Dyb; blev ved at sejle ind efter.

28. Sejlede ind efter. Kl. 6 gik Ankeret lidt ude for Grimsby.

29. Tog en „Vardemand“ om Bord til at hjælpe os ind i Dokken.

(„Logbogen“ gemmes af Christen J. Høys Brodersøn, Niels J. Høy, Lønnestak).

Da Skibet „paa Grund af dets Ælde“ ikke kunde lastes med Kul, gik det med Ballast til Mandal i Norge, hvor det blev „kjølhalet“ og „fortømret“ og indtog en Ladning Træ til Ringkøbing. Det kom til Nymindegab den 25. Maj 1850. En lang og besværlig Rejse.

„De fire Søstre“ blev 1855 lagt til Land ved Ringkøbing og ophugget. A. C. Husted havde ladet en ny Evert Galease bygge i Blankenese ved Elben. Skibet fik Navnet „Nymindegab,“ og Christen J. Høy med Mandskab rejste i Maj 1856 til Hamborg, hvor det nye Skib laa lastet med Stykgods til Ringkøbing, og sejlede Skibet hjem. To Aar efter holdt han op at sejle, og hans Broder, Ole J. Høy overtog Førerskabet af „Nymindegab.“

Et Vidnesbyrd om Skippernes Kærlighed til deres Skibe er Begyndelsen af et Brev, som Chr. J. Høy modtog fra en anden gammel Skipper:

Nysogn ved Ringkøbing, den 30. Juli 1889.

Kære Christen Johnsen i Lønne!

Jeg var i Thisted forleden, og dør blev jeg i Havnen et Skib var, paa hvis Agterende der stod „Nymindegab,“ Thisted. Straks tænkte jeg: Her har du Christen Johnsens Skib. Jeg gik om Bord og talte med en Mand, og han forklarede mig, at det ganske rigtigt var dit Skib, som var købt. Manden var ene om Bord, og Skipperen boede i Thisted. Mandskabet bestod kun af nævnte Mand og Skipperen samt hans Hustru, som var Kok. — „Nymindegab“ laa haardt ladet med Kul fra Aalborg og sejlede mest med Mursten, Sand og Grus o. lign. Du kan tro, at Skibet saa medtaget ud. Lønning og Rejling saa raadden, at der var faldet flere Stykker af. Malingen var for største Delen afslidt, og der var daarligt Rigningskram. Paa Dækket var der et forfærdeligt Svineri, ret som paa en Mudderpram under Arbejde. Manden mente dog, at Skibet var nogenlunde tæt, men han vilde ikke sejle længere med Skibet, naar Hyretiden var udløben.

Dette var en Hilsen fra dit gamle Fartøj. — — —

Din i Venskab stedse forbundne

Peder Chr. Andersen (Høst).

— — —

Christen Johnsen Høy døde den 13. Januar 1901.

16. Søren Johnsen Høy.

Han er født den 21. Febr. 1820. — Han blev gift med Karen Jakobsen, Enke efter Skipper Claus Lønne

Hansen. De boede først paa Gaarden i Sdr. Bork, og siden byggede de paa Lyngtoft i Nr. Nebel Sogn. Søren J. Høy blev Stiffader for Hans Høy, (Døbenavn: Hans Jakob Hansen) Søn af Claus L. Hansen og Hustru.

Søren J. Høy sejlede paa Horsens og var Skipper paa „Jens Monbergs Minde“ og „Borgmester Ræder.“

Hans Historie er fortalt af Hans Høy. (Se I. „Træk af Kystboernes Liv og Tankegang“ og „Oplevelser til Søs“).

Søren Johnsen Høy døde paa Lyngtoft den 21. Juni 1901.

17. Poul Ole Johnsen Høy.

Han er født den 10. Marts 1822. Hans første Hustru var Else Pedersen, Datter af Peder Sørensen, Lønnehede. Ingen Børn. Hans anden Hustru var Mette Eskesen, Datter af Eske Johansen, Outrup.

Børn:

1. Else Høy, gift med Kutterfører Simon Jensen, Esbjerg.

2. Edvard J. Høy, gift med Karen Pedersen, Husmand og Fisker, Vesterlund.

3. John J. Høy, gift med Dorthea Kristensen, Husmand og Fisker, Sdr. Bork Mærsk.

4. Jakob Høy, gift med Karen Margrethe Hansen, Husmand og Fisker, Lønnestak.

5. Louise J. Høy, gift med Gaardm. John Hansen, Lønnehede.

Ogsaa Poul O. J. Høy sejlede med Skibene fra

Horsens. Ved Aar 1850 sejlede han med „Borgmester Ræder,“ et Skib, som var hurtigsejlende, og Skibsjournalen udviser, at det sejlede fra Skagerak til Reykjavik i otte Dage. Skibet var en „Sørider“ fra København og var oprindeligt bestemt til Postskib. Det strandede paa Jyllands Vestkyst, men kom ud igen, og Navnet blev ændret til „Borgmester Ræder.“ Skibet gik mest paa Island, Portugal og forskellige danske Havne.

Ved Aar 1860 holdt Poul O. J. Høy op at sejle, og derefter drev han Landbrug paa sin lille Ejendom paa Lønnehede. Han var Strandfoged i Lønne fra 1860 til sin Død, og i 21 Aar fra 1863—84 var han Opsynsmand ved Redningsstationen „Nymindegab.“

For den udmærkede Maade, hvorpaa Poul Høy ledede Redningsforetagendet og reddede Mandskabet paa Jernbarkskibet „Knowsley“ (se derom Side 65—68), blev han udnævnt til Dannebrogsmænd.

Han solgte sin Ejendom paa Lønnehede og byggede sig et Hus ved Redningsstationen, nær ved Gæbets Udløb. Han løste Bevilling som Gæstgiver og ventede, at et nyt Fiskerleje vilde opblomstre der. Men Løbet tilsandede, Skibsfarten ophørte, og Fiskerne flyttede andre Steder hen. Redningsstationen og Udløbet blev flyttet mod Nord, og den ellers kloge og begavede Skipper led store Tab.

Poul O. J. Høy var en statelig Skikkelse, rank og værdig i sin Optræden og altid velklædt. — Han havde langt, lyst og fyldigt Haar og Skæg, som blev plejet med Omhu. Han var Selskabsmand, havde en smuk Stemme og sang godt. Han forfattede muntre Viser og Sange til Skyttebrødres Sammenkomster, og de blev længe sungne i Egnen.

Poul O. J. Høy døde den 23. Marts 1904.

18. Ole Johnsen Høy.

Han er født den 18. April 1831 og fik sit Hjem i Østerby i Stauning Sogn. — Den 24. Januar 1863 viedes han i Stauning Kirke til Ane Sørensen, Datter af Lærer Sørensen ved Stauning vestre Skole. Deres Ægteskab blev barnløst, men de havde en Plejedatter, som hed Jensine Margrethe Jensen. Hun var Datter af Skipper Mads Jensen i Houstrup, og hendes Moder var Søster til Ole J. Høy.

Som 70-aarig Mand optegnede Ole J. Høy de vigtigste Begivenheder i sit Liv, og denne Levnedsskrivelse tilegnede han:

„Min kære Plejedatters Børn: Kristian, Niels og Ole, som alle er fødte i mit Hjem, Østerby i Stauning Sogn.“

Et kort Uddrag af disse Optegnelser skal her gives:

Jeg kom til Søs med min Broder Christen i Foraaet 1848. Han sejlede for Konsul A. C. Husted. Tit hindrede Blokaden os i at gaa op til Hamborg, og vi maatte sejle tilbage med vor Ladning. To Aar sejlede jeg med Broder Christen, og saa blev jeg Letmatros hos Broder Peder, som sejlede paa Horsens med en stor Skonnert, som hed „Line Monberg.“ Besætningen var mest Svenskere, da de danske Sømænd var indkaldte til Marinen. Vi sejlede til Norge med Byg og til Island med forskellige Handelsvarer. I Reykjavik blev Skibet dannet om til et Handelshus, og Handelen gik strygende, ikke blot der, men paa mange flere Pladser, som vi gæstede. For Sprogets Skyld fik vi en gammel Islænder om Bord, og han var baade Lods og Tolk. Han var en prægtig, gammel Mand paa 66 Aar, og han hed Forstdal. Tit var

Dækket fyldt af Islændere, unge og gamle, Koner og Mænd, der hilste hverandre med Kys og Favntag. Spiritus og Tobak var der god Afsætning paa. Jeg havde min Plads i Ruffet og solgte forskelligt, især dog Snustobak og Snustobaksdaaser. Handelen var mest Byttehandel, og vi modtog af Islænderne Fisk, Uld, Tran, Talg, Fjer, Strømper, Vanter, Trøjer og Sokker. Vi gjorde god Forretning og sejlede hjem med en kostbar Ladning. For Morskab købte vi os en islandsk Hest, der maatte staa paa Dækket, hvor den blev godt beskyttet med store Sække Uld. Den blev dog syg under Rejsen og maatte kastes over Bord. — Seks snedige Ræveunger, hvide og blaa, taalte Rejsen og fandt ind i Kokkens varme Køje. En stor, sort, islandsk Hund, som vi kaldte „Bjattna,“ blev afholdt af alle.

I 1851 sejlede jeg med min Broder Poul, som da var Fører af „Borgmester Ræder“ af Horsens. Vi gik ogsaa til Island med Handelsvarer, derfra til Lissabon med Fisk, tilbage til Island med Salt og hjem over København og Aarhus.

Derefter gik jeg paa Styrmandsskolen i Flensborg, hvor jeg bestod Eksamenen i 1852.

I 5 Aar derefter var jeg i Langfart som Styrmand paa mange forskellige Skibe og oplevede meget. (Se I. Oplevelser til Søs).

I Liverpool modtog jeg 1857 et Brev fra min Broder Christen, der endnu var Skipper paa „Nymindegab.“ Han meddelte mig, at han maaske blev Fører paa „Ringkøbing,“ og han raadede mig til at overtage Førerskabet paa „Nymindegab,“ der var et nyt og godt Skib. Jeg gik ind paa min Broders Forslag og rejste hjem. Aaret efter var jeg Skipper paa „Nymindegab.“

Det blev en stor Forandring for mig, men Ordspøget siger jo: „Hellere en lille Herre end en stor Tjener.“

I Marts 1858 flyttede vi ud paa Skibet med vort Tøj. Alle Skibe, som laa paa Gabsiden, blev opskruede (sat op paa Ruller) og eftersete, kalfatrede og tjærede. Da vi kom op til Ringkøbing, løste jeg Borgerbrev med Edsaflæggelse paa Raadhuset.

Mine Rejser gik mest til Hamborg og Altona med Stykgods ud og ind. Til Norge sejlede jeg med Ballast og hjem med Tømmer. Til Amsterdam sejlede jeg med Uld og hjem med Tobaksblade, Ost og Stentøj. Sildig i Efteraaret fik jeg tit en Ladning Flæsk i Skibet, som kunde tage ca. 400 Tønder. Dermed sejlede jeg til Gabet og laa der om Vinteren for tidligt at komme Gabet ud til Hamborg.

I Foraaret 1865 paadrog jeg mig en Forkølelse ved i Frost og Kulde at rejse hjem fra Nymindegab over Fjorden til Stauning. Jeg fik Lungebetændelse og maatte ligge til Sengs i 10 Uger. Hen paa Sommeren kom jeg vel igen ud at sejle, men jeg nødtes til at sige Farvel til Søen.

Som Landmand var jeg temmelig ukyndig, og derfor løste jeg Købmandsbevilling i Foraaret 1866. Ved Fjorden ud for Stauning Præstegaard fik jeg en Tømmerhandel i Gang, og den gik godt i flere Aar. Da den vestjyske Længdebane aabnedes i 1875 og afskar vor Kundekreds, kunde Handelen i Stauning ikke længere drives med Fortjeneste. Jeg opgav da Handelen og kastede mig over Landbruget.

Ole Johnsen Høy døde i Østerby i Stauning den 24. Marts 1915.

19. Anders Christian Jensen.

Han er født paa Klegod, Holmslands Klit, 1838 og er Søn af Husmand og Fisker Jens Andersen og Hustru, Mette Margrethe. Han blev gift med Karen Marie Larsen, Datter af Snedkermester Lars Magaard (Larsen) i Sdr. Bork. De fik deres Hjem i Vesterlund, nær ved Nymindégab, og paa deres lille Ejendom holdt de 2 a 3 Køer.

De havde følgende Børn:

1. Lars Jensen, gift med Margrethe fra Søndervig, Vesterlund.

2. Mette Margrethe Jensen, gift med Mads Madsen, Vesterlund.

3. Elise Jensen, gift med Peder Mose, Nr. Lyngvig.

A. C. Jensen begyndte som Fisker ved Nymindégab ligesom sine Brødre og Søstre: Martin, Tarben, Laust, Ane og Mette. Han sejlede i nogle Aar paa Ringkøbing, tog paa Langfart og fik Styrmandseksamen.

1875 blev han Skipper paa „Margrethe Høy.“

Dette Skib var en stor, gammel Brig, som var købt i England for 750 Pd. Sterling, og som efter Datidens Kurs og med Tillæg af forskellige Omkostninger blev beregnet til 17500 Kr. Skibet ejedes nu af et Aktieselskab. Hver Aktie var paa 100 Kr., og Bønderne i Lønne, Nr. Nebel og Lydum ejede de fleste. Nr. Nebel-Lydum Kommune 10 Aktier. Købmændene Th. Christensen og H. Christensen, begge i Lønne, havde henholdsvis 5 og 7 Aktier, Haunstrup & Rechnitzer, Nr. Nebel, 2 Aktier, I. W. Palludan og Emil Palludan, begge i Varde, henholdsvis 10 og 5 Aktier. Breyn Richardson & Co., Newcastle, 5 Aktier. Skipperen A. C. Jensen 15 Aktier.

Da Briggen kom til Danmark, fik den Navnet „Margrethe Høy“ efter Laust Mortensens Hustru Margrethe Høy i Lønnestak, som var død d. 21. Maj 1872, kun 27 Aar gl.

Skibet sejlede heldigt de første fire Aar, og der blev udbetalt Aktionærerne 5—9 p. c. p. A. af deres Aktier; men først i Decbr. 1880 forliste baade Skib og Besætning, 8 Mand, i Jammerbugten paa Rejse fra Hull til København. Skipperens Tegne- og Lommebog strandede, antagelig i en Kasse eller Skibskiste, og blev fundet paa Stranden ud for Løkken af en elleveaarig Dreng. Bogen blev sendt til Rederiet i Varde og gemmes nu af Familien. Et Par Skibskister drev ogsaa i Land, men ingen af de druknedes Lig blev fundet og genkendt.

Foruden Skipperen var der fra Egnen ved Nymindegab:

Styrmand Simon Christian Andersen, Søn af Husmand og Fisker Anders Simonsen, Sdr. Bork Mærsk. Matros Johannes Nielsen, Søn af Husmand og Fisker Niels Outrup, Kragelund.

A. C. Jensens Enke giftede sig med Jens Chr. Madsen fra Houstrup. Begge de to gamle lever i Vesterlund hos Datteren og hendes Mand. Hun er nu (1924) 85 Aar, og hvad der sker omkring hende, har hun ingen Sans for og ingen Evne til at dømme om; men hun husker det gamle og fortæller gerne om sin første Mand:

„Han skrev altid saa flittigt til mig, og hvert andet Aar bestemte han, hvor jeg kunde rejse hen og besøge ham. Den længste Rejse gjorde jeg til Eckernførde. Han havde lovet mig, at Rejsen hjem fra Hull skulde være hans sidste Rejse, og da han druknede

paa den, stod jeg ofte og læste hans mange, kære Breve. Det havde jeg nok ikke godt af, og derfor gemte de Brevene for mig. Nu er de borte.“

Hun fremviser gerne Billedet af Briggen „Margrethe Høy.“ Under Billedet staar: „Capt. A. C. Jensen. 1875.“

Tit har hun stillet sig foran Mindesangen, der hænger paa Væggen i Glas og Ramme, og da læste hun med blød og følsom Stemme:

Minde om

Capt. ANDERS CRISTIAN JENSEN,

Fører af Briggen „Margrethe Høy,“

forlist paa Rejsen fra Hull til København i Decbr. 1880. 42 Aar.

Tung i Sind, som hun er af Natur, og paavirket af Begivenhederne, fik hun kun læst de fire første Linjer:

Han mente, da han sidste Gang drog ud,
at denne blev hans sidste lange Rejse,
og denne Anelse stadfæsted Gud:
For sidste Gang sit Flag han monne hejse.

Brødrene Jensen.

De stammer fra en gammel Sømandsslægt i Ringkøbing. Bedstefaderen var Baadfører Jens Sivertsen i Ringkøbing. Faderen hed Christen Jensen, og han var gift med Margrethe Olesdatter. Han døde som pens. Toldkontrollør hos Sønnen Jens Sivert Jensen i Lønneby den 24. Marts 1871, 76 Aar gl.

20. Jens Sivert Jensen.

Han er født i Ringkøbing i Aaret 1827. Han var gift med Sine Pedersen af Lønneby. Deres lille Ejendom laa østligst i Byen, og Huset var bygget paa et Højdedrag i Engene. — De havde to Døtre, Margrethe og Maren, som begge døde ugifte.

Jens Sivert Jensen tog Styrmandseksamen i Flensborg.

Som Skipper sejlede han udelukkende paa Nymindegab, Norge, Hamborg og Altona, og han sejlede hele Tiden for Konsul A. C. Husted i Ringkøbing. Han blev Skipper paa Galeasen „Ringkøbing,“ og sejlede med den fra 1865 til 1872, da han holdt op at sejle.

Hvor forsigtig, klog og forudseende, Jens Sivert Jensen end var, svævede han dog flere Gange i Livsfare. Den værste Tur var dog nok, da han under en Storm strandede ved Blaavand, og han og Bedstemanden Christen Fidde samt Skibsdrengen maatte sidde en Nat over i Rigningen.

Jens Sivert Jensen levede Resten af sit Liv som Landmand. Han fik flere kommunale Bestillinger, og de sidste 23 Aar var han Sognefoged i Lønne.

Han døde den 26. Juni 1898.

21. Mads Jensen.

Han er født i Ringkøbing den 29. Marts 1829. Som saa mange andre Skippere var han tillige Husmand, og hans Hjem var i Houstrup.

Mads Jensens første Hustru var Ane Johnsen Høy,

Datter af John Høy i Lønnestak, og med hende havde han følgende Børn:

1. Christen Jensen, gift med Kirstine Johansen. Husmand og Fisker, Kragelund.

2. Else Marie Jensen, gift med Skipper Simon Andersen, Kragelund.

3. Jensine Margrethe Jensen, adopteret af Skipper Ole Johnsen Høy, gift med Niels Kr. Høy, Stau-ning.

4. Emil Anton Jensen, gift. Orgelfabrikken, Ring-købing.

5. John Høy Jensen, ugift. Amerika.

6. Ole Rindum Jensen, gift. Amerika.

Hans anden Hustru hed Kirstine Gjødesen og var fra Rindum. Med hende havde han følgende Børn:

1. Ane Nielsine Ingvardine Jensen, gift med Vaske-riejer Niels Nielsen, Nr. Nebel.

2. Niels Ingvar Jensen, ugift. Amerika.

3. Margrethe Jensen, død ugift.

4. Magnus Jensen. Amerika.

Sammen med sin Ungdomsven Ole Johnsen Høy tog han Styrmandseksamen i Flensborg.

I 20 Aar var han Skipper paa Galeasen „Festina Lente,“ der ejedes af Konsul A. C. Husted i Ring-købing.

Han sejlede paa Hamborg og Altona med de al-mindelige Ind- og Udførselsprodukter.

„Festina Lente“ betyder: „Far i Mag,“ og Skibets Navn svarede godt til Skipperens rolige og besindige Færd. Mads Jensen var lige skattet af Storkøbman-den i Ringkøbing og af sine Bysbørn hjemme i Hou-strup.

Mads Jensen var Veteran fra Treaarskrigen, gik

med som frivillig og gjorde Tjeneste paa en Kanonbaad under Løjtnant O. C. Hammer. Erindringsmedaljen derom gemmes af hans Søn, Gaardejer Christen Jensen i Kragelund. Paa Medaljens ene Side staar:

FOR DELTAGELSE I KRIGEN 1848—1850.

Paa den anden Side staar:

FREDERIK VII — KONGE AF DANMARK

Et af hans kæreste Salmever var:

Kærlige Frelser, med dig udi Følge
smiler mig dobbelt det rolige Hav,
ængster mig aldrig den styrtende Bølge,
skrækker mig ikke dens aabnede Grav.

Trygt i dit Navn
glider min Stavn,
fører mig sikkert til Himmelenes Havn.

Han døde den 24. Aug. 1906.

22. Peder Larsen.

Han er født den 10. April 1838 og er Søn af Fisker og Husmand Lars Sørensen og Hustru Mette Eskesen af Nr. Lydum. Hans Enke, Rebekka, Datter af Fisker og Husmand Anders Simonsen paa Sdr. Bork Mærsk, fortæller:

Min Mand tog Styrmandseksamen paa Navigatiónsskolen paa Fanø 1864.

I ni Aar fra 1867—76 var han Skipper paa en hollandsk Tjalk, der hed „Poul og Anna,“ opkaldt efter Poul Debel i Varde, der var korresponderende Reder, og efter hans Hustru Anna. Skibet sejlede paa Norge,

og Lægtene mødte ved Nordby eller Hjerting og sejlede Ladningen gennem Varde Aa til Varde. — Da „Poul og Anna“ blev solgt, fik min Mand det nye Skib „Varde“ af Varde at føre efter Skipper Benneth Eskesen af Janderup. Korresponderende Reder var I. W. Palludan i Varde. Skibet gik mest paa England og Frankrig og hjem til forskellige Havne i Danmark, især til Korsør og København. 1885 holdt min Mand op at sejle, og min Broder Peder Andersen, Lønne Møllehus, blev Skipper i hans Sted.

Min Mand var Veteran fra 1864 og deltog i Slaget ved Helgoland den 9. Maj om Bord paa „Fregatten „Jylland.“ Efter Slaget sejlede Skibet til Kristianssand i Norge, og der kom de saarede under Lægebehandling. — Blandt de haardtsaarede her fra Eggen var Jens Andersen fra Hemmet, der havde faaet dybe Saar i Hovedet og laa i Vildelse i flere Dage og talte om Slaget. Han kom sig og lever nu i Hemmet. Ved kongelig Reskript af 30. April 1914 blev han udnævnt til Dannebrogsmænd fra 9. Maj s. A. Der var 22 saarede, som kom under Lægebehandling, og der var 18 døde, som blev begravet i en Fællesgrav. Jeg har fulgt min Mand, da han sejlede fra Nordby paa Fanø til Kristianssand i Norge, og vi har begge staaet ved Graven, der gemmer Resterne af de faldne Krigere.

Da vi blev gamle og mærkede, at Alderen tyngede os, flyttede vi til vor Datter Anna Katrine, gift med Smed Jørgen Kristensen, Sdr. Bork. Dør døde min Mand den 9. Novbr. 1916. Havde han levet en Maaned længere, kunde vi have holdt Guldbryllup.

Vore Børn er:

1. Ane Mathea Larsen, gift med Husmand Karl Nielsen, Vesterlund.

2. Anders Simonsen Larsen, gift med en Broderdatter. Modellsnedker i Esbjerg.

3. Kristen Nielsen Larsen, gift med Sognefoged Hans Jepsens Datter Maren. Møbelsnedker, Sdr. Bork.

4. Anna Kathrine Margrethe Larsen, gift med Smed Jørgen Kristensen, Sdr. Bork.

5. Lars Eskesen Larsen, gift med Katrine Andersen. Post og Postkører, Vivel.

Rebekka viste gerne det kønne Billede af Skibet „Varde,“ som det ligger i Øresund under Kronborg Slot.

Under Billedet staar:

„Varde“ af Varde. Capt. P. Larsen. 1879.

Rebekka døde i Sdr. Bork den 13. Februar 1930. Hun var elsket og afholdt af alle, en klog, god og gudhengiven Sjæl, der fulgte Formaningen: „Sig altid Gud og Faderen Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Kristi Navn. (Ef. 5,20).

Brødrene Larsen.

Deres Forældre var Lars Svenningsen og Hustru Mette Marie Sommer. De stammede fra Sdr. Bork; men ved Aar 1820 købte de Kærn („æ Kjan“), en lille Ejendom til 3 Køer og 1 Hest i Nr. Nebel. — Lars Svenningsen var Lods ved Nymindegab; men paa Grund af daarlige Øjne maatte han opgive denne Stilling. — De havde 3 Sønner, som alle blev Skipper. Kun den yngste, Jeppe Larsen, havde taget Styrmandseksamen. De to ældste Sønner var, hvad man kaldte Sætteskipper.

23. Svenning Larsen

er født i Kærn den 2. April 1820.

Han blev gift med Zille Christine Hansdatter, og de havde følgende Børn:

1. Lars Svenningsen, død som Barn.
2. Hans Bertram Svenningsen, gift med Christine Marie Henriette Johnsen. Gaardmand i Kærn.
3. Christen Svenningsen, gift med Nicoline Palle- sen. Gaardmand i Nr. Nebel.
4. Mathilde Marie, gift med Hans Siig, Gaardmand i Sdr. Bork.
5. Hans Christian, død som Barn.

Som Dreng vogtede Svenning Larsen Kreaturer i Sdr. Bork Præstegaard. Han kom til Søs kort efter, at han var konfirmeret, og han fo'r i 17—18 Aar. Han sejlede den meste Tid som Bedstemand med Skipper Christen Johnsen Høy, der sejlede for Kon- sul A. C. Husted i Ringkøbing. En lille Tid var han selv Skipper paa et af de smaa Ringkøbing Skibe, men allerede 1854 holdt han op at sejle.

Svenning Larsen kastede sig nu over Landbruget. Han købte en Del Jord, som blev lagt ind under Kærn, der nu blev en Gaard og fik ny og tidsvarende Byg- ninger. Han søgte og fik Bevilling til Krohold, og der blev god Søgning, da Kærn laa ved Vejen gen- nem Lønne til Nymindegab. Da Vejen 1860 blev flyttet og blev Amtsvej, byggede han en ny Kro, hvor nu Sta- tionsbyen ligger. — Den kønne Gaard i Nr. Nebel, som nu bebos af Christen Lauridsen, og som er byg- get i gammel Stil med hvidkalkede Buer over Ind- gangsdørene, byggede han til sin Søn Christen i Aa- ret 1864.

Svenning Larsen døde i Kærn den 12. Febr. 1884.

24. Vithus Sabro Larsen

er født i Kærn den 28. Oktbr. 1824. Han var gift med Ane Katrine og de havde følgende Børn:

1. Lars Vithusen, druknede som ung Matros.
2. Hans Jørgen Vithusen, Uhrmager, død ugift.
3. Christine Vithusen, gift med Møbelsnedker Eli Christensen, Tarm.
4. Mette Marie Vithusen, død ugift.

Vithus S. Larsen levede paa den Gaard i Præsteb-
by, som nu beboes af Søren Jepsen, og dør døde
han den 5. Febr. 1880.

Den gamle Sømand Jens Kristian Vandvig, der døde
80 Aar gammel og boede ved Nymindégab, har sej-
let som Bedstemand med Vithus S. Larsen, og har
fortalt:

„Vithus S. Larsen sejlede i nogle Aar før og efter
1860 som Sætteskipper med en hollandsk Kuf, som
var strandet ved Kærgaard. Skibet blev gjort i Stand
og kom i Drift, og nu ejedes det af Skipperen i Fore-
ning med Købmændene Hans og Thomas Skomager
(Christensen) i Lønne. Skibet hed nu „Katrine Marie“
efter Skipperens Hustru Katrine og Hans Skomagers
Hustru Marie. Hvert Foraar gjorde Skibet en Tur til
Norge (Kristianssand) efter Træ; thi de to driftige
Købmænd drev en meget betydelig Trælasthandel ved
Nymindégab. Men ellers sejlede det paa England og
hentede Kul, som i Nymindégab blev losset over i
Lægtene, der sejlede Kullene til Stadilø, hvor de an-
vendtes ved det store Udtørningsarbejde, som der
fandt Sted.

Vi var kun tre Mand med Skibet: Skipper, Bed-
stemand og Skibsdreng. — Vor Skibsdreng hed Jens

Pedersen. Han var Søn af Fisker og Baadfører Peder Kristian Kjærk (Nielsen) i Vesterlund. Drengen gik væk for os en Nat under en Storm paa Doggers Banke, hvor vi sejlede med klodsrebet Sejl (3 Reb). Han var sendt op i Vanterne, og der slap han Taget og faldt over Bord. Roret blev lagt om, og vi faldt af, men vi kunde intet udrette.

„Katrine Marie“ blev sat til i Gabsmundingen 1864. Det sandede til, og i nogle Aar saas Masterne i Havstokken nord for Udløbet, som var vandret mod Syd.“

Under en Storm blev Vithus Larsens lille Skib stærkt omtumlet under den norske Kyst. Den norske Lods roste Skipperen og sagde: „Han maa være bra kendt her, siden han tør sejle blandt de mange Skær i Stormvejr.“ Denne Udtalelse fik Vithus Larsen siden at høre, og han indrømmede da, at han ikke vidste, hvor han var.

25. Jeppe Larsen.

Hans Enke fortæller:

Min Mand er født i Kærn i Nr. Nebel d. 5. September 1832 og er Søn af Gaardm. Lars Svenning-
sen og Hustru Mette Marie Kristensen. Jeg er født i Nabogaarden Frøkær den 31. Marts 1838 og er Datter af Gaardm. Kristen Iversen og Hustru Stine Frøkær. Mit Navn er Marie Christensen.

Vi viedes i Nr. Nebel Kirke den 16. Decbr. 1863, og vi har fejret baade Sølv- og Guldbryllup. Vi har to Børn: Vor første Datter, Kristine, døde som Barn. Vor anden Datter, Mette Marie, blev gift med Poul Nielsen, Søn af Skipper Niels Kristian Nielsen i Præsteby.

Vort Hjem blev „Svanholdt,“ en mindre Gaard i Nr. Nebel. Vi havde til Stadighed baade Karl og Pige. Om Sommeren ledede jeg Gaardens Drift, mens min Mand fo'r til Søs som Skipper. Tidlig i Foraaret drog han ud, og vor Karl kørte ham til Varde eller Hjer-ting. Sildig i Efteraaret kom han tilbage, tit lige ind til Juleaften.

Da vi blev gamle — min Mand holdt op at sejle ved Aar 1875 — overtog vor Datter og hendes Mand „Svanholdt.“ Vi blev boende i vort gamle Hjem og delte Livet med vore egne.

Min Mand døde den 21. April 1923 og blev 90 Aar. Havde han og jeg levet $\frac{3}{4}$ Aar længere sammen, kunde vi have fejret Diamantbryllup. — Jeg er nu 92 Aar og er rask og rørig. Endnu har jeg ikke brugt Brillen, og jeg læser, syr og strikker. Jeg takker Gud for et godt Helbred.

I sine unge Aar sejlede Jeppe Larsen med sin ældre Broder Svenning Larsen og flere andre Skip-pere, som sejlede paa Nymindegab. Siden sejlede han som Matros paa Horsens, hvor Brødrene Poul og Pe-der Johnsen Høy fra Lønne var Skipper.

1856 tog han Styrmandseksamen i Flensborg, og et Par Aar efter fik han selv Skib at føre. Det første Skib var en Galease, der hed „Vestkysten.“ Rederen var Koldvig paa Fanø. Det næste Skib var nyt, byg-get paa Fanø, og hed „Snapop.“ Ogsaa for dette Skib var Koldvig Reder, og Købmænd i Ribe og Varde havde Part i Skibet. Min Mand ejede selv en Fjer-dedel deraf. Baade „Vestkysten“ og „Snapop“ gik med Landbrugsprodukter og Stykgods mellem Nord-by og København. De smaa Lægtene sejlede fra Nord-by eller Hjerding med Stykgods til Varde og til Ribe

og kom tilbage med Varer, som skulde sejles til København. Nogle Gange gik „Snapop“ gennem Varde Aa op til Varde. Mens Skibet laa ved Skibsbroen, foretog min Mand nogle Ture omkring i Nabosognene og købte Varer, dels paa egen Regning og dels i Følge Aftale med Købmændene. Jydepotter var der god Fortjeneste paa. Dem købte min Mand i Mejls i Varde Landsogn, Thorstrup Sogn. De leveredes ved Skibsbroen i Varde, blev sejlet til København og solgt til Købmændene der. — Da min Mand holdt op at sejle, blev „Snapop“ afhændet til en Fanøskipper, som hed Søren Svendsen.

— — —

Jeg beder om at se Minder om den gamle Skipper, og Enken viser Billedet af „Snapop,“ en Foran-Agter-Skonnert med Topsejl under Stag. Skibet gaar for fulde Sejl under Kronborg, og i samme Farvandses Fiskerkvaser, samt større og mindre Handels- og Orlogsskibe.

Et Par smaa, men fine Guldørenringe med Ankeret som Sømandens kæreste Symbol, bar Jeppe Larsen. Nu er Ringene forbundne og forsynede med en Naal, og nu smykker de Datterens Dragt.

26. Christen Jessen Nielsen.

Hans Datter Ane Nielsen fortæller:

Min Fader er født den 17. Febr. 1830 og er Søn af Gaardm. Niels Christensen og Hustru Ane Svenningsdatter i Lydum. Min Moder hed Ane Kathrine Paulsen, og hun var Datter af Gaardm. Paul Bendtsen, Østergaard i Hee.

De havde følgende Børn:

1. Niels Christensen Nielsen, gift med Elisabeth Sommer Jacobsen af Sdr. Bork. Sognefoged i Lydum.
2. Pouline Christine Nielsen, gift med Gaardmand Jens Riis, Lydumgaard.
3. Ane Nielsen, gift med Rauhe Bloch. Gæstgiver, Vesterlund.
4. Christen Thomsen Nielsen, død ugift.
5. Christen Østergaard Nielsen, gift med Karen Mikkelsen fra Sdr. Omme. Skræddermester i Give.
6. Elise Christine Nielsen, gift med Lærer Haumann, Engestofte, Lolland.
7. Elisabeth Nielsen, ugift.
8. Niels Jensen Nielsen, gift med Johanne Volkert. Tandler i Kolding.
9. Louise Nielsen, gift med Peder Olsen, Arbejdsmand, Charlottenlund.

Min Fader døde som Husmand og Gæstgiver i Vesterlund i Lønne Sogn den 27. Septbr. 1899.

Han bestod Styrmandseksamenen i Flensborg.

— — —

Jens Kristian Vandvig, der boede ved Nyminddegab, og døde som gammel Sømand paa 80 Aar, har sejlet som Bedstemand med Christen Jessen Nielsen, og han har fortalt:

Først sejlede Christen Jessen for Købmand Rosenvinge i Ringkøbing, og hans Fart faldt mest paa Norge og England. Siden sejlede han for Brødrene Hans og Thomas Skomager (Christensen), der begge var Købmænd. Førstnævnte boede paa Lønne Mølle, sidstnævnte ved Nyminddegab. Købmændene ejede først en hollandsk Kuf, der kom til at hedde „Kathrine Marie,“ og siden et mindre Skib, som hed „Dorthea,“ og som

blev sat til i Gabet 1885, hvorefter Christen Jessen holdt op at sejle. — — —

Datteren Ane Nielsen gemmer et Brev, som hendes Fader har skrevet engang, han var i Havsnød. Brevet puttede han i en Flaske, som han proppede og kastede over Bord. Flasken drev i Land og blev fundet, og Brevet blev sendt til Rederiet i Ringkøbing, hvor Christen Jessen modtog sit eget Brev, der er skrevet med fast Haand, og lyder saaledes:

Tjalken „Odin.“

Skipper C. J. Nielsen af Ringkøbing i Danmark den 1. Aug. 1865 paa 55° 0' Nr. Br. og 4° 47' østlig Længde. Fra Greenwich med orkanagtig Storm. Skibet vil ingen Sejl bære og heller ikke kan Sejl holde, hvorfor vi maa lense for Takkel og Tov for Vinden ret Syd hen ind paa Hollands Kyst. Mulig vi ikke mere skal se vore Kære i Hjemmet, hvorfor vi beder Modtageren heraf at bekendtgøre samme for min Kone og lille Søn samt mine Forældre og Søsken-

C. J. Nielsen.

Farvel!!! Farvel!!!

— — —

Christen Jessen Nielsen er min Redningsmand. Han vovede sit Liv for at redde mit, da jeg som otte Aars Barn var faldet i Gabet og drev bort med Strømmen.

T. K.

Brødrene Nielsen.

De stammer fra Hundhale i Nr. Nebel. Forældrene var Gaardmand Niels Pedersen og Hustru Maren Hansdatter Bloch. Foruden de to Sønner, Thomas

Peder Nielsen og Niels Christian Nielsen, som blev Skippere og bosatte i Præsteby i Nr. Nebel, var der en Datter, som hed Birgitte. Hun blev gift med den i Egnen ansete Bygmester Mourids Jensen, og de overtog hendes Fødegaard i Hundhale. De havde ingen Børn og lod Gaarden gaa i Arv til deres Plejedatter Elisabeth Bloch, Datter af Jonas Bloch i Henneby og gift med afdøde Folketingsmand Søren Sørensen, Søn af Lærer og Kirkesanger A. Sørensen i Nr. Nebel. De beboede Gaarden fra 1880 til 1903 og overdrog den til deres Søn Anders Bloch Sørensen, der var gift med Kristiane Svenningsen, Datter af Gaardmand og Sogneraadformand Hans B. Svenningsen i Kærn i Nr. Nebel. Sønnen var svag og maatte sælge Gaarden 1918. Nu ejes den af Anders P. Kristensen.

27. Thomas Peder Nielsen.

Han er født i Hundhale den 20. Decbr. 1818. Den 19. Jan. 1843 blev han gift med Nielsine Jacobsdatter af Præsteby. Hun var Datter af Husm. og Tømrer Jacob Nielsen (Rimmer) og Hustru Christine Margrethe f. Astrup, Datter af Birkedommer Astrup paa Samsø.

Nielsine Jacobsen døde den 16. Septbr. 1869, og 6. Decbr. 1872 giftede Th. P. Nielsen sig med Birthe Pedersdatter af Lønne. Hun døde 4. Juni 1908.

Med sin første Hustru havde Th. P. Nielsen følgende Børn:

1. Christine Margrethe Thomsen, død som Barn.
2. Hans Peder Thomsen, gift med Ane Clausen af Kolle.

3. Jacob Thomsen, gift med Marensine Gregersen af Fanø.

4. Maren Thomsen, gift med Johannes Lorentzen af Lyne.

5. Niels Thomsen, gift med Maren Kirstine Kjeldsen af Skyhede.

6. Christine Margrethe Thomsen, død ugift.

7. Petrea Thomsen, død som Barn.

8. Peder Thomsen.

Th. P. Nielsens Gaard i Præsteby ligger tæt ved Nr. Nebel Andelsmejeri, men paa modsat Side af Vejen. Gaarden overtog hans Søn Niels Thomsen. Nu ejes den af Aug. Christensen.

Thomas Peder Nielsen døde i Præsteby den 23. Juni 1893.

Tre af Sønnerne blev Skippere: Hans Peder Thomsen, Jacob Thomsen og Peder Thomsen. Den fjerde Søn, Niels Thomsen, blev Landmand, og han fortæller om sin Faders Oplevelser til Søs:

Fader blev tidlig vænnet til Søen. Allerede som 11-aarig Dreng var han med paa Havet og gjorde Tjeneste som Fisker, men han kunde ikke faa det rette Tag paa at sætte og dreje Krogene (kaste dem i Havet og drage dem ind igen). Efter sin Konfirmation fik han sin Vilje og kom til Søs. — Han blev Skibsdreng paa et nyt, lille Skib, som tilhørte den ejendommelige Købmand Jens Harpøth i Ringkøbing. Da Skibet var sat i Vandet ud for Ringkøbing og skal første Gang ud paa en Rejse, vadede Jens Harpøth ud til det og skrev med Kridt paa Bagstavnen: „Let,“ og da Skibet kom saa langt ud, at han ikke kunde følge det, raabte han efter det: „Sejl let!“

Efter at have sejlet nogle Aar som Matros fik

han lidt Undervisning i Styrmandskunsten af Høy'erne i Lønne og blev godkendt som Sætterskipper. Han sejlede derefter fra Nymindegab (Ringkøbing) og fra Nordby (Varde) til Hamborg og Altona. — I mange Aar sejlede han med en lille Galease, der hed „Henriette Christine.“ Skibet blev bygget af Strandfoged Peder Røgter (Nielsen) i Henneby og Tømrer Laust Brik fra Børsmose. Min Fader og Peder Røgter rejste til Estrup Skov i Malt Sogn for at udsøge og købe Træet. De lejede Bønderne i Malt Sogn til at køre Træet til Henneby, og da det var i Foraars-tiden, og Fiskefangsten var god, blev Kørslen betalt med Fisk. Det var 1856.

Da Skibet var bygget, blev det kørt den halve Mil fra Strandfogedgaarden i Henneby til Havet. — Vognen var en saakaldt Knobvogn, lav Vogn med smaa Hjul, der havde bred Fælg, men ingen Ringe. Skibet blev sat i Havet ud for Henneby og slæbt ind i Gabet, hvor det blev forsynet med Rigning og Sejl. Det gik derefter til Nordby og videre til Hamborg. Besætningen var to Mand, Fader og Farbroder Christian.

I 1873, da Chr. Th. Christensen førte Skibet, strandede det i Ballum Enge og blev ophugget.

Det sidste Skib, Fader var Skipper paa, hed „Ingeborg“ og var hjemmehørende i Varde. Ved Aar 1875 holdt Fader op at sejle.

Han levede Resten af sit Liv som Landmand, men han havde ingen Lyst til Landbruget, og han klagede:

„Jeg kunde bedre pløje Søen med de hvide Trækere (Sejlene), end jeg kan pløje Jorden med de røde Heste.“

Niels Thomsen viser Billedet af „Henriette Christine af Ringkøbing. Capt. Thomas Nielsen.“ Skibet gaar for fulde Sejl, og Dannebrog vajer fra bageste Mastetop.

28. Hans Peder Thomsen.

Han fortæller:

Jeg er født i Præsteby i Nr. Nebel den 17. Ok'br. 1846. Min Hustru Ane Clausen er født i Kolle i Nr. Nebel den 25. Jan. 1844 og er Datter af Dannebrogsmænd Claus Christensen og Hustru Maren Clausen. Vi blev viede i Nr. Nebel Kirke den 15. Novbr. 1870, og vi fejrede vort Sølvbryllup den 15. Novbr. 1895. Min Hustru døde 1905 i Thisted. Vi har haft 6 Børn, hvoraf 3 er døde; 2 er gifte og 1 Datter er ugift.

Jeg begyndte at sejle som Skibsdreng med den gamle Skipper Chr. Bech i Aaret 1862, og samme Sommer gjorde vi 6 Rejser til Norge efter Træ til Konsul Chr. Husted i Ringkøbing. Derefter tog jeg paa Langfart, og 1869 var jeg til Orlogs i 5 Maaneder. Saa tog jeg paa Styrmandsskolen paa Fanø, og 1. Juli 1870 bestod jeg Eksamenen. 1876 blev jeg Skipper paa Skonnerten „Anna“ af Nykøbing M. — Mægler Sørensen, Nykøbing, var min Medreder. Skibet blev sat til ved en Stranding ud for Ringkøbing i 1882. To Aar efter købte jeg Galeasen „Wilhelmine Sophie“ af København. Dette Skib blev saa hjemme-hørende i Nykøbing M, og jeg sejlede med det i 12 Aar. Under en Storm i Nordsøen maatte vi forlade Skibet og blev optaget af en tysk Fiskerdamper og

landsat i Gestemünde. 1898 havde jeg en Galease, som hed „Karl“, og som forliste samme Efteraar inde i Limfjorden. Aaret efter rejste jeg over til Grimsby og købte en Fiskerkutter, som hed „George Herry.“ I Thisted lod jeg Kutteren lave om til et Lastfartøj og sejlede med Skibet til 1905, da jeg solgte det til svenske Fiskere og holdt op at sejle. — 1907 købte jeg det Hus i Hjerm, som jeg endnu bebor.

29. Jacob Thomsen.

Han fortæller:

Jeg er Søn af Gaardmand og Skipper Thomas Peder Nielsen og Hustru Nielsine Jakobsdatter i Præstebye, Nr. Nebel Sogn, og er født den 18. Novbr. 1848.

Mit Sømandsliv begyndte jeg som Skibsdreng med Skipper J. P. Beck, der sejlede paa Nymindegab og Norge, og da vi kom i Havsnød, og jeg troede, at vi skulde drukne, lovede jeg mig selv, at Sømand vilde jeg ikke være. Det var i 1863. Aaret efter var Faren glemt, og baade 64 og 65 sejlede jeg med Chr. Bech og 66 med min Farbroder Niels Christian Nielsen, der var Fører af „Varde.“ 1867 tog jeg til Hamborg og fik Hyre med en Fuldrigger, der hed „John Berthram“ og gik til New York med Passagerer. — Derfra tog jeg Hyre med en Bark, som hed „Marie Sophie.“ Ved St. Thomas opholdt vi os den 27. Oktbr. 1867 under den vældige Orkan, hvor der forliste 70 —80 Skibe i St. Thomas' Havn, og 500 Mennesker omkom. Jeg sejlede paa Jamaika og Meksiko og overværede vældige Storme med Lyn og Torden. Vi be-

tragtede det som et ondt Varsel, naar vi saa „Djævelfiskens,“ nogle kaldte den „Solfiskens,“ luske om ved Skibet.

1868 blev jeg afmønstret i Hamborg og gik i Logi hos Hans Knudsen i Bredgade (Altona). Jeg skulde have været med et Skib til Kina, men ved et Ulykestilfælde var jeg nær blevet slaaet ihjel. I bevidstløs Tilstand blev jeg bragt til mit Logi, hvor jeg fik en omhyggelig Pleje og blev atter rask. — Jeg tog derefter Hyre til Buenos Ayres og sejlede op ad La Plata Floden. Siden var vi i Valparaiso i Chile og i Pernambuco i Brasilien. Juleaften 1869 var vi atter i Buenos Ayres, og Paasken tilbragte vi i Antwerpen. Der lod jeg mig afmønstre og rejste hjem til Nr. Nebel.

I Septbr. 1870 tog jeg Styrmandseksamen paa Fanø med højeste Point (48). Kort efter sejlede jeg som Styrmand paa Rio de Janeiro og flere Byer i Brasilien. I Europa gik vi til Greenwich, Antwerpen og Triest. I 1873 sejlede jeg med en Ladning Nafta fra New York til Bristol, og hele Besætningen blev angrebet af Tyfus. Vi naaede dog vort Bestemmelsessted, hvor vi kom under Lægebehandling og blev raske.

I 1875 gik vi til Petschora i Sibirien og gik rundt om Nordkap. — Der mærkede vi de hurtig skiftende Temperaturforandringer. I Varmen kom de store Myggesværme frem, og de pinte os. Ved Indsejlingen til Petschoras Munding har jeg set de mest storslaaede Luftspejlinger.

I Marseille blev jeg i 1776 Styrmand paa en Skonnert fra Fanø, som hed „Margrethe.“ Om Efteraaret passerede vi København paa en Rejse fra Livorno i Italien til St. Petersborg. I 1878 gik vi til Rio Grande de Sul i Brasilien og derfra med Huder til Bristol.

I Liverpool overtog jeg Førerskabet af en Bark, som hed „Coquet“ og sejlede under tysk Flag til Hamborg. Med en Brig, som hed „Conrad“ sejlede jeg til den kaliforniske Havbugt og retur til Liverpool. Denne Rejse varede Aar og Dag. — Vi gik fra Bremerhafnen den 6. Febr. 1880, og vi ankom til Liverpool den 6. Febr. 1881. Alle havde vi da Skørbug, men vi kom os.

I Oktbr. 1881 blev jeg ansat som Lods og Fører ved Esbjerg Lodseri. I denne Stilling forblev jeg i 11 Aar. Derefter overtog jeg Tilsynet med Bygningen af Barken „Emilie,“ der byggedes paa Fanø af et Aktieselskab. Bygmesteren var S. Abrahamsen. I 10 Aar fra 1893—1903 var jeg Skipper paa „Emilie“ og sejlede paa Vestindien og Molukkerne. I London kvitterede jeg „Emilie“ til min Svigersøn L. Warrer.

Den 1. Maj s. A. overtog jeg Førerskabet af Lystskonnerten „Phanton,“ der ejedes af Grosserer Grøn i København. Besætningen var 11 Mand. Vi sejlede kun i Sommertiden og mest i danske Farvande. Da Krigen udbrød 1914, maatte vi holde op at sejle.

Jacob Thomsen er død, men hans Hustru Maren sine f. Gregersen lever i Nordby paa Fanø.

De har følgende Børn:

1. Nielsine Thomsen, gift med Fotograf Kromann, Fanø.

2. Mærregrethe Emilie Thomsen, pens. Lærerinde.

3. Thomine Birthe Thomsen, gift med Styrmand L. Warrer.

4. Gregers Peder Thomsen, Kordegn, Sønderho.

5. Emil Peder Thomsen, Toldassistent, Esbjerg.

6. Jacobsine Julie Thomsen, gift med Lærer Lauridsen, Esbjerg.

30. Peder Thomsen.

Han fortæller:

Jeg er Søn af Gaardmand og Skipper Thomas Peder Nielsen og Hustru Nielsine Jacobsdatter og er født i Præsteby i Nr. Nebel Sogn den 29. Septbr. 1860.

Da jeg var 7 Aar gammel tog min Fader mig med paa en Tur til Hamborg. Paa Grund af Storm tog Rejsen derved flere Uger. Vi laa længe under Skallingen, og vi maatte siden ty ind til List paa Øen Sild. Der laa flere Fartøjer fra Nymindegab og Nordby. Der gik det løs paa at drikke Kaffepunch til 4 Skilling Stykket. Jeg mindes, at Fader taalte at drikke meget, og at han holdt Styr paa halv- og helfulde Søfolk og Svirebrødre. I Hamborg fik jeg Mavepine af at spise for mange Kirsebær, og jeg blev dødtæt af at trave om med Fader og Broder Jacob paa Havnen og i Byen, og jeg mindes især min Glæde ved at komme tilbage til Hjerting og Varde, hvor Moder mødte med Hest og Vogn for at modtage os. Der er tre Mil fra Varde til Nr. Nebel, og der var tre Kroer ved Vejen. Vi bedede i dem alle tre, og der blev drukket megen Kaffepunch. Til daglig drak Fader ikke Punch, men naar han kom ud, drak han for meget og var syg Dagen efter.

Vi fik en streng Opdragelse. Bag en Bakke, som var sat op til Pynt over en af Alkovesengene, sad Riset, og var vi ulydige, pegede Fader eller Moder derop, og saa vidste vi, hvad vi havde at rette os efter. Jeg mindes kun en eneste Gang, da jeg fik af Riset. Min Bedstemoder holdt mig, og Moder risede mig i min bare Ende, saa det sved længe efter.

Da jeg var otte Aar, døde min kære gode Moder,

og tre Aar efter fik jeg Stifmoder. Jeg gik med Breve fra Fader til min tilkommende Stifmoder. For det første Brev gav hun mig 3 Mark, for det andet 2 Mark og siden 1 Mark for hvert Brev. — Brylluppet stod hjemme i Præsteby. Der var Gilde i to Dage og Julegilde tredje Dags Aften med Dans og god Levemaade, og jeg var saa glad for min ny Moder. Men snart blev det anderledes for mig.

Jeg kom ud at tjene som Vogterdreng hos Søren Jensen i Sædding i Sommeren 1874. Jeg fik Lungebetændelse og laa hjemme i fem Uger; men jeg blev atter rask og traskede i min Tjeneste. Søren Jensen vilde leje mig til næste Sommer, men jeg vilde til Søs.

Efter min Konfirmation i Foraaret 1875 fik jeg Hyre hos Skipper J. P. Bech af Nr. Nebel og skulde være Kok paa „Margrethe Mathilde,“ der gik mellem Nymindegab og Mandal i Norge. — Vi var kun tre Mand. Vor Styrmand var Christian Gundesen fra Houstrup og han kunde altid finde paa noget, som jeg skulde bestille. Jeg havde kun gode Dage, naar Skibet laa i Nymindegab, og Skipper og Styrmand var taget hjem. Saa drev jeg Tiden bort sammen med de andre Kokke. Fiskepigerne kom om Bord hos os. De havde samlet Terneæg ved Stranden, og de bagte Pandekager til os. Vi spiste og drak og overbød hverandre i at fortælle Skipperløgne og Spøgelseshistorier. — Vi gjorde fem Rejser til Norge den Sommer, og jeg led saa meget af Søsyege, at jeg til min store Sorg maatte sige Farvel til Søen.

Jeg kom saa i Snedker- og Tømrerlære hos Ole Thøstesen i Sædding og skulde være hos ham i tre Aar uden anden Løn end Kost og Logi. Det blev

strengt for mig, men jeg fik lært at bestille noget. Vi arbejdede mest hos Bønderne, og vor Arbejdstid var om Vinteren fra Kl. 6 Morgen til Kl. 8 Aften, om Sommeren fra Kl. 5 Morgen til Kl. 9 Aften med $1\frac{1}{2}$ Times Middag. Brædderne maatte vi selv pløje og høvle, og vi fik jævnlig Opmuntringer til at tage bedre fat. Vi fik dog som Regel en god og nærende Føde, og jeg tror, at jeg var bleven en dygtig Haandværker, om jeg ikke havde faaet Udlængsel. Jeg blev ked af at staa i Lære, og dertil bidrog, at jeg syntes, at min Stifmoder var blevet en hel anden, og at alt det gode og kærlige var gaaet af hende. — Hun vaagede over, at jeg ikke kom til at tale med Fader og bede ham om Lomme penge. Mine Klæder blev gamle og forslidte, og tit stod jeg tilbage for mine Kammerater. Ved mit Arbejde fik jeg ingen Opmuntring, men der vankede tit haarde Ord og ydmygende Irettesættelser. Jeg gik og tumlede med Tanker om at flygte, inden der var gaaet et Aar af min Læretid.

En Morgen, jeg havde sovet for længe og var bange for at møde til Arbejde, tog jeg en rask Beslutning. Jeg skammer mig ved at sige det, men jeg havde laant 35 Øre af en Kammerat, og jeg tog et Rugbrød, en Skjorte og to Par Strømper fra min Stifmoder, sprang ud af Vinduet og løb i Landevejsgroften, til jeg var $1\frac{1}{2}$ Mil fra Hjemmet. Der holdt jeg saa Maaltid i en Bygmark. Jeg følte mig derefter let og fri. Verden stod mig aaben, og mine Kræfter skulde prøves. Jeg tænkte kun lidt paa, hvilken Sorg jeg voldte dem derhjemme. Min Fader har siden fortalt mig, at nogle raadede ham til at søge efter Dren-

gen, men at han afslog det og mente, at Drengen nok kom igen, naar han blev sulten.

I Janderup traf jeg at komme ind til Søstrene Bloch, der var af vor Familie og boede i et lille Hus ved Vejen. De beværtede mig vel og vilde have mig til at vende om. Men min Beslutning stod fast.

Jeg maatte give 10 Øre for at blive sat over Varde Aa og kom til Esbjerg med 25 Øre i Lommen og en lille Bylt under Armen.

I Esbjerg kom jeg i Arbejde hos en Murermester og tjente til Kost og Logi og lidt til. Min Fader blev bekendt med mit Opholdssted, og han lod mig blive der. Da Vinteren kom, var der intet Arbejde for mig i Esbjerg, hvorfor jeg søgte ud paa Landet og tog Tjeneste paa Krogsgaard Mølle, hvor jeg tjente i to Aar og var saa 18 Aar.

Saa fik jeg igen Lyst til at prøve Sømandslivet. Min Broder Hans Peder sejlede paa Island og Færøerne. Han tog mig med, og fra mit Hjem blev jeg forsynet med gode Klæder og et Par store Sømandstøvler. Men jeg kunde fremdeles ikke taale Søen, og da vi i 1879 kom til København, tog jeg Tjeneste der, og i tre Aar tjente jeg mest som Kusk. — Jeg lærte at kende Byen og Livet, som det formede sig for mig.

I seks Maaneder var jeg Marinesoldat og fik atter Lyst til Søen. Jeg tog Plads paa forskellige Baade, der sejlede med Sten og Sand. Arbejdet var strengt, men jeg tjente godt, blev kendt med Farvanderne og kom ind i Forholdene. — Den 6. Marts 1884 giftede jeg mig. Vi fik en Restauration, men jeg kunde ikke taale at drikke, og Forretningen svarede sig daarligt.

Nogle Aar efter købte jeg en Ejendom i Nr. Ne-

bel. Min Hustru og fire Børn flyttede dertil, mens jeg blev i København. Det kostede mig mange Penge, til jeg igen fik Hustru og Børn tilbage til København.

I 1890 var jeg Ejer af det største og bedste Sandfartøj ved København, og nu var jeg saaledes inde i Forholdene, at jeg kunde benytte Mulighederne, som her tilbød sig til at tjene Penge. Vovemodet har ikke manglet. Snart var jeg en Rigmand og snart en fattig Spekulant.

At fortælle om mine mange eventyrlige Oplevelser vil fylde alt for meget. Jeg bemærker blot, at den 28. Febr. 1903 fik jeg Tilladelse til at sætte en Færge i Gang mellem Kongens Nytorv og Christianshavn. Jeg begyndte med en Motorfærge, men tre Maanedre efter havde jeg 4 Motorfærger i Gang. Samtidigt drev jeg en Afholdsrestauration og tjente godt.

Men det gode varer kun kort. Jeg blev sagt op til Maj 1904. Det varede dog ikke længe, før jeg igen stod som den ledende af Færgefarten. 1908 fik min Kompagnon P. Jørgensen Pengevanskeligheder, og jeg købte hans Part for 35,000 Kr. og med 20,000 i kontant Udbetaling, og da havde vi 30 Motorfærger i Gang. 1912 solgte jeg alle mine Færgerbaade, Rettigheder m. m. til et Aktieselskab og boede i 2 Aar i en Villa paa Landet. 1914 flyttede jeg tilbage til København og blev Direktør for Havnens Motorfærger indtil 1. Febr. 1923, da jeg købte alle mine tidligere Ejendele og Rettigheder ved Færgeriet tilbage for 125,000 Kr.

Den regnfulde Sommer i 1923 gjorde, at vi tjente 40,000 for lidt. Vinteren 1923—24 har været streng, og Isen har lagt os store Hindringer i Vejen. Men nu stunder Sommeren til, og Humøret staar højt.

Jeg kan tjene Penge, og jeg kan tabe Penge. Penge er ikke det vigtigste, men derimod det daglige Brød. Det har vi hidtil ikke manglet. Vi har et lykkeligt Hjem og har glade og dygtige Børn. Vi lever med i vor Tid og blandt vort Folk. — Vi har vor største Rigdom i vor Tro og vort Haab. Vi forventer en salig Hjemgang efter et farefuldt og omskifteligt Liv.

Min Hustru hedder Maren Kirstine Pedersen, og hun er Datter af Gaardm. og Sognefoged Niels Pedersen og Hustru Maren Pedersen i Aasø ved Glumsø.

— — —

Vi har følgende Børn:

1. Niels Peder Thomsen, gift med Laura Jacobsen. Skibsfører, København.

2. Nielsine Thomsen, gift med Forvalter Bresong, København.

3. Marry Elisabeth Thomsen, gift med Overpostbud Aksel Hansen, Sønderkøge.

4. Bertha Marie Thomsen, gift med Styrmand Aage Pedersen, København.

5. Ellen Thomsen, gift med Tegner Aage V. Frederiksen, Fredericia.

6. Hans Otto Thomsen, Skibsfører, ugift, København.

7. Niels Helge Thomsen, Færgjeejer, ugift, København.

8. Ester Dorthe Louise Thomsen, gift med Styrmand Aivin Delhi, København.

=====

31. Niels Christian Nielsen.

Han er født den 28. Novbr. 1830. I 1859 blev han gift med Johanne Poulsen, født paa Toftgaard i Bølling Sogn. De bosatte sig i Præsteby paa en mindre Landejendom nær ved Broderen Th. P. Nielsen. Johanne maatte som den dygtige og stræbsomme Hustru trække sin Del af Læset. Hjemmets Styrelse, Børnenes Opdragelse og Landbrugets Drift var mest overladt til hende, og hun var tilmed en meget søgt Syerske.

De havde følgende Børn:

1. Niels Peder Nielsen, gift med Marie Schak, Nr. Nebel.

2. Poul Nielsen, gift med Mette Marie Larsen, Nr. Nebel.

3. Vardine Marie Nielsen, gift med Købm. Koch, Nr. Nebel.

4. Christiane Andrea Nielsen, gift med Klodsmager N. Pedersen, Varde.

5. Hansine Thomine Petrea Nielsen, gift med Skrædermester O. Weiss, Vildbjerg.

6. Marvine Louise Nielsen, gift med Købm. Chr. Meldgaard, Sdr. Bork. — Død.

7. Hans Bloch Nielsen, gift med en Islænderinde, Conn., U. S. A.

8. Johan Chr. Nielsen, gift med en Sønderjyde, Conn., U. S. A.

9. Niels Sigfred Mourits Toftgaard Nielsen, gift med Ane Hansine Christensen af Lundager.

— — —

Deres yngste Søn N. S. M. T. Nielsen, fortæller om sin Fader:

Traditionen tro kom Fader til Søs straks efter sin Konfirmation og blev Skibsdreng hos sin ældre Broder Th. P. Nielsen, der førte Skib for Konsul Chr. Husted i Ringkøbing.

Senere gik Fader paa Langfart og sejlede mest med tyske Skibe af det kendte Hamborg Rederi Slo-mann, hvis Skibe særlig gik i Emigrantfart paa Ham-borg og Amerika og besørgede polske og russiske Jøder over til „the far west.“ — Passagerernes Be-kvemmeligheder var yderst slette, og Forplejningen meget mangelfuld. — Disciplinen om Bord var jævn haard, og tit led Skibsdrenge og de yngre Søfolk derunder. Naar man først viste, at man var en dyg-tig Matros, blev man regnet for et Menneske.

Under Trearskrigen blev Fader indkaldt til Or-logs og kom om Bord paa Fregatten „Havfruen.“ Han var med paa Eckernførde Fjord, da „Christian den 8.“ sprang i Luften. Derefter blev „Havfruen“ sendt op i Østersøen for at blokere de tyske Øster-søhavne.

I 1854 tog Fader Styrmandseksamen i Flensborg og kom derefter ind i et Horsens Rederi, hvor han i Slutningen af Halvtredserne naaede op til Fører-skabet og sejlede mest paa Danmark og Island samt gjorde nogle Ture til Middelhavet med Klipfisk. — Af Skibe, som Fader førte for Rederiet i Horsens, kan nævnes Luggerten „Juno Dolphine,“ Skonnerten „Jens Monbergs Minde“ og sidst Briggen „Borgme-ster Ræder,“ hvormed han sejlede flere Ladninger islandske Heste til Danmark, og engang kom han hjem til Nr. Nebel med 10—12 Stk. af dem.

Siden blev Fader Fører af Tjalken „Varde,“ som et Konsortium i Varde med Købmand Poul Debel

som Reder havde købt et Sted paa Jyllands Vestkyst, hvor det var strandet og blevet sat ud igen. Med „Varde“ fo'r han en Del Aar, hentede Træ i Norge og Kul i England og sejlede en Del Korn ud fra Danmark til Norge og England. I Varde var han engang med Telegrafstænger; men Skibet var for stort til at vende i Aæn og maatte gaa baglænds tilbage. — En anden Gang, da han er paa Rejse til Ringkøbing ogsaa med Telegrafstænger, kan han ikke sejle ind i Gabet, men maa lodse udenfor og flaade Stængerne ind gennem Udløbet. Telegrafstængerne staar nu paa Strækningen Varde—Ringkøbing.

I 1878 forliste Tjalken ved List paa Øen Sild i en forrygende Storm, da den var paa Vej til Hamborg fra Fanø Red. Tjalken løb ret op i Stranden, og da Søen løb tilbage, sprang de alle med hinanden i Hænderne over Bord og blev lykkelig reddet. Tjalken var Vrag.

Dermed sagde saa Fader Søen Farvel for at leve paa sin lille Landejendom i Præsteby.

Da Fader var født i Hundhale og som Skibsdreng var ualmindelig stor og kraftig, blev han spottende kaldt „æ Hundhaal-Dreng.“ Hjemme blev han kaldt Christian Skipper, og Fanø-Skipperne kaldte ham „Store Nielsen mæ æ Tjalk.“ Længere borte blev han jo kaldt Kaptajn N. C. Nielsen. Han havde oplevet meget, fortalte gerne derom og fortalte godt. Han var velset af alle, fordi han var godsindet og trofast. Tilmed var han en glad og gemytlig Selskabsmand og deltog i mangt et lystigt Lag. Naar der i hans unge Dage blev Uro i Legestuerne, sørgede Værten gerne for at faa fat i Fader, som nok skulde bringe Ro til Veje, og som Regel bare ved

at sige: „I kender vel æ Hundhaal-Dreng?“ Hjalp det ikke, sagde han til en eller anden: „Vil du tage imod, saa skal jeg lange ud.“ — Der skulde meget til at gøre ham vred, og hvad han sagde, kunde man stole paa. Hans bedste Ven blandt Skipperne var nok Peder Larsen paa Sdr. Bork Mærsk. — De kom meget sammen og sejlede til en Tid begge paa Norge. I godt Vejr bandt de Skibene sammen, gik om Bord hos hinanden, smagte paa Varerne og fortalte Historier.

Fader havde tit et skæmtende og vittigt Ord til Tjeneste. Engang han laa i København med sit Skib „Borgmester Ræder,“ gik der paa Kajen et Par nysgerrige Herrer og talte om, hvad det var for et pænt, lille Skib, der laa. Den ene Herre blev ved at paa-staa, at det var en lille Tysker. Pludselig rejser Christian Skipper sig op fra Dækket, hvor han i Middagsstunden laa og soled sig, og bemærkede: „Nej, det er en temmelig stor Dansker.“ Han maalte selv tre Alen.

Fader døde hos sin Datter i Sdr. Bork den 18. Marts 1916 og blev begravet paa Nr. Nebel Kirkegaard.

32. Niels Peder Nielsen.

Han var ældste Søn af Skipper N. C. Nielsen og Hustru Johanne Poulsen og blev født i Præstebyt den 1. Decbr. 1860. Hans Hustru, Marie Schak var Datter af Farver Schak i Nr. Nebel. De byggede sig et Hus i Nr. Nebel. — I deres Ægteskab havde de 5 Børn, hvoraf de 4 har bosat sig i Amerika.

Hans Broder N. S. M. T. Nielsen fortæller:

Min Broder Niels Peder kom i Konfirmationsalderen til Søes med Fader og var med ham, da han strandede med Tjalken paa Sild. Derefter var han en Tid i „Kgl. grønlandske Handel,“ men da Kompagniets Skibe lagde op om Vinteren, gik han kort efter paa Langfart med engelske Skibe og kom senere i den berygtede „Western Easteren Trade“ og sejlede mellem Europa og Amerika med „Nova Scotia“s Skibe, hvor Søfolkene vel nok fik den haardeste Behandling, som vor Tid kender til, og der syntes ikke at have været hverken Lov eller Ret. Kunde Besætningen ikke blive fuldtallig paa lovlig Vis, blev den resterende Del „shanghaget“ om Bord. Som Følge deraf, var de fleste i Besætningen Udskud. — Min Broder og en Kammerat af ham kom der til uden Kendskab til Forholdene, og de var nødt til at blive til Kontraktens Udløb, hvis de ikke vilde rømme og miste deres Papirer m. m. Efter Afmønstringen i Le Havre tog de ind paa et Boardinghouse og gik tidligt i Seng for at komme klar af Rosset. Midt om Natten blev Døren til deres Værelse aabnet, og en Mands Lig blev slængt ind til dem af Svirebrødre og Drukkenbolte. Skrækslagne flygtede de derfra og kom over til England. — Min Broder kom hjem til Danmark og blev Baadsmand paa en Københavnerdamper, der gik til Middelhavet. Forgæves anmodede han sin Hustrus Onkel, den rige Chr. Vad, Sædning Vadgaard, om Hjælp til at komme paa Styrmandsskolen. Hjælpen fik han af sin Onkel Laust Jensen (Post), som da var en betydelig Bygmester i Nr. Nebel. Min Broder kom paa Navigationsskolen, og ved Flid og Sparsommelighed tog han Styrmands-

eksamen. — Derefter fik han Plads som 1. Styrmand paa en Fanø 3-mastet Skonnert „Brunhilde“ og skulde til Sydhavsøerne. Paa Rejsen ude mellem Øerne blev Kaptajnen slaet over Bord af Storsejlsbommen og druknede. Min Broder førte nu Skibet hjem; men da han kun var 25 Aar, mente Rederiet, at han var for ung til at føre et Skib. Han tog saa med Barken „Papa“ af Rudkøbing, Kapt. P. Havemann, ogsaa her som Styrmand og skulde gaa til Brasilien. Kaptajnens Hustru sejlede med og døde i Brasilien til stor Sorg for ham og hele Mandskabet. Min Broder var nok Kaptajnen til megen Hjælp og Trøst under de alvorlige Forhold. I en Zinkkiste blev Kaptajnens Hustrus Lig ført med til Hjemmets Kirkegaard.

Paa Anbefaling af Kapt. Havemann blev min Broder forfremmet til Fører af „Papa,“ og i flere Aar sejlede han med Skibet i Kystfart paa Brasilien. Han samlede sig en lille Formue i Form af Aktier i Skibet. Men saa kom Ulykken. — En Efteraarsnat løb gamle „Papa“ i S. Ø. Snestorm paa en af de frygtede Banker paa Goodwin Sands ved Englands Østkyst og blev Vrag. Besætningen bjærgede sig som ved et Under i Land i en lille Baad, efter at Skibets Redningsbaad var blevet slaet i Stykker. En ung Tysker blev i Strandingsøjeblikket sindsforvirret, og det var umuligt at faa ham med i Baaden. Han drev i Land paa en Vragstump og var meget medtaget, og han fortalte, at han var blevet efterladt paa Skibet, fordi han var Tysker. Det var noget Sludder, men vakte dog en Del Postyr. Ved Søretten i Hamborg blev Kaptajnen pure frifundet for den uhyggelige Anklage.

Ved denne Stranding mistede min Broder, hvad

han ejede som Part i Skibet, der ikke var assureret, og han var igen en fattig Mand.

Kapt. P. Havemann var imidlertid blevet Skibsinspektør for det store Hamborg-Sejlskibsrederi „Knøhr & Burchardt,“ og han hjalp atter min Broder, saa han et Aars Tid efter blev Fører af Barken „Vega“ af Kolding og førte den i Langfart i flere Aar. Paa en Rejse til Guayaquil i Sydamerika, en af de værste Feberpladser, fik min Broder sit Knæk. Skønt ung, stor og kraftig blev han paa Hjemrejsen angrebet af Berri-Berri, og ankommet til Hamborg maatte han afstaa Førerskabet af Skibet og søge Lægehjælp mod Sygdommen. Han drog til sit Hjem i Nr. Nebel, hvor han kort efter døde 1896, kun 36 Aar gammel.

33. Niels Sigfred Mourits Toftgaard Nielsen.

Han er den yngste af Sønerne, født i Præstebye den 20. Febr. 1880. Hans Hustru Ane Hansine Christensen er Datter af Gaardejer Morten Christensen i Lundager.

Toftgaard Nielsen ønsker ikke, at hans Historie skal skrives, og derfor skal her blot antydes:

Som 14-aarig Dreng kom han til Søs med sin Broder Niels Peder. Derefter sejlede han i Langfart med forskellige Skibe og kom Kloden rundt. Han var i Amerika, Afrika, Vestindien og Kina. — I 1903 tog han Styrmandseksamen paa Fanø, og efter at have aftjent sin Værnepligt som Reserveløjtnant i Marinen kom han ind i Statens Fyrvæsen og blev

Styrmand paa flere af Fyrvæsenets Skibe. — I 1920 blev han Fører, og Aaret efter ansattes han som Fører af Horns Rev Fyrskib.

34. Peder Thuesen.

Rebekka, Enke efter Skipper Peder Larsen, har fortalt:

Peder Thuesen er født den 29. Maj 1827 paa Nr. Borks vestligste Gaard. Faderen hed Thue Pedersen og Moderen Bertha Pedersdatter.

Peder Thuesen viedes den 21. April 1853 i Nr. Bork Kirke til Margrethe Kristensdatter af Nr. Bork. De bosatte sig paa Sdr. Bork Mærsk. Konen passede Husmandslodden, og Manden sejlede som Skipper paa Nymindegab og Norge. — Paa Vejen hjem fra Norge med en Ladning Tømmer druknede han ved Husby Klit, hvor han under en Storm den 21. Septbr. 1868 satte Skibet til. Hans Lig drev i Land og blev jordet paa Sdr. Bork Kirkegaard den 28. Septbr. s. A.

35. Jens Thygesen.

Han er født i Aargab paa Holmslands Klit i Aaret 1832 og er Søn af Husmand og Fisker Thyge Jensen og Hustru Ane Simonsdatter. Faderen kuldsejlede paa en Tur hjem fra Ringkøbing og druknede tillige med en Nabo og en Skibsdreng. Moderen stammede fra en gammel Gaard- og Sømandsslægt,

og hendes Fødegaard er endnu i Slægtens Eje. Hendes Fader var Gaardm. og Skipper Simon Bollerup Lauridsen, og hendes Moder var Christine Jannen, født paa Amrum. Simon Bollerup Andersen var Fører paa det største Skib, som sejlede paa Ringkøbing. En Datter, Søster til Jens Thygesens Moder, hed Christine Simonsdatter, og hun var gift med Søren Andersen, og de overtog hendes Fødegaard. De havde 3 Sønner, altsaa Fætttere til Jens Thygesen, og de blev alle Sømænd:

1. Simon Bollerup Sørensen tog Styrmandseksamen sammen med Fættteren Jens Thygesen, gik i Langfart og blev Ejer af et Skib i Kina.

2. Niels Kristian Sørensen holdt tidlig op at sejle og overtog Fødegaarden, hvorpaa han nu lever som Aftægtsmand.

3. Svenning gik i Langfart og lod ikke høre fra sig. Man antog, at han var druknet.

— — —

Jens Thygesen havde ogsaa været i Langfart og i flere Aar ikke ladet høre fra sig. Glæden var derfor stor, da han kom tilbage og større blev den, da han besluttede sig til at sejle i de kendte Farvande.

Han blev Styrmand paa Skonnerten „Aurora“ af Ringkøbing, Konsul Chr. Husteds største Skib, fire Mands Besætning. Skipperen var P. Chr. Dahl fra Bjerregaard, og da han 1865 holdt op at sejle, blev Jens Thygesen Fører af „Aurora.“

I Foraaret 1867 sejlede han til England efter en Ladning Kul. Af Skibspapirerne, som kom i Land, antagelig i en Skibskiste, fremgik det, at Skibet den 10. April, Aftenen før Forliset, havde været inde under Jyllands Kyst for at søge ind i Gabet; men da Skibet ikke var blevet bemærket, og da det tog til

at blæse stærkt af Nordvest, havde Skipperen søgt ud fra Kysten for at komme forbi Horns Rev og ind under Fanø.

Dagen efter, Paaskelørdag den 11. April, kom Skipper Chr. Bech med sin lille Galease „Margrethe Mathilde,“ fra Norge og var ud for Gabet; men heller ikke han vovede at gaa ind. Han satte Kursen til Søs for ogsaa at naa ud forbi Horns Rev og naa ind til Fanø. Han fandt „Aurora“ ligge kængret paa Horns Rev, og afgav Beretning om, hvad han havde set.

Skibets Besætning, som her forliste, bestod af:

1. Skipper Jens Thygesen, Aargab.
2. Styrmand John Adersen, Sædding.
3. Matros Christen Ole Enevoldsen, Aargab.
4. Skibsdreng Jens Jørgen Christensen, Sdr. Bork

Mærsk.

Kun Styrmand John Adersens Lig drev i Land og blev begravet paa Nr. Nebel Kirkegaard, hvor en Mindesten er rejst paa hans Grav.

Af ilanddrevne Vragstumper var Storsejlsgaflen knækket, og det kunde ses, at Mandskabet havde forsøgt at udbedre Skaden og slaaet Søm i Gaflen.

Det øverste af Ruffet drev i Land paa Klitten, og deri fandtes en Hornske, mærket C. O. E. (Christen Ole Enevoldsen).

Styrmandens Gulduhr med Guldkæde drev ogsaa i Land, fastgjort til et Bræt fra Skipperens Køje. Det blev fundet af Strandfoged Søren Jørgensen i Aargab. Skipperens Søster, Stine Thygesen, gift med Gaardm. og Strandfoged Christen Gundesen (Sørensen), Henneby, bar Uhr og Kæde som et kært Minde om den afholdte Broder.

MINE KILDER

De faa gamle Søfolk og Skippere, som endnu lever i Eggen ved Nymindegab, har givet mig Meddelelser om egne og andres Oplevelser, og de afdødes Enker, Børn og Slægtninge har fortalt for mig. Jeg har faaet Tilladelse til at benytte Uddrag af gamle Breve, Skibsjournaler, Søfartsbøger, Dagbøger, Regnskabsbøger og Levnedbeskrivelser, og de Oplysninger, der kunde faas af Strand-, Told- og Redningsvæsenets Protokoller, af Kirkebøger, af gamle Aargange af lokale Blade som „Ribe Amtstidende,“ „Ringkjøbing Amts Dagblad“ og „Horsens Avis,“ har jeg søgt og benyttet.

Da mange af mine Optegnelser er grundet paa mundtlige Meddelelser, beder jeg om Tilgivelse for mulige Fejl i Datoer, Aars- tal og Navne.

Jeg bringer min Tak til de mange, som har ydet mig værdifuld Hjælp til at faa samlet disse Blade.

Forf.

